

B.A. – IInd Year

SEM – III & IV

Previous Year

Question Papers

Academic Year

(2023-24)

B.A. – IInd Year

SEM – III

Previous Year

Question Papers

Academic Year

(2023-24)

Seat No.	
----------	--

Total No. of Pages: 2

October – November (Winter) Examination - 2023
Bachelor of Arts Part II Sem. III
English for Communication (Compulsory English) (AECC- 3)
Sub. Code – 90800/73323/77623/61900

Day and Date: Friday, 24/11/2023
Time: - 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

Total Marks: 40

- Instructions:** 1) All questions are compulsory
2) Figures to the right indicate full marks.
-

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the best alternative from given them. [5]

- i) The spinning mills were terribly short of _____.
a) oilers
b) greasers
c) little piercers
d) gardeners
- ii) The big black cars were heading north towards _____.
a) Japan
b) Russia
c) United Kingdom
d) United States
- iii) Tom creates a team of _____ to whitewash the fence for him.
a) boys
b) friends
c) workers
d) willing painters
- iv) According to Thomas Campion, no one can buy _____ in the poem 'There is Garden in Her Face'.
a) roses
b) cherries
c) lilies
d) pearls
- v) The season of father's travel is _____ in the poem 'Father Returning Home'
a) summer
b) rainy
c) winter
d) spring

B) Do as Directed

[2]

i) Write antonym of 'hide'

ii) Form adjective by adding suitable suffix: - 'technique'

Q2) a) Answer any **three** of the following questions in 3 to 4 sentences each.

[6]

a) How does Tom manage to white wash the fence in a day?

b) How does speaker's father spend his time a home in the poem 'Father Returning Home'?

c) How does Billy take leave of his teachers and friends on the school-leaving day?

d) How does the poet describe the face of a young lady in the poem 'There is Garden in Her Face'?

e) How does the hunters damage the wall in the poem 'Mending Wall'?

b) Write the short notes on any **two** of the following in which 7 to 8 sentences each.

[6]

a) The neighbors in the poem 'Mending Wall'

b) Central idea of the poem 'Father Returning Home'

c) Character of Harnando

Q3) a) Write a compering script of a send-off function. Imagine the details.

[4]

b) Create PPT slides on the subject 'pollution'.

[3]

Q4) a) Write a piece of conversation among you and your parents for asking and giving permission for going to a trip.

[4]

b) Write a piece of conversation expressing agreement/disagreement on 'Buying a new motorcycle.'

[3]

Q5) a) Write a well-organized paragraph on 'Soft Skills'.

[4]

b) Write a Review of any Marathi, Hindi and English film seen by you recently.

[3]

Seat No.

**B. A. Part II (Semester – III) NEP
March/April Examination - 2024
AECC- 3 English for Communication
Sub. Code – 90800**

**Day and Date: Friday, 19/04/2024
Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.**

Total Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the best alternative. [5]

i) The main point which Mr. Bidwell must have in the lads is _____.

- a) mumbling   b) straight back
c) hands in pocket   d) a real good smile

ii) The cooling _____ rain had come over the valley.

- a) evening   b) morning
c) afternoon   d) night

iii) The fence had _____ coats of whitewash on it.

- a) three   b) two
c) one   d) four

iv) In the poem *There is a Garden in Her Face*, the young girl's _____ are compared to pearls.

- a) eyes   b) ears
c) teeth   d) cheeks

v) The _____ is symbolic of divisions in the human mind in the poem, *Mending Wall*

- a) winter   b) pine trees
c) apple orchard   d) wall

B) Do as Directed:

A) Give synonyms of:

i) Fence

ii) Crafty

[2]

Q2) A) Answer any three of the following questions in 3 to 4 sentences each. [6]

- i) How does the Billy practice in order to get the job in the locomotive shed?
- ii) Describe various passengers in the car in the story, *The Highway*
- iii) How did Tom manage to become wealthy by the afternoon?
- iv) Comment on the portrayal of the speaker's father in the poem, *Father Returning Home*
- v) How does the poet describe the teeth of a beautiful young lady in the poem, *There is a Garden in Her Face*?

B) Write the short notes on any two of the following in 5 to 6 sentences each. [6]

- i) Symbolism in the poem, *Mending Wall*
- ii) Central idea of the poem, *Father Returning Home*
- iii) Whitewashing the fence

Q3) A) Imagine that you are interviewing your favourite teacher in your college. Write your conversation with him/her. [4]

B) Create PPT slides on the subject 'The value of sports in education'. [3]

Q4) A) Suppose you are at the railway station. Imagine and write any four sentences of Request for permission for having a seat, change for money etc. [4]

B) Write a piece of conversation expressing agreement/disagreement on 'Taking part in dance competition.' [3]

Q5) A) Write a well-organized paragraph on 'My Hobby' [4]

B) Write a Review of any Marathi, Hindi and English book read by you recently [3]

Seat No.

B. A. Part II (Semester – III) CBCS
March/April Examination - 2024
AECC- 3 English for Communication
Sub. Code – 73323/77623/61900

Day and Date: Friday, 19/04/2024
Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks: 50

Instructions: 1) All questions are compulsory
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the best alternative. [4]

- i) *A Real Good Smile* is written by _____.
- a) Robert Frost   b) Bill Naughton
c) Mark Twain   d) Dilip Chitre
- ii) Good fences makes good _____.
- a) neighbours   b) farmers
c) friends   d) enemies
- iii) The central character in the story *The Highway* is _____.
- a) Judith   b) Sam
c) Harnando   d) Fernando
- iv) _____ is the name of Tom Sawyer's aunt.
- a) Aunt Penny   b) Aunt Jane
c) Aunt Edna   d) Aunt Polly

B) Answer the following questions in one word/sentence or phrase: [4]

- i) Who travels on the late evening train?
ii) Where do the roses and lilies grow?
iii) How much money the man was offering to Harnando for giving water?
iv) In which season does the mending of the wall take place?

Q2) A) Answer any three of the following questions in 3 to 4 sentences each. [6]

- i) What does the poet say about pine and apple trees in the poem, *Mending Wall*?
ii) How does the poet show people in the old age withdrew to an isolated lifestyle in the poem, *Father Returning Home*?
iii) Why does Billy blame his parents?
iv) What kind of background the story, *The Highway* has?
v) How does Tom succeed in getting Ben to whitewash the fence?

B) Write the short notes on any two of the following in 7 to 8 sentences each. [8]

i) The five stages of career growth in the locomotive shed

ii) The beautiful young lady

iii) Loneliness and helplessness of the father

C) Do as Directed: [2]

i) Write antonym of – ‘refuse’

ii) Form adjective by adding suitable suffix – ‘nature’

Q3) A) Write a piece of written text on ‘My Best Friend’. [4]

B) Imagine that you are interviewing a bollywood actor. Write your conversation with him/her. [5]

Q4) A) Write a piece of conversation expressing agreement/disagreement on ‘Buying a new TV for the family’ [4]

B) Suppose you have guests at home for a birthday celebration. Write five sentences of offering help to them as part of hospitality. [4]

Q5) A) Write a report to the Chairman about damage done by fire explosion, and the means of carrying on business during rebuilding. [5]

B) Write well organized paragraph on ‘Instagram Friendship’. [4]

Seat No.

October/ November (Winter) Examination Oct. 2023

B.A. (Part-II) (Semester-III) (NEP) (CBCS)

ENGLISH (Optional)

DSC L- C5: Literature and Cinema (Paper –III)

Subject Code: 73350/77650/90827

Day and Date: Saturday, 25-11-2023

Total Marks: 40

Time: 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

Instructions: 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicates full marks

Q1) A) Answer the following questions in one word/phrase/sentence.

[4]

- i) Who is Prema?
- ii) Who is Luciana ?
- iii) Who adopted both Ashok and Bhadur?
- iv) Who is the director of the film *Angeer*?

B) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives.

[4]

- i) Egeon is discovered in the street of _____.
  - a) Ephesus
  - b) Syracuse
  - c) Denmark
  - d) Britain
- ii) Angelo is the _____.
  - a) driver
  - b) blacksmith
  - c) goldsmith
  - d) none of these
- iii) _____ rescued the wife of Egeon and the elder ones.
  - a) cook
  - b) maid-servant
  - c) caretaker
  - d) fishermen
- iv) *Angeer* is based on Shakespear's play _____.
  - a) Hamlet
  - b) Othello
  - c) Comedy of Errors
  - d) Macbeth

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words.

[08]

a) Define Interpretation and explain it.

OR

b) Explain adaptation as an interpretation with examples.

Q3) Answer the following questions in about 250-300 words.

[08]

a) Write the film review of *Angeer*

OR

b) Compare the Film *Angeer* with the play *Comedy of Errors*

Q4) Write short notes in about 100-150 words each (Any 4)

[16]

a) Linda Hutcheon

b) Interacting mode of adaptation

c) Sudha

d) Ashok 2

e) Antipholus of Syracuse

f) Egeon

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-II) (Semester-III) (NEP)
March/April 2024 Examination,
ENGLISH (Optional)
DSC L – C5: Literature and Cinema (Paper –III)
Subject Code: 90827

Day and Date: Saturday, 20-04-2024

Total Marks: 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 a.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicates full marks

Q1) A) Answer the following questions in one word/phrase/sentence. [4]

- i) What are the two enemy states mentioned in the play *Comedy of Errors*?
- ii) Who asked Egean to tell the story of his life?
- iii) What are names of twin slaves?
- iv) Who is the director of the film *Angeer*?

B) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. [4]

- i) Egean is _____ by profession.
  - a) a merchant
  - b) a doctor
  - c) an engineer
  - d) a goldsmith
- ii) The *Comedy of Errors* is set in the city of _____.
  - a) Syracuse
  - b) Ephesus
  - c) Corinth
  - d) none of these
- iii) Tanu was a _____.
  - a) professional singer
  - b) singer
  - c) teacher of music
  - d) maid
- iv) Alka is _____.
  - a) mother
  - b) friend
  - c) wife
  - d) prostitute

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words. [08]

- a) What are the modes of adaptation? Give examples in support.

OR

b) Define interpretation and explain it.

Q3) Answer the following questions in about 250-300 words.

[08]

a) Compare and contrast the characters of Adriana and Luciana

OR

b) Is the film *Angeer* faithful to the source text the *Comedy of Errors*?

Q4) Write short notes in about 100-150 words each (Any 4)

[16]

a) George Bluestone's theory of adaptation

b) Bela Balaz's theory of adaptation

c) Adaptation as interpretation

d) Prema

e) Cheddilal

f) Egeon

Seat No.

Total No. of Pages:2

October- November (Winter) Examination, 2023

Bachelor of Arts Part II, Sem- III

English IV (Optional)

DSC-C6: Partition Literature (Paper IV)

Sub. Code-90828/73351/77651

Day and Date: Tuesday, 28/11/2023

Total Marks: 40

Time: - 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. Select the correct alternative from the following: [04]

1.. Hukum Chand is called .....

a) Nar- Admi	b) Man-Admi
c) Khan-Admi	d) Sur-admi

2. The theme. ....dominate 'Train to Pakistan'.

a. Sports	b. Sex, violence and horrors
c. Trade	d. Friendship

3. The title of the second part of the novel 'Train to Pakistan' is .....

a. Dacoity	b. Kalyug
c. Karma	d. Mano Majra

4. Iqbal was .....class prisoner.

a. 'A'	b. 'B'
c. 'C'	d. 'D'

B. Answer the following questions in one word/phrase/sentence each [4]

1. When did the novel *The Train to Pakistan* publish?
2. Who was the money-lender of Mano Majra?
3. Write the name of Jugga's father
4. What was the original title of the novel *Train to Pakistan*?

Q2. Answer the following question in about 250 to 300 words [8]

a. Describe the Communal Conflicts and violence in India during and after partition

OR

b. Explain in detail the various effects of Partition

Q3. Answer the following questions in about 250 to 300 words [8]

a. Describe the character sketch of Juggut Singh

OR

b. Write the theme of Love and sacrifice in the time of partition in Khushwant Singh's '*Train to Pakistan*'

Q.4A. Write short notes on any four of the following in about 100 to 150 words [16]

- a) Communal violence after partition
- b) Causes of partition
- c) Title of the novel
- d) Iqbal Singh
- e) What is partition?
- f) Haseena

Seat No.

Total No. of Pages:2

B. A. Part II, Semester- III (NEP) Examination, March-April 2024

English IV (Optional)

DSC-C6: Partition Literature (Paper IV)

Sub. Code-90828

Day and Date: Monday, 22/04/2024

Total Marks: 40

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. Select the correct alternative from the following:

[04]

1 .....was the priest of the Gurudwara

A Iqbal	b) Banta Singh
c) Meet Singh	d) Juggut Singh

2. There were only .....brick buildings in Manjo Majara.

a. one	b. two
c. three	d. four

3. The revenue collector of Mano Majara was.....

a. Meet Singh	b. Iqbal Singh
c. The Magistrate	d. Banta Singh

4. The name of the young singer cum prostitute was.....

a. Haseena	b. Nooran
c. Sundari	d. All of these

B. Answer the following questions in one word/phrase/sentence each [4]

1. From which book did Meet Singh read a piece for Jugga?
2. Who murdered Lala Ram Lal?
3. Write the name Nooran's father.
4. What is meant by 'ghost Train'?

Q2. Answer the following question in about 250 to 300 words [8]

a. Write a detailed note on Post-Independence scenario of Communal Conflicts and Violence.

OR

b. Explain in detail the various causes of Partition

Q3. Answer the following questions in about 250 to 300 words [8]

a. Describe the character sketch of Iqbal

OR

b. Comment critically on the theme of Sex, Violence and Horror in the novel *Train to Pakistan*

Q.4A. Write short notes on any four of the following in about 100 to 150 words [16]

- a) Communal conflicts after partition
- b) Effects of partition
- c) Plot of the novel
- d) Hukum Chand
- e) What is partition?
- f) Mano Majara

Seat No.

Total No. of Pages:2

B. A. Part II, Semester- III (CBCS) Examination, March-April 2024
English IV (Optional)
DSC-C6: Partition Literature (Paper IV)
Sub. Code-73351

Day and Date: Monday, 22/04/2024

Total Marks: 50

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. Select the correct alternative from the following: [5]

1. ....cut the rope tied to the steel span of the bridge over the railway

a) Hukum Chand	b) Jugga
c) Nooran	d) Banta Singh

2. ....murdered Lala Ram Lal.

a. Jugga	b. Hukum Chand
c. Malli and his men	d. Iqbal

3. The title of the first part of the novel 'Train to Pakistan' is .....

a. Dacoity	b. Kalyug
c. Karma	d. Mano Majra

4. Imam Baksh's previous occupation was.....

a. painter	b. teacher
c. farmer	d. weaver

5. Nooran was the daughter of .....

a. Imam Baksh	b. Iqbal
c. Hukum Chand	Haseena

B. Answer the following questions in one word/phrase/sentence each

[5]

1. When did the novel *The Train to Pakistan* publish?
2. How many brick buildings were there in Mano Majra?

3. Write the name of river referred in the novel

4. What is meant by 'ghost train'?

5. Who is Haseena?

Q2. Answer the following question in about 250 to 300 words [10]

a. Describe various causes of partition

OR

b. Explain the term 'Communal Violence'

Q3. Answer the following questions in about 250 to 300 words [10]

a. Describe the character sketch of Iqbal

OR

b. Critically comment the various themes in the novel *Train to Pakistan*

Q.4A. Write short notes on any four of the following in about 100 to 150 words [20]

a) Effects of partition

b) Communal conflicts after partition

c) What is partition?

d) Setting of the novel

e) Nooran

f) Malli

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-II) (Semester-III) (CBCS)
March/April 2024 Examination,
ENGLISH (Optional)
DSC L – C5: Literature and Cinema (Paper –III)
Subject Code: 73350

Day and Date: Saturday, 20-04-2024

Total Marks: 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 a.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicates full marks

Q1) A) Answer the following questions in one word/phrase/sentence. [5]

- i) What are the two enemy states mentioned in the play *Comedy of Errors*?
- ii) Who asked Egean to tell the story of his life?
- iii) What are names of twin slaves?
- iv) Who is the director of the film *Angeer*?
- v) Where do Ashok(D) and Alka meet?

B) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. [5]

- i) Egean is _____ by profession.
  - a) a merchant
  - b) a doctor
  - c) an engineer
  - d) a goldsmith
- ii) The *Comedy of Errors* is set in the city of _____.
  - a) Syracuse
  - b) Ephesus
  - c) Corinth
  - d) none of these
- iii) Tanu was a _____.
  - a) professional singer
  - b) singer
  - c) teacher of music
  - d) maid
- iv) Alka is _____.
  - a) mother
  - b) wife
  - c) friend
  - d) prostitute
- v) Mansoor Miyan delivers the necklace to Ashok at the _____.
  - a) his home
  - b) bus station

b) river bank

c) rickshaw stand

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words.

[10]

a) What are the modes of adaptation? Give examples in support.

OR

b) Define interpretation and explain it.

Q3) Answer the following questions in about 250-300 words.

[10]

a) Compare and contrast the characters of Adriana and Luciana

OR

b) Is the film *Angeer* faithful to the source text the *Comedy of Errors*?

Q4) Write short notes in about 100-150 words each (Any 4)

[20]

a) George Bluestone's theory of adaptation

b) Bela Balaz's theory of adaptation

c) Adaptation as interpretation

d) Prema

e) Cheddilal

f) Egeon

Seat
No.

B.A. Part -II Semester - III Examination Oct. - 2023

NEP/C.B.C.S. course code – 3129/388

Marathi (Optional) (Paper- III)

DSC – C - 1

Sub.Code – 73346/77646

Day and Date : 25 /11/2023

Mark - 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना – १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात

प्रश्न १) वस्तुनिष्ठ प्रश्न

१० गुण

१) 'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' नाटकाचे लेखक कोण?

अ) महेश एलकुंचवार   ब) जयंत पवार

क) सतीश आळेकर   ड) यापैकी नाही

२) पाथर्डी गावाहून कोण मुंबईत आला?

अ) सत्यविजय दाभाडे   ब) घुसखोर

क) बबन येलमामे   ड) यापैकी नाही

३) सत्यविजय दाभाडे कोणत्या सोसायटीत राहत होते?

अ) कुसुमकुंज   ब) लताकुंज

क) कुंजविहार   ड) यापैकी नाही

४) चिंगी ही कोणाची मुलगी आहे?

अ) कशाळकर   ब) सत्यविजय दाभाडे

क) पुसाळकर   ड) यापैकी नाही

५) काय डॅंजर वारा सुटलाय' हे नाटक कोणत्या समाजजीवनातील वास्तव मांडते?

अ) ग्रामीण   ब) आदिवासी

क) महानगरीय   ड) यापैकी नाही

६) घरात घुसलेल्या घुसखोरांपैकी दाभाडेना कोण मदत करतो?

अ) बबन   ब) मुन्ना

क) भाई   ड) यापैकी नाही

७) 'जीवन इतिश्री पॉलिसी' ही कोणाच्या सुरक्षेची हमी देणारी पॉलिसी आहे?

अ) बालकांच्या ब) महिलांच्या

क) वृद्धांच्या ड) यापैकी नाही

८) दाभाडे यांचा मुलगा कोठे काम करित होता?

अ) चित्रपट ब) टी.व्ही. सिरीयल

क) नाटक ड) यापैकी नाही

९) दाभाडेची बायको कोठे काम करित होती?

अ) दवाखान्यात ब) शाळेत

क) ऑफिसात ड) त्यापैकी नाही

१०) सत्यविजय दाभाडे हे कोणत्या विषयाचे विद्यार्थी होते?

अ) मराठी ब) संस्कृत

क) तत्त्वज्ञान ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) दीर्घोत्तरी प्रश्न

१० गुण

'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' नाटकातील आशयसूत्रे लिहा.

किंवा

सत्यविजय दाभाडे यांचे व्यक्तिचित्र लिहा.

प्रश्न ३) दीर्घोत्तरी प्रश्न

१० गुण

एका प्रामाणिक कुटुंबाची वाताहत कशी होते ते 'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' नाटकात कसे चित्रित झाले आहे ते लिहा.

किंवा

'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' नाटकातील व्यक्तीचित्रे लिहा.

प्रश्न ४) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन)

१० गुण

१) 'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' नाटकातील बंटी

२) 'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' नाटकातील भाषा विशेष लिहा.

३) 'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' नाटकातील नाट्य विशेष लिहा.

प्रश्न ५) लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

१० गुण

१) संवाद म्हणजे काय ते लिहा.

२) संवादाचे प्रकार लिहा.

३) दोन भैत्रिणींच्यातील संवाद लिहा.

४) संवाद लेखनासाठी आवश्यक बाबी लिहा.

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part -II Semester - III Examination Oct. - 2023

NEP/C.B.C.S.

Marathi (Optional) (Paper- III)

DSC - C1

Sub.Code -90823

Day and Date : Saturday 25 /11/2023

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Mark - 50

- सूचना - १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात

प्रश्न १) योग्य पर्याय निवडा

८ गुण

१) नाटक ही कोणती कला आहे?

- अ) दृक   ब) श्राव्य
क) प्रयोगरूप   ड) यापैकी नाही

२) लेखक प्राजक्त देशमुख यांच्या घरी कोणत्या संप्रदायाची परंपरा होती?

- अ) नाथ   ब) वारकरी
क) महानुभाव   ड) दास

३) कोण तुकारामांसाठी भंडार्याच्या डोंगरावर भाकरी घेऊन जाते?

- अ) लखुबाई   ब) आवलाई
क) रुक्मिणी   ड) यापैकी नाही

४) 'देवबाळी' हे नाटक कोणत्या दोन स्त्रियांचे दुःख मांडते?

- अ) जिजा आणि आवली   ब) रुक्मिणी आणि लखुबाई
क) आवलाई आणि लखुबाई   ड) यापैकी नाही

५) आवलाईच्या पायात कोणता काटा घुसतो?

- अ) बोरीचा   ब) मखमलचा
क) देवबाळीचा   ड) यापैकी नाही

६) आवलाई आपली जखम बांधण्यासाठी कोणाचा शेला घेते?

- अ) तुकारामाचा   ब) विठ्ठलाचा
क) रुक्मिणीचा   ड) यापैकी नाही

७) कर्जाच्या वह्या तुकोबांनी कोणत्या नदीत बुडवल्या?

- अ) मुळा   ब) मुठा

- क) इंद्रायणी   ड) यापैकी नाही
८) विठ्ठलावर रुसून रुक्मिणी कोठे जाते?
अ) पंढरीला   ब) माहेराला
क) दिंडीरवनात   ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) दीर्घोत्तरी प्रश्न

८ गुण

नाटक या साहित्य प्रकाराचे घटक लिहा.

किंवा

‘ देवबाभळी’ या नाटकाचे कथानक लिहा.

प्रश्न ३) दीर्घोत्तरी प्रश्न

८ गुण

दोन स्त्रियांचा मनोमय संवाद म्हणजे देवबाभळी नाटक होय स्पष्ट करा.

किंवा

आवलाई आणि लखुबाई यांचे भावविश्व रेखाटा.

प्रश्न,४) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन)

८ गुण

१)‘देवबाभळी’ नाटकातील भाषेचे स्वरूप लिहा.

२)‘देवबाभळी’ नाटकातील गीतांचे स्वरूप लिहा.

३)‘देवबाभळी’ नाटकातील नाट्य विशेष लिहा.

प्रश्न ५) टीपा लिहा. (चार पैकी दोन)

८ गुण

१)अभिवाचन म्हणजे काय ते लिहा.

२)अभिवाचनासाठी कोणती पूर्वतयारी करावी लागते ते लिहा.

३)आकाशवाणीवरील अभिवाचनाचे स्वरूप लिहा.

४)अभिवाचनासाठी कोणते गुण असावे लागतात ते लिहा.

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part -II (Semester - III) NEP/C.B.C.S.

Examination March/April - 2024

Marathi (Optional)

देवबाभळी

DSC – C-1 (Paper- III)

Sub.Code – 90823

Day and Date: Saturday 20 /04/2024

Mark – 40

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना – १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात

प्रश्न १) योग्य पर्याय निवडा

८ गुण

१) लेखक प्राजक्त देशमुख यांचा जन्म कोणत्या साली झाला?

अ) १९७५

ब) १९८०

क) १९८५

ड) यापैकी नाही

२) नाटकाचे घटक कोणते आहेत?

अ) कथानक

ब) पात्र

क) भाषाशैली

ड) सर्व

३) संत तुकारामांच्या बायकोचे नाव काय होते?

अ) राधा

ब) आवली

क) लखुबाई

ड) यापैकी नाही

४) आवलाईच्या पायातील काटा कोण काढतो?

अ) तुकाराम

ब) लखाबाई

क) विठ्ठल

ड) यापैकी नाही

५) तुकोबा कोणत्या डोंगरावर बसले होते?

अ) भवानी

ब) भंडारा

क) वाघजाई

ड) यापैकी नाही

६) देवबाभळी नाटकात आवलाई आणि लखुबाई यांच्या संवादातून कोणते

पात्र उभे राहते?

अ) तुकाराम

ब) सावजी

क) कनकाई

ड) यापैकी नाही

७) लखुबाई आवलाईचे घर कधी सोडते?

अ) जखम भरल्यावर

ब) पाऊस पडल्यावर

क) जेवण झाल्यावर

ड) यापैकी नाही

८) विठ्ठलासाठी आवलाई कोणती विशेषणे वापरते?

अ) इठ्या

ब) काळतोड्या

क) पांड्या

ड) सर्व

प्रश्न २) दीर्घोत्तरी प्रश्न.

८ गुण

नाटक या साहित्य प्रकाराचे घटक लिहा.

किंवा

देवबाभळी नाटकाची आशयसूत्रे लिहा.

प्रश्न ३) दीर्घोत्तरी प्रश्न.

८ गुण

देवबाभळी नाटकातील विविध संघर्षांचे चित्रण करा.

किंवा

आवलाई आणि लखुबाई यांचे व्यक्तिचित्र लिहा.

प्रश्न ४) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन)

८ गुण

१) देवबाभळी नाटकाचे विशेष लिहा.

२) देवबाभळी नाटकातील भाषेचे स्वरूप लिहा.

३) देवबाभळी नाटकातील गीताचे स्वरूप लिहा.

प्रश्न ५) लघुत्तरी प्रश्न लिहा. (चार पैकी दोन)

८ गुण

१) अभिवाचनाचे प्रकार कोणते ते लिहा.

२) अभिवाचनासाठी कोणत्या भाषिक कौशल्यांची आवश्यकता असते ते लिहा.

३) आकाशवाणीवरील अभिवाचनाचे स्वरूप लिहा.

४) अभिवाचन म्हणजे काय ते लिहा.

Seat No.

Oct. Examination, 2023

B.A (Part -II) (Semester- III) (C.B.C.S. Pattern) Course Code - 3139/388

काव्यगंध (Paper IV) - DSC- C 2

Subject Code- 73347 / 77647

Day and Date : Tuseday, 28/11/2023

Total Mark : 50

Time : 2.30 pm to 4.30 pm

सूचना :- १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ ला योग्य पर्याय निवडा.

(१० गुण)

१. 'मजूरावर उपासमारीची पाळी' ही कविता कोणाची आहे?

अ) वसंत बापट   ब) केशवसूत   क) नारायण सुर्वे   ड) कल्पना दुधाळ

२. केशवसूतांचे मूळ नाव काय आहे?

अ) कृष्णाजी हरी दामले   ब) हरी केशव दामले
क) कृष्णाजी केशव दामले   ड) मोरो केशव दामले

३. वसंत बापट कोणत्या साप्ताहिकाचे संपादक होते?

अ) साधना   ब) मुराळी   क) वाटसरू   ड) शब्द

४. कवीला कोणाच्या आयुष्याचा खेळ होतो असे वाटते?

अ) पुरुषाच्या   ब) मुलाच्या   क) मुलीच्या   ड) यापैकी नाही

५. माझे हात सर्वस्वी कोणाकडे गहाण राहिल्याचे कवी सांगतो?

अ) मालकाकडे   ब) दारिद्राकडे   क) नेत्याकडे   ड) साहेबाकडे

६. पुतळा उभारला की त्याभोवती काय उभारला जातो?

अ) चौथरा   ब) आडोसा   क) दुसरा पुतळा   ड) पिंजरा

७. 'माझे विद्यापीठ' हा काव्यसंग्रह कोणाचा आहे?

अ) नारायण सुर्वे   ब) वसंत बापट

क) केशवसूत   ड) कल्पना दुधाळ

८. एक फकीर कावळ्यांसाठी काय अजीजीने मागायचा?

अ) रोटी   ब) तिक्काबोटी   क) मटण   ड) हाडे

९. कल्पना दुधाळ यांचा पहिला कवितासंग्रह कोणता?

अ) धग असतेच आस पास   ब) सिझर कर म्हणतेय माती
क) माझी आई   ड) बाय आणि गाय

१०. कोणत्या झाडाची पाने बांधून नायिका घरी जाते?

अ) आंब्याच्या   ब) फणसाच्या   क) करंजीच्या   ड) बहाव्याच्या

प्रश्न २ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(१० गुण)

केशवसुतांच्या कवितेतून व्यक्त झालेली सामाजिक जाणीव स्पष्ट करा?

किंवा

वसंत बापट यांच्या प्रेमकवितेचे वेगळेपण अधोरेखित करा?

प्रश्न ३ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(१० गुण)

वसंत आबाजी डहाके यांच्या महानगरी कवितेविषयी थोडक्यात लिहा?

किंवा

नारायण सुर्वे यांच्या कवितेतून प्रकटणारी कामगारविषयक जाणीव स्पष्ट करा?

प्रश्न ४ था. थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन)

(१० गुण)

१) 'दुष्काळ : काही संदर्भ' या कवितेतील दुष्काळाची दाहकता स्पष्ट करा?

२) 'मोहल्ला, पक्षी आणि कातरवेळ' या कवितेतील आशय स्पष्ट करा?

३) 'गाय आणि माय' या कवितेतील स्त्रीच्या अस्तित्वशोध तुमच्या शब्दात लिहा?

प्रश्न ५ वा. लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

(१० गुण)

१) काव्यलेखन करताना कोणकोणत्या घटकांची आवश्यकता असते, ते थोडक्यात लिहा.

२) काव्यनिर्मितीच्या प्रेरणा सांगा

३) 'दहशतवाद' या विषयावर कविता लिहा.

४) महापुराच्या अनुभवावर आधारित कविता लिहा.

Seat No.

Oct. Examination, 2023

B.A (Part -II) (Semester- III) C.B.C.S. (NEP Pattern 2020)

मराठी (Paper IV) DSC -C 2

पक्ष्यांचे लक्ष थवे

Subject Code- 90824

Day and Date : Tuesday, 28/11/2023

Time : 2.30 pm to 4.30 pm

Total Mark : 40

सूचना :- १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ ला योग्य पर्याय निवडा.

(८ गुण)

१. ना. धो. महानोर यांचे जन्मगाव कोणते?

अ) सावरखेड   ब) पळसखेड   क) औरंगाबाद   ड) कोल्हापूर

२. ना. धो. महानोरांना कशाचा लळा लागला आहे?

अ) शेतीचा   ब) मित्रांचा   क) उद्योगाचा   ड) पैशाचा

३. 'नांगरून पडलेली जमीन सर्वत्र' या कवितेत ना. धो. महानोरांनी कशाचे चित्रण केले आहे?

अ) समृद्धीचे   ब) शेतीचे   क) निसर्गाचे   ड) दुष्काळाचे

४. ना. धो. महानोर यांचा पहिला काव्यसंग्रह कोणता?

अ) पावसाळी कविता   ब) पानझड   क) रानातल्या कविता   ड) पळसखेडची गाणी

५. कवीला न्हात्याधुत्या पोरी कुठे धुणे धुताना दिसतात?

अ) तळ्याकाठी   ब) ओढ्याकाठी   क) नदीकाठी   ड) यापैकी नाही

६. कोणत्या भाषेमुळे कवी चिवचिव शब्दांचा अर्थ लावीत गेल्याचे सांगतो?

अ) डोळ्यांच्या   ब) ध्वनींच्या   क) मौनाच्या   ड) मायेच्या

७. 'पक्ष्यांचे लक्ष थवे' या कवितासंग्रहाचे संपादन कोणी केले आहे?

अ) नारायण सुर्वे   ब) भालचंद्र नेमाडे   क) उत्तम क्षीरसागर   ड) सतीश काळसेकर

८. 'चिंब पावसानं रान.....' हे गीत कोणत्या चित्रपटातील आहे?

अ) जैत रे जैत   ब) विदूषक   क) अजिंठा   ड) सर्जा

प्रश्न २ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) (८ गुण)

ना. धो. महानोर यांच्या शेती आणि निसर्ग कवितांचा आशय सोदाहरण स्पष्ट करा?

किंवा

ना. धो. महानोर यांच्या कवितेतील निसर्ग आणि मानव यांच्यातील भावबंध स्पष्ट करा?

प्रश्न ३ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) (८ गुण)

ना. धो. महानोर यांच्या प्रेमविषयक कवितांचे स्वरूप स्पष्ट करा?

किंवा

ना. धो. महानोर यांनी स्त्री-पुरुष शृंगारभावाचे चित्रण निसर्गाचे आधारे कसे केले आहे, ते लिहा?

प्रश्न ४ था. थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीन पैकी दोन) (८ गुण)

१) 'धन ओथंबुन येती', 'नभ उतरू आलं' या गाण्यांचा आशय तुमच्या शब्दात लिहा?

२) सामाजिक जाणिवेच्या अनुषंगाने पाणी, पाणी, पाणी या कवितेचे महत्त्व विशद करा?

३) 'चवळीची शेंग', 'राजसा जवळी जरा बसा' या गीतांचा परामर्श घ्या?

प्रश्न ५ वा. लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

(८ गुण)

१) भावगीत, चित्रपट गीत यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

२) जाहिरांतीसाठी गीतलेखन आणि शीर्षकगीताचे महत्त्व लिहा.

३) बालगीत आणि जिंगल या प्रकारांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

४) शेती, निसर्ग अनुभवावर एक गीत लिहा.

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part -II) (Semester- III) NEP/ C.B.C.S.

Examination : March/April, 2024

मराठी (Paper IV) DSC -C 2

पक्ष्यांचे लक्ष थवे

Subject Code- 90824

Day and Date : ..Monday, 22/04/2024
Time : ..10:30 a.m. to 12.:30 p.m..

Total Mark : 40

सूचना :- १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ ला योग्य पर्याय निवडा.

(८ गुण)

१. कोणत्या भाषेमुळे कवी चिवचिव शब्दांचा अर्थ लागत गेल्याचे सांगतो?

अ) धवर्नीच्या   ब) डोळ्यांच्या   क) मौनाच्या   ड) यांपैकी नाही

२. ना. धो. महानोरांना कशाचा लळा लागला आहे?

अ) शेतीचा   ब) मित्रांचा   क) उद्योगाचा   ड) पैशाचा

३. अक्षरे चुरगाळीता कवी आपण कशाचे कुंभ प्याल्याचे सांगतो?

अ) पाण्याचे   ब) दुधाचे   क) अमृताचे   ड) सरबताचे

४. ना. धो. महानोर यांचा पहिला काव्यसंग्रह कोणता?

अ) पावसाळी कविता   ब) पानझड   क) रानातल्या कविता   ड) पळसखेडची गाणी

५. 'चिंब पावसांमं रानें....' हे गीत कोणत्या चित्रपटातील आहे?

अ) जैत रे जैत   ब) विदूषक   क) अजिंठा   ड) सर्जा

६. 'हया झाडांचे रंग पेटले' या कवितेतील दृश्य कोणत्या ऋतूतील आहे?

अ) उन्हाळा   ब) पावसाळा   क) हिवाळा   ड) यांपैकी नाही

७. कवीला न्हात्याधुत्या पोरी कुठे धुणे धुताना दिसतात?

अ) तळ्याकाठी   ब) ओढ्याकाठी   क) नदीकाठी   ड) यापैकी नाही

८. 'चवळीची शेंग' या कवितेतील नायिकेच्या निळ्याभोर अश्राप डोळ्यांना कोण वेढून टाकते?

अ) आकाश   ब) गुलाब   क) पाखरू   ड) समा

प्रश्न २ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(८ गुण)

ना. धो. महानोर यांच्या निसर्ग कवितांचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

किंवा

'नांगरून पडलेली जमीन' या कवितेमध्ये महानोरांनी दुष्काळाचे चित्रण कसे केले आहे, याचा परामर्श द्या.

प्रश्न ३ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(८ गुण)

ना. धो. महानोर यांच्या प्रेमविषयक कवितांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ना. धो. महानोर यांनी स्त्री-पुरुष शृंगारभावाचे चित्रण कसे केले आहे, ते लिहा.

प्रश्न ४ था. थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीन पैकी दोन)

(८ गुण)

१) 'झाडे झाली हिरवीशी' आणि 'चिंब पावसानं' या गीतांचा आशय तुमच्या शब्दात लिहा.

२) सामाजिक जाणिवेच्या अनुषंगाने पाणी, पाणी, पाणी या कवितेचे महत्त्व विशद करा.

३) 'धन ओथंबुन येती', 'नभ उतरू आलं' या गाण्यांचा आशय तुमच्या शब्दात लिहा.

प्रश्न ५ वा. लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

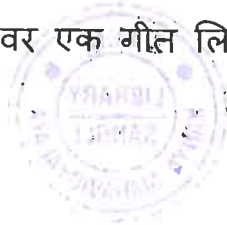
(८ गुण)

१) गीतलेखनाची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा.

२) जाहिरांतीसाठी गीतलेखन आणि शीर्षकगीताचे महत्त्व लिहा.

३) भावगीत, चित्रपट गीत यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

४) शेती, निसर्ग अनुभवावर एक गीत लिहा.

Seat No.

BA Part II (Semester III) NEP (Winter)Examination November 2023

(DSC-C4)Hindi (Optional) (Paper IV)

मध्यकालीन एवं आधुनिक हिंदी काव्य

Sub Code – 90826

Day & Date - Tuesday, 28/11/23

Total Marks: 40

Time- 2:30pm to 4:30pm

सूचनाएँ – 1 सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2 दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्रश्न 1 कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

10

1 नामदेव के गुरू का नाम -----है।

अ) गोरोबा कुंभार   ब) कबीर   क) विसोबा खेचर   ड) नानक

2 -----निंदक को अपने पास रखने की सलाह देते हैं।

अ) नामदेव   ब)कबीर   क) मीरा   ड) रहीम

3 -----मीराबाई के गुरू हैं।

अ) वल्लभाचार्य   ब)रविदास   क) कृष्णदास   ड) रामानंद

4 रहीम कहते हैं कि अपने हाथ में केवल----- करना ही होता है।

अ) अध्ययन   ब) अध्यापन   क) स्तुति   ड) कर्म

5 भूषण ने ----- की प्रशंसापरक पद लिखे हैं।

अ) शिवाजी   ब) राणा   क) तोमर   ड)जयसिंह

6 प्राचीन जर्जर रूढ़ियों, मान्यताओं के शीघ्र नष्ट होने की कामना ----- कविता में की हैं।

अ) द्रुत झरो   ब) औरत   क) वह अनजान आदमी   ड) सूरज पाना है

7 तीनों बंदर बापू के ----- बरसी मना रहे हैं।

अ) पचासवीं   ब) सौवीं   क) इक्कीसवीं   ड) सत्तरवीं

8 औरत आकाश और पृथ्वी के बीच ----- पछीट रही है।

अ) कपडे   ब) रुमालें   क) साडी   ड) चादर

9 'वह अनजान आदमी' कविता में कवि को ----- के खेतों की आहें याद आती हैं।

अ) आलू   ब) सरसो   क) गन्ने   ड) चने

10 'सूरज पाना है' कविता -----को प्रेरणा देती है।

अ) युवाओं   ब) पुरुषों   क) स्त्रियों   ड) बालकों

प्रश्न 2 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

10

अ) हरि नांव हीरा हरि नांव हीरा। हरि नांव लेत मिटै सब पीरा।

हरि नांव जाती हरि नांव पाती। हरि नांव सकल जीवन में क्रांती।

ब) सतगुरु की महिमा अनंत, अनंत किया उपगार।

लोचन अनंत उघाडिया , अनंत दिखावण हार॥

क) रहिमन धागा प्रेम का , मत तोरो चटकाय।

टूटे पे फिर ना जरै , जरै गाँठ परी जाय ॥

प्रश्न 3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए।

10

अ) बापू के तीनों बंदरों की विशेषताएँ लिखिए।

ब) 'वह अनजान आदमी' में व्यक्त पीडा लिखिए।

क) 'सूरज पाना है'के बालक का लक्ष्य क्या है ?

प्रश्न 4 कबीर की भक्तिभावना स्पष्ट कीजिए।

10

अथवा

'उतनी दूर मत ब्याहना बाबा' कविता में युवती कैसा वर चाहती है ?

Seat No

BA Part II (Semester III) (CBCS)(Winter) Examination November 2023

Hindi (Optional) (Paper IV)

(DSC-C4) Sub Code – 73349/77649

हिंदी संतकाव्य तथा राष्ट्रीय काव्यधारा

Day & Date - Tuesday,28/11/23

Total Marks : 50

Time- 2:30pm to4:30pm

सूचनाएँ – 1 सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2 दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्रश्न 1 निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

10

1 कबीर ----- काव्यधारा के सर्वश्रेष्ठ कवि हैं।

अ) रामभक्ति   ब)शिवभक्ति   क)निर्गुणभक्ति   ड)कृष्णभक्ति

2 -----अपने आपको जन्मांध मानते थे।

अ)सूरदास   ब) कबीरदास   क) घनानंद   ड)तुकडोजी

3 कृष्ण के प्रति मीरा का -----भाव स्पष्ट होता है।।

अ)अपनापन   ब) समर्पण   क)सांसारिक   ड) संयोग

4 रहिमन देख ----- को लघु न दीजिए डारि।

अ) बडेन   ब) छोटेन   क) भगवन   ड) संतन

5 घनानंद को प्रेम में धोखा ----- ने दिया।

अ) राधा   ब)सुजान   क) जानकी   ड)मंजिरी

6)भूषण ने शिवाजी महाराज के ----- का अतिशयोक्तिपूर्ण वर्णन किया है।

अ) आतंक   ब) रण-प्रथान   क) साहस   ड)वीरता

7 तुकडोजी महाराज के अनुसार सबमें ----- बढ़ाओ।

अ) स्वार्थ   ब) अहंकार   क) अनीति   ड) सेवाभाव

8 सुशीला टाकभौरे हिंदी साहित्य में ----- नारी लेखिका के रूप में चर्चित हैं।

अ) दलित   ब) संपन्न   क) खूबसूरत   ड) शिक्षित

9 किसी आस्था के ईश्वर, धर्म के पैगम्बर को तीली ----- करती है।

अ) मलबा   ब) लुप्त   क) विनाश   ड) राख

10 लताजी कवि को अपने----- के समान मानती है।

अ) बेटे   ब) चाचा   क) भाई   ड) पिता

प्रश्न 2 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

10

- 1) "सबमें सेवाभाव बढ़ाओ
तभी देश का भला रहेगा द्वेष-स्वार्थ मत लाओ।"
- 2) "सबसे सरल है। सबसे मुश्किल और महान चीजों को नष्ट करना
सिर्फ एक तीली / इतिहास की सबसे प्राचीन और दुर्लभ पांडूलिपि को राख बना देने के लिए।"
- 3) सुख के सपने साकार करें
प्राणी-प्राणी को प्यार करें ॥ "

प्रश्न 3 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए।

15

- 1) 'कबीर की भक्तिभावना स्पष्ट कीजिए।
- 2) मीरा की विरह भावना का वर्णन कीजिए।
- 3) भूषण ने शिवाजी के आतंक का वर्णन किस प्रकार किया है ?
- 4) 'प्यार' कविता का संदेश लिखिए।
- 5) हस्तिमल 'हस्ती' की गजल में व्यक्त विचार स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न 4 सूरदास के पदों के आधार पर बाल कृष्ण का वर्णन कीजिए।

15

अथवा

'यह तो शर्म की बात है' कविता का संदेश लिखिए।

Seat No

BA Part II (Semester III) (CBCS)(Summer) Examination March/April 2024
Hindi (Optional) (Paper IV)
(DSC-C4) Sub Code – 73349

हिंदी संतकाव्य तथा राष्ट्रीय काव्यधारा

Day & Date - Monday , 22 /04/2024

Total Marks : 50

Time- 10:30 am to 12:30 pm

सूचनाएँ – 1 सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2 दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्रश्न 1 निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

10

1. कबीर की भाषा ----- है।

अ) खड़ी बोली   ब) देहाती   क) नागरी   ड) सधुक्कडी

2. सूरदास ----- काव्यधारा के कवि हैं।

अ) रामभक्ति   ब) कृष्णभक्ति   क) निर्गुणभक्ति   ड) शिवभक्ति

3. मीरा के पद में कृष्ण के प्रति ----- भाव को स्पष्ट किया गया है।

अ) अपनापन   ब) सांसारिक   क) समर्पण   ड) संयोग

4. घनानंद ने ----- के कुटिल व्यवहार पर उपालम्भ किया है।

अ) राधा   ब) जानकी   क) सुजान   ड) मंजिरी

5. रहिम के अनुसार हरि को पाना है तो ----- को छोड़ना होगा।

अ) सुख   ब) अहंकार   क) दुःख   ड) लोभ

6. भूषण ने शिवाजी महाराज के ----- का अतिशयोक्तिपूर्ण वर्णन किया है।

अ) साहस   ब) आतंक   क) रण-प्रधान   ड) वीरता

7. संत तुकडोजी महाराज के अनुसार सबमें ----- बढ़ाओ।

अ) सेवाभाव   ब) स्वार्थ   क) अनीति   ड) अहंकार

8. सुशीला टाकभोरे ने ----- लेने की प्रवृत्ति पर प्रहार किया है।

अ) ब्याज   ब) कर्ज   क) मुनाफा   ड) हिस्सा

9. किसी आस्था के ईश्वर , किसी धर्म के पैगम्बर को तीली ----- करती है।

अ) लुप्त   ब) विनाश   क) मलबा   ड) राख

10. लताजी कवि को अपने-----के समान मानती हैं।

अ) बेटे   ब) भतिजे   क)भाई   ड) पिता

प्रश्न 2 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

10

1) " सेवा का साम्राज्य बडा है , उसे न धोखा आवे।

राष्ट्रपिता गाँधीसम , सेवा से ही राज्य मिलाओ।।।"

2) "जन्म -दिन , सगाई ब्याह में

लुटायें धन।

सीमा से अधिक खर्च

फैलाते रहें हाथ फिर

जीवन भर अभाव में। "

3) इस नंगी-भूखी धरती के

दुःख का मिलकर उपचार करें

प्रश्न 3 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए।

15

1) कबीर की भक्तिभावना स्पष्ट कीजिए ।

2) सूरदास के बाल कृष्ण का वर्णन कीजिए।

3) मीरा की भक्ति स्पष्ट कीजिए ।

4) 'लता की शायरी ' में व्यक्त विचार लिखिए ।

5) 'यह तो शर्म की बात है ' कविता का संदेश लिखिए ।

प्रश्न 4 रहीम के नीतिविषयक विचार लिखिए ।

15

अथवा

'तीली ' कविता का संदेश लिखिए ।

Seat No

B.A. (Part-II) (Semester-III) (NEP 2020) Examination, Octoumber 2023

HINDE (हिंदी) (Optional) (Paper-III)

DSC - C3 आधुनिक हिंदी गद्य साहित्य -I

Sub. Code : 90825

Day and Date : Saturday 25/11/2023

Total Marks 40

Time : 2:30 pm to 4:30 pm

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य है ।
२) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

- प्र. १ अ) निम्नलिखित वाक्यों के नीचे नये गये पर्यायों में से उचित पर्याय (10)
चुनकर वाक्य फिर से लिखिए ।
- जब से यह ----- छूटी है, तब से मेरी पोती ने खाना-पीना छोड़ दिया है ।
अ) झोंपड़ी   ब) घर
क) महल   ड) बँगलो
  - 'दूध का दाम' कहानी के लेखक ----- है ।
अ) कमलेश्वर   ब) प्रेमचंद
क) मन्नू भंडारी   ड) सुर्यकांत
  - कमरवारी गाँव से पोस्टमैन ----- लौटा, तो संध्या हो गई ।
अ) सुनील   ब) कबीर
क) दयाराम   ड) तुलसीदास
  - ने पत्नी की तरफ देख अपना माथा ठोक लिया ।
अ) सीताराम   ब) कपील
क) करन   ड) देवनाथ
  - 'जाँच अभी जारी है' कहानी की कहानीकार ----- है ।
अ) ममता कालिया   ब) मन्नू भंडारी
क) मीराबाई   ड) अंदाल
  - 'दास्ताने कबूतर' कहानी के कहानीकार ----- है ।
अ) कुसुम अंसल   ब) राम तिवारी
क) दयाराम सांगी   ड) प्रेमचंद

B.A. Part -II Semester III NEP (C.B.C.S.)
Examination Oct./Nov. (Winter) 2023
ECONOMICS
Macro Economics (Paper No. III) DSC-D5
Sub. Code- 90851

Day and Date: Saturday, 25/11/2023
Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks :40

सुचना : 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न क्र. 1 योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

5

- 1) एका वर्षात उत्पादित होणाऱ्या अंतिम वस्तू व सेवांचे मूल्य म्हणजे..... होय.
अ) राष्ट्रीय उत्पन्न ब) राष्ट्रीय खर्च क) नफा ड) किंमत
- 2) देशातील लोकांचे एका वर्षाच्या कालावधीतील सरासरी उत्पन्न म्हणजे ..... उत्पन्न होय.
अ) वास्तव ब) व्यक्तिगत क) खर्च योग्य ड) दरडोई
- 3) ..... हे पैशाचे प्राथमिक कार्य आहे.
अ) विनिमयाचे माध्यम ब) विलंबित देणी देण्याचे साधन
क) मूल्यसंग्रहाचे साधन ड) यापैकी नाही
- 4) बाजार विषयक सिद्धांतामध्ये ..... या दोन शक्ती समान असतात, असे गृहीत धरले आहे.
अ) मागणी व पुरवठा ब) उत्पादन आणि उपभोग
क) उत्पादन आणि रोजगार ड) यापैकी नाही
- 5) रोजगार विषयक सामान्य सिद्धांताची मांडणी ...या अर्थतज्ञाने केली.
अ) लॉर्ड केन्स ब) पिगु क) मार्शल ड) यापैकी नाही

प्रश्न 2 टिपा लिहा. (कोणत्याही पाच पैकी तीन)

15

- अ) सूक्ष्म व स्थूल अर्थशास्त्रातील फरक
- आ) राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या पद्धती
- इ) पैशाची कार्ये
- ई) उपभोग फलन
- उ) गुंतवणूक फलन

प्रश्न 3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

20

- अ) स्थूल अर्थशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.
- आ) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या विविध संकल्पना सविस्तर लिहा
- इ) साधा किंमत निर्देशांक तयार करण्याची पद्धती उदाहरणासह स्पष्ट करा.

B.A. Part -II Semester III Examination October / November 2023

ECONOMICS (C.B.C.S.)

Macro Economics (Paper No. III) DSC-D5

Course Code: 3129/388

Sub. Code- 73374/77674

Day and Date: Saturday, 25/11/2023

Total Marks :50

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सुचना : 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न क्र. 1 योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

10

- 1) व्यक्तिगत घटकांचा अभ्यास..... अर्थशास्त्रात केला जातो.
अ) स्थूल ब) सूक्ष्म क) व्यक्तिगत ड) श्रमाचे
- 2) एका वर्षात उत्पादित होणाऱ्या अंतिम वस्तू व सेवांचे मूल्य म्हणजे..... होय.
अ) राष्ट्रीय उत्पन्न ब) राष्ट्रीय खर्च क) नफा ड) किंमत
- 3) बेकारीची समस्या ही ..... समस्या आहे.
अ) स्थूल आर्थिक. ब) सामाजिक क) भौगोलिक ड) व्यक्तिगत
- 4) देशातील लोकांचे एका वर्षाच्या कालावधीतील सरासरी उत्पन्न म्हणजे ..... उत्पन्न होय.
अ) वास्तविक व्यक्तिगत क) खर्च योग्य ड) दरडोई
- 5) दोन देशांच्या चलनाच्या आदलाबदलीचा दर म्हणजे ..... होय.
अ) आयात निर्यात ब) बचत गुंतवणूक क) किंमत ड) विनिमय दर
- 6) आर्थिक विकासाचा मापदंड म्हणजे .....
अ) नफा ब) राष्ट्रीय उत्पन्न क) बचत ड) वरील सर्व
- 7) किमतीतील बदलाचा अभ्यास करण्यासाठी ..... चा उपयोग केला जातो.
अ) साधा निर्देशांक ब) भारांकित निर्देशांक क) किंमत निर्देशांक ड) खर्च निर्देशांक

8) देशातील लोकांचे एका वर्षाच्या कालावधीतील सरासरी उत्पन्न म्हणजे .... उत्पन्न होय.

अ) वास्तव ब) व्यक्तिगत क) खर्च योग्य ड) दरडोई

9) उपभोग आणि उत्पन्न यामध्ये ..... संबंध असतो.

अ) फलनात्मक ब) धनात्मक क) ऋणात्मक ड) यापैकी नाही

10) उत्पन्नातील बदलाचे गुंतवणुकीतील बदलाशी असलेले प्रमाण म्हणजे ..... होय.

अ) उपभोग ब) बचत क) उत्पन्न ड) गुणक

प्रश्न 2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

20

अ) रामग्रलक्षी अर्थशास्त्राचे स्वरूप

आ) स्थूल देशांतर्गत उत्पादन (GDP)

इ) राष्ट्रीय उत्पन्न मापनातील अडचणी

ई) चलनमूल्य

उ) रोख शिल्लक दृष्टिकोन

ऊ) गुंतवणूक फलन

प्रश्न 3 स्थूल अर्थशास्त्र म्हणजे काय ते सांगून त्याचे महत्त्व आणि मर्यादा लिहा.

10

किंवा

राष्ट्रीय उत्पन्नाचा अर्थ सांगून राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4 उपभोग फलन म्हणजे काय ते सांगून उपभोग फलनावर परिणाम करणारे घटक

स्पष्ट करा

10

किंवा

केन्स यांच्या रोजगार विषयक सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

Seat

B.A. Part -II Semester-III Examination March - April 2024

ECONOMICS (CBCS)

Macro Economics (Paper No. III) DSC-D5

Course Code: 3129/388

Sub. Code- 73374

Day and Date: - 20/04/24, Saturday Total Marks: 50
Time: - 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना: 1.सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2.उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न क्र.१खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. 10

१. ----- चा प्रवाह चक्राकार असतो.

अ) पैसा ब) पाणी क) उत्पन्न ड) गुंतवणूक

२. स्थूल अर्थशास्त्राच्या विकासामध्ये ----- यांचे योगदान आहे.

अ) कार्ल मार्क्स ब) रॉबर्टसन क) हॉट्टे ड) वरील सर्व

३. एका वर्षात उत्पादित होणाऱ्या अंतिम वस्तू व सेवांचे पैशातील मूल्य म्हणजे --होय.

अ) राष्ट्रीय उत्पन्न ब) राष्ट्रीय खर्च क) नफा ड) किंमत

४. भारतामध्ये सर्वप्रथम राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाचा प्रयत्न सन 1868 मध्ये----- यांनी केला.

अ) व्ही के आर व्ही राव ब) दादाभाई नौरोजी

क) एम नरसिंहम ड) यापैकी नाही

५.पैशाची संख्या व पैशाचे मूल्य यांचा संबंध ---- प्रकारचा असतो.

अ) सम ब) व्यस्त क) वस्तुनिष्ठ ड) यापैकी नाही

६. रोख शिल्लक दृष्टिकोन हा ----- या अर्थतज्ज्ञांनी मांडला.

अ) प्रा. फिशर ब) केंब्रिज क) प्रा. मालथस ड) ऑक्सफर्ड

७. जगामध्ये महामंदीची परिस्थिती ---- वर्षी निर्माण झाली होती.

अ) १९२० ब) १९४५ क) १९३० ड) १९४७

८. बाजारपेठ विषयक नियम ---- अर्थतज्ज्ञांनी मांडला आहे.

अ) जे. बी. से ब) लॉर्ड केन्स क) जे. एस. मिल ड) डेव्हिड रिकार्डो

९. पैसा हे विनिमयाचे साधन आहे, असे मत ---- या अर्थतज्ञाने व्यक्त केले.

अ) अँडम स्मिथ ब) पिगू क) मार्शल ड) जे. बी. से

१०. उपभोग आणि उत्पन्न या दोन्हीत ----- संबंध असतो.

अ) फलनात्मक ब) धनात्मक क) ऋणात्मक ड) यापैकी नाही

प्रश्न क्र.२. टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

20

अ) स्थूल अर्थशास्त्र व सूक्ष्म अर्थशास्त्र यातील फरक

आ) स्थूल आर्थिक चले

इ) राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाची खर्च पद्धती

ई) पैशाची कार्ये

उ) साधा किंमत निर्देशांक

ऊ) जे.बी. से यांचा बाजारपेठ विषयक नियम

प्रश्न क्र.३. स्थूल अर्थशास्त्राचे महत्त्व आणि मर्यादा सविस्तर लिहा.

10

किंवा

प्रा. फिशर यांचा चलन संख्यामान सिद्धांत टीकात्मक परीक्षणासह लिहा.

प्रश्न क्र.४. उपभोग फलन म्हणजे काय? उपभोग फलनावर प्रभाव टाकणारे

घटक सविस्तर लिहा.

10

किंवा

राष्ट्रीय उत्पन्न मोजताना येणा-या अडचणी सविस्तर लिहा.

B.A. Part- II Semester III Examination October 2023

B.A (C.B.C.S) Part 2 Sem - 3 (NEP-2020)

Economics – IV – DSC –D6 - Money and Banking

(Paper no. IV)

Course Code: 3129

Sub code: 90852

Day and Date: Wednesday, 29 / 11 / 2023

Total Marks: 40

Time: 2.30p.m to 4.30p.m

सूचना: 1.सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2.उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न १) योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

5

१. महाराष्ट्रात सध्या _____ बँकिंग लोकपाल आहेत.

अ) १२

ब) २१

क) १०

ड) १५

२. रिझर्व बँकेची स्थापना _____ मध्ये करण्यात आली.

अ) १९३५

ब) १९४९

क) १९५५

ड) १९३१

३. बँकेत खाते उघडण्यासाठी _____ आवश्यक असते.

अ) ओळखीची

ब) साक्षरतेची

क) के.वाय.सी.ची

ड) संगणक साक्षरतेची

४. बँकेची पतनिर्मिती ही मुख्यत्वे करून _____ अवलंबून आले.

अ) लाभतेवर

ब) सुरक्षिततेवर

क) नफ्यावर

ड) रोखतेवर

५. पतपैशाचे नियंत्रण करणे हे _____ बँकेचे प्रमुख कार्ये आहे.

अ) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया
क) ग्रामीण

ब) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
ड) औद्योगिक बँक

प्रश्न २) टिपा लिहा (पाच पैकी कोणतेही तीन)

15

१. चलन विषयक धोरणाच्या मर्यादा.
२. ताळेबंदाचे महत्व.
३. मालमत्ता अनुत्पादक होण्याची कारणे.
४. बँक ग्राहकांचे अधिकार.
५. डी-मॅट खाते.

प्रश्न ३) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे दीर्घोत्तरी लिहा.

20

१. बँक म्हणजे काय ते सांगून व्यापारी बँकेची कार्ये सविस्तर लिहा.
२. बँक खात्याचे विविध प्रकार सविस्तर लिहा.
३. रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची कार्ये सविस्तर लिहा.

***

Seat No. _____

B.A. Part II (Semester III) NEP Examination March/ April 2024

Economics V DSC-D6 (Money and Banking)

Sub code: 90852

Day and Date: Tuesday, 23 / 04 / 2024

Total Marks: 40

Time: 10.30 A.M. to 12.30 P.M.

सूचना: 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न क्रं 1) योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा

5

१) लाभप्रदाता म्हणजे कर्ज व गुंतवणुकीद्वारे बँकांची ..... मिळवण्याची क्षमता होय.

- अ) नफा   ब) कर्ज
क) मत्ता   ड) भांडवल

२) कर्जांच्या मुल्यांकनामुळे मध्यवर्ती बँकेच्या ..... धोरणाची योग्य प्रकारे अंमलबजावणी होते.

- अ) राजकोपीय   ब) चलनविषयक
क) आय-वाय   ड) यापैकी नाही

३) बँकांची बँक म्हणून ..... बँक कार्य करते.

- अ) रिझर्व्ह बँक   ब) जागतिक बँक
क) स्टेट बँक   ड) कॅनरा बँक

४) स्वतंत्र खाते व ..... खाते हे बँक खात्याचे मुलभूत प्रकार आहे .

- अ) संयुक्त   ब) एकत्र
क) संस्था   ड) भागीदारी.

५) 50% पेक्षा जास्त भाग भांडवल सरकारी मालकीचे असते तेव्हा त्यांना ..... बँका म्हणतात .

- अ) खाजगी   ब) सहकारी
क) सार्वजनिक   ड) जागतिक

प्रश्न क्रं 2) टिपा लिहा. (पाच पैकी कोणतेही तीन)

15

- १) बँकांच्या पतनिर्मितीची प्रक्रिया.
- २) बँकांचे सुरक्षिततेचे तत्व
- ३) ग्राहकांचे अधिकार.
- ४) रिझर्व बँकेची कार्ये
- ५) अनुत्पादक मालमत्तेची कारणे .

प्रश्न क्रं 3) खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न दीर्घोत्तरी लिहा.

20

- १) व्यापारी बँकाची प्राथमिक व दुय्यम कार्ये कोणती आहेत ?
- २) बँकेत खाते उघडण्याची पद्धत सविस्तर लिहा.
- ३) मध्यवर्ती बँकेच्या पतनियंत्रणाची साधने कोणती आहेत? ती सविस्तर लिहा.

B.A. Part- II Semester III (C.B.C.S) Examination October 2023

ECONOMICS

Money And Banking (Paper no. IV) DSC-D6

Course Code: 3129/388

Sub code: 73375/ 77675

Day and Date: Wednesday 29/11/2023

Total Marks: 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना: 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न क्रं 1) योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

10

१. अधिकर्ष सवलत .....मिळते.

अ) बँक खातेदारांना

ब) बचत ठेव खातेदारांना

क) आवर्ती ठेव खातेदारांना

ड) चालू ठेव खातेदारांना

२. पत मुल्यांकन ही एक .....प्रक्रिया आहे.

अ) शास्त्रीय

ब) अशास्त्रीय

क) भौगोलिक

ड) वैज्ञानिक

३. बँकाची बँक म्हणून .....बँक कार्य करते.

अ) स्टेट बँक

ब) रिझर्व्ह बँक

क) जागतिक बँक

ड) वरील पेकी नाही.

४. ....म्हणजे रोखतेत रुपांतरीत होण्याची क्षमता होय.

अ) तरलता

ब) लाभता

क) गुंतवणूक

ड) रोख शिल्लक

५. ....हा ग्राहकांच्या बँकिंग क्षेत्रातील तक्रारीचा निवडा करतो.

- अ) रिझर्व्ह बँकेचा गव्हर्नर
ब) बँकिंग लोकपाल
क) रिझर्व्ह बँकेचा अध्यक्ष
ड) वरील सर्व

६. ग्राहकाच्या खात्याविषयी गुप्तता पाळण्याची .....बँकेवर असते.

- अ) जबाबदारी
ब) अधिकार
क) कर्तव्य
ड) वरील सर्व

७. भांडवल उभारणीची बँकेची निश्चित केलेली अंतिम भांडवल मर्यादा म्हणजे ..... भांडवल होय.

- अ) वसूल
ब) खपलेले
क) अधिकृत
ड) राखीव

८. स्वतंत्र खाते व ..... खाते हे बँक खात्याचे मुलभूत प्रकार आहे.

- अ) संस्था
ब) एकत्र
क) भागीदारी
ड) संयुक्त खाते.

९. .... व्यापारी हुंडी काढतो.

- अ) धनको
ब) ऋणको
क) किरकोळ
ड) विदेशी.

१०. रुपयाच्या नाण्याची छपाई .....कडून केली जाते.

- अ) स्टेट बँक इंडिया
ब) केंद्र सरकारचे वित्त खाते एक
क) विभागीय ग्रामीण बँक
ड) रिझर्व्ह बँक of इंडिया

प्रश्न क्रं.२) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

20

१. ठेवीचे विविध प्रकार
२. बँकिंग लोकपाल
३. चलनक्षम दस्तऐवज
४. रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ची कार्ये
५. कर्ज मुल्यांकन

६. बँक खात्याचे प्रकार (चालू ठेव खाते व बचत ठेव खाते)

प्रश्न क्रं.३) बँक विलीनिकरणाचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

10

किंवा

बँक खाते उघडण्याच्या पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा

प्रश्न क्रं.४) मध्यवर्ती बँकेच्या पत नियंत्रनाच्या संख्यात्मक साधने सविस्तर लिहा.

10

किंवा

व्यापारी बँकेची प्राथमिक व दुय्यम कार्ये सविस्तर लिहा.

*****

Seat No.

B.A. Part II (Semester III) CBCS Examination March/April 2024

Economics IV DSC-D6 Money and Banking

Subject code: 73375

Day and Date: Tuesday; 23/04/2024

Time: 10:30a.m. to 12:30 p.m.

Total Marks: 50

सूचना: 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न क्रं 1) योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा

10

१) एक रुपयाच्या नाण्याची छपाई ..... कडून केली जाते.

अ) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया

ब) स्टेट बँक ऑफ इंडिया

क) विभागीय ग्रामीण बँका

ड) केंद्र सरकारचे वित्त खाते.

२) धनादेश वटविण्याच्या केंद्रास ..... म्हणतात.

अ) वटणावळ गृह

ब) धनादेश गृह

क) समाशोधन गृह

ड) पतपुरवठा गृह .

३) व्यापारी बँका अर्थव्यवस्थेचा ..... मानल्या जातात.

अ) धमन्या

ब) रस्ते

क) वाहने

ड) यापैकी नाही

४) पत मुल्यांकन ही एक ..... प्रक्रिया आहे.

अ) वैज्ञानिक

ब) शास्त्रीय

क) भौगोलिक

ड) अशास्त्रीय

५) दामदुप्पट ठेव हा ..... खात्यांचा प्रकार आहे.

अ) मुदत

ब) चालू

क) बचत

ड) आवर्ती

६) रिझर्व्ह बँकेची स्थापना ..... मध्ये झाली

अ) 1931

ब) 1949

क) 1955

ड) 1935

७) भांडवल उभारणीची बँकेची निश्चित केलेली अंतिम भांडवल मर्यादा म्हणजे ..... भांडवल होय.

अ) वसूल

ब) अधिकृत

क) खपलेले

ड) राखीव .

८) बँकेत खाते उघडण्यासाठी ..... आवश्यकता असते.

अ) के.वाय.सी. ची

ब) ओळखीची

क) साक्षरतेची

ड) संगणक साक्षरतेची

९) तारण दिलेली मालमत्ता ताब्यात ठेवण्याच्या बँकेच्या अधिकारास ..... म्हणतात.

अ) विशेष अधिकार

ब) गहाण अधिकार

क) धारणाधिकार

ड) मत्ताधिकार

१०) पतपैशाचे नियंत्रण करणे हे ..... बँकेचे प्रमुख कार्य होय.

अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया

ब) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया

क) अक्सिस बँक

ड) एक्सिस बँक

प्रश्न क्रं 2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

20

- १) व्यापारी बँकेची कार्ये.
- २) सार्वजनिक बँका.
- ३) ताळेबंदाचे महत्त्व.
- ४) खाते बंद करण्याची प्रक्रिया.
- ५) चलनविषयक धोरणाच्या मर्यादा.
- ६) अनुत्पादक मालमत्तेची कारणे.

प्रश्न क्रं 3) १. गुंतवणूक धोरण म्हणजे काय? व्यापारी बँकाच्या सुरक्षिततेचे तत्व सविस्तर लिहा.

10

२. बँक खात्याचे विविध प्रकार सविस्तर लिहा.

प्रश्न क्रं 4) १. मध्यवर्ती बँक म्हणून रिझर्व्ह बँक कोणती कार्य करते?

10

किंवा

२. बँका विलीनीकरणाचे फायदे व तोटे सविस्तर लिहा.

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – III) (NEP) Examination November, 2023

PSYCHOLOGY

Psychology for Living (Paper – III) (DSC – D11)

Subject Code: 90857

Course Code: 3140

Day and Date: Tuesday, 28/11//2023

Total Marks: 40

Time: 10.30 am to 12.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[05]

१. BMI म्हणजे .....
- अ) Body Mass Index   ब) Body Mask Index
क) Body Make Index   ड) Body Mass India
२. व्यक्ती केंद्रित उपचार पध्दती ..... यांनी मांडली
- अ) एरॉन बेक   ब) सिगमंड फ्रॉईड
क) कार्ल रॉजर्स   ड) अल्बर्ट एलिस
३. ताणाचे ..... इतके प्रकार आहेत.
- अ) तीन   ब) चार
क) दोन   ड) एक
४. अर्धा किलो वजन कमी करण्यासाठी ..... कॅलरीज कमी करणे आवश्यक आहे.
- अ) ३६००   ब) २५००
क) २६००   ड) ३५००
५. .... विकृतीमध्ये व्यक्ती एका मागून एक उन्मादी आणि अवसादी भावस्थितीचा अनुभव घेते.
- अ) द्विध्रुवीय   ब) एक ध्रुवीय
क) स्किझोफ्रेनिया   ड) उदासीनता

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही तीन)

[15]

- अ) बोधनिक उपचार पध्दती
- ब) ताणाचे घटक
- क) धुम्रपान
- ड) विचार कृती अनिर्वायता विकृती
- इ) ताणाचे प्रकार

प्र.) 3 अ) शरीरप्रतिमेवर प्रसारमाध्यमांचा होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) ताणाची कारणे स्पष्ट करा.

[10]

प्र.) 4 अ) अवसाद विकृतीबाबत चर्चा करा.

[10]

किंवा

ब) वार्तनिक उपचारपध्दती स्पष्ट करा.

[10]

-----XXX-----

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – III) (CBCS) Examination November, 2023

PSYCHOLOGY

Psychology for Living (Paper – III) (DSC – D11)

Subject Code: 73380/77680

Course Code: 3129

Day and Date: Tuesday, 28/11//2023

Total Marks: 50

Time: 10.30 am to 12.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. [10]
1. DSM - V ही आवृत्ती ..... या साली प्रकाशित झाली.
अ) २०१४ ब) २०१३
क) २०१२ ड) २०१५
  2. .... ही उपचारपध्दती सल्लार्थीच्या भूतकाळातील समस्यांचा शोध घेण्यापेक्षा वर्तमानातील समस्यांवर अधिक भर देते.
अ) वार्तनिक ब) बोधनिक
क) व्यक्तीकेंद्रित ड) मनोगतिकी
  3. आपण आपल्या शरीराविषयी तयार केलेल्या मानसिक प्रतिमा, अभिवृत्ती आणि भावना म्हणजे ..... होय.
अ) बोधनिक प्रतिमा ब) शरीरप्रतिमा
क) भावनिक प्रतिमा ड) यापैकी नाही
  4. वाढ आणि समायोजनातील ..... हा खूप मोठा अडथळा आहे.
अ) भावना ब) काळजी
क) ताण ड) चिंता
  5. .... चिंता विकृतीचे मुख्य लक्षण म्हणजे अशा व्यक्ती सातत्याने मुक्त प्रवाही असतात.
अ) सामान्यकृत ब) घबराट
क) दुर्भिती ड) OCD
  6. मनोविश्लेषण उपचारपध्दती ..... यांनी मांडली.
अ) एरॉन बेक ब) डॉ. सिगमंड फ्रॉइड
क) कार्ल रॉजर्स ड) अल्बर्ट एलिस

७. नोकरदार महिलांना प्रतिदिवस ..... इतक्या कॅलरीजची आवश्यकता असते.
 अ) २५०० ब) १५००
 क) १००० ड) २०००
८. तणावजन्य परिस्थितीस सामोरे जाण्यासाठी ..... ग्रंथीमधून कार्टिसोल हार्मोन स्रवते.
 अ) वृक्कस्थ ब) पियुषिका
 क) कंठस्थ ड) स्वादुपिंड
९. कोस्टा आणि मॅक्रे यांचेनुसार व्यक्तिमत्वामध्ये ..... इतके घटक असतात.
 अ) सहा ब) तीन
 क) सात ड) पाच
१०. .... यांनी सामान्य प्रतियोजन संलक्षण मांडले आहे.
 अ) हॅन्स सेल्ये ब) डॉ. सिगमंड फ्रॉईड
 क) कार्ल रॉजर्स ड) अल्बर्ट एलिस

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) मनोविश्लेषणात वापरली जाणारी तंत्रे
 ब) आतंक विकृती
 क) सामाजिक आधार
 ड) ताणाचे प्रकार
 इ) हताशात्मक विकृती
 फ) रॉजेरिअन उपचारपध्दती

[20]

प्र.) 3 अ) जीवनशैलीचे विविध पर्याय स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) ताणास दिल्या जाणाऱ्या शारीरिक प्रतिक्रिया स्पष्ट करा.

[10]

प्र.) 4 अ) मानसिक आजाराचे निदान करण्यासाठीचे विविध टप्पे स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) वार्तनिक उपचारपध्दती स्पष्ट करा.

[10]

-----XXX-----

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – III) (CBCS)
Examination March/April, 2024
PSYCHOLOGY
Psychology for Living (Paper – III) (DSC – D11)
Subject Code: 73380
Course Code: 388/3129

Day and Date: Monday, 22/04/2024
Time: 02.30 pm to 04.30 pm

Total Marks: 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. [10]
१. अमेरिकन मुलांचा विचार केल्यास वय वर्षे १७ मधील जवळपास ..... टक्के मुली त्यांच्या शरीरप्रतिमेविषयी असमाधानी दिसतात.
अ) ६० ब) ८०
क) ५० ड) ४०
२. प्रतिकात्मक प्रलोभन ही पध्दती ..... उपचारपध्दतीमध्ये वापरली जाते.
अ) वार्तनिक ब) बोधनिक
क) व्यक्तीकेंद्रित ड) मनोगतिकी
३. जेव्हा एखाद्या प्रसंगाचे परिणाम अधिक हानिकारक असतात तेव्हा निर्माण होणाऱ्या ताणास ..... असे म्हणतात.
अ) अतिताण ब) अपूराताण
क) उपयुक्त ताण ड) धोकादायक ताण
४. .... हार्मोन्सच्या निर्मितीमुळे ताण कमी करण्यासाठी शरीर प्रेरित होते.
अ) डोपामाईन ब) कार्टिसोल
क) मेलॅटॉनिन ड) थायरॉक्सीन
५. प्रतिकार यंत्रणेमध्ये ..... आणि विविध रक्तपेशींचा समावेश होतो.
अ) मज्जाबंधू ब) मज्जारज्जू
क) मेंदू ड) मज्जापेशी
६. उंच जागेची वाटणारी भीती म्हणजे ..... होय.
अ) अँक्रोफोबिया ब) झूफोबिया
क) ऑटोफोबिया ड) गॅमोफोबिया

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – III) (NEP) Examination November, 2023

PSYCHOLOGY

Social Psychology (Paper – IV) (DSC – D12)

Subject Code: 90858

Course Code: 3140

Day and Date: Wednesday, 29/11//2023

Total Marks: 40

Time: 10.30 am to 12.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[05]

१. .... ही एक अशी प्रक्रिया आहे, ज्याद्वारे आपण इतर व्यक्तींना जाणून घेण्याचा प्रयत्न करतो.
- अ) सामाजिक अवधान   ब) स्व - पडताळा
क) सामाजिक संवेदन   ड) स्व - आदर
२. आपल्या ..... ची निर्मिती सामाजिक अध्ययन प्रक्रियेवर अवलंबून असते.
- अ) आवड   ब) अभिवृत्ती
क) सकारात्मकता   ड) दृष्टीकोन
३. प्राप्त केली जाणारी माहिती ही शक्य तितकी पूर्वग्रह दूषित नसावी याविषयीची बांधिलकी म्हणजे ..... होय.
- अ) वस्तुनिष्ठता   ब) व्यक्तीनिष्ठता
क) सामाजिकता   ड) एकनिष्ठता
४. .... दृष्टीकोनानुसार आपल्या जवळच्या व्यक्तींनीही आपण जसे स्वतःला पाहतो त्याच दृष्टीने पहावे असे आपणास नेहमी वाटते.
- अ) स्व-आदर   ब) स्व-पडताळा
क) स्व-सक्षमता   ड) आत्म प्रतिष्ठा
५. सामाजिक वर्तनामध्ये ..... प्रक्रियेची भूमिका महत्वाची ठरते.
- अ) सामाजिक   ब) मानसिक
क) भावनिक   ड) बोधनिक

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) सुव्यवस्थित निरीक्षण
- ब) बोधनिक विसंवाद कमी करण्याच्या पर्यायी पध्दती
- क) आरोपण आणि दहशतवाद
- ड) व्यक्तिगत ओळख विरुद्ध सामाजिक ओळख
- इ) पराभाषा

प्र.) 3 अ) सामाजिक मानसशास्त्राची व्याख्या सांगून स्वरूप स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) अभाषिक संप्रेषणातील मूलभूत माध्यमे स्पष्ट करा. [10]

प्र.) 4 अ) स्व-आदर ही संकल्पना स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) अभिवृत्ती म्हणजे काय ? अभिवृत्ती बदलातील बोधनिक प्रक्रियांची सविस्तर चर्चा करा. [10]

-----XXX-----

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – III) (CBCS) Examination November, 2023

PSYCHOLOGY

Social Psychology (Paper – IV) (DSC – D12)

Subject Code: 73381/77681

Course Code: 3129

Day and Date: Wednesday, 29/11//2023

Total Marks: 50

Time: 10.30 am to 12.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

१. सामाजिक मानसशास्त्रज्ञाना ..... अभ्यासामध्ये रुची आहे.
अ) चिंता ब) वर्तन
क) भावना ड) काळजी
२. .... म्हणजे व्यक्तीचे मन वळविण्याची कला होय.
अ) अनुकुलन ब) अनुकरण
क) अनुशासन ड) समायोजन
३. काही व्यक्ती स्वतःचे वर्गीकरण व्यक्तिगत तसेच ..... गुणविशेषाच्या
आधारे करण्यास अधिक उत्सुक असतात.
अ) मानसिक ब) भावनिक
क) व्यक्तिमत्व ड) सामाजिक
४. वर्तन जसे घडते तसे काळजीपूर्वक निरीक्षण करणे याचा समावेश .....
निरीक्षणामध्ये होतो.
अ) सुव्यवस्थित ब) समायोजित
क) नैसर्गिक ड) अनैसर्गिक
५. आपली कृती किंवा अभाषिक सूचके ही आपल्या ..... प्रभावित करित
असतात.
अ) प्रेरणांना ब) भावनांना
क) संवेदनांना ड) अवधानाला
६. निरीक्षणात्मक अध्ययनालाच ..... अध्ययन असेही म्हणतात.
अ) नकारात्मक ब) अनुकरणात्मक
क) सकारात्मक ड) तटस्थ

७. .... हे नेहमी पूर्णपणे प्रमाणिक नसते.
 अ) स्व सादरीकरण   ब) स्व आदर
 क) स्व संकल्पना   ड) स्व सक्षमता
८. .... हे अभाषिक संप्रेषणाचे मूलभूत माध्यम आहे.
 अ) भाषा   ब) नेत्र संपर्क
 क) शब्द   ड) यापैकी नाही
९. स्पष्टीकरणाचा हेतू साध्य करण्यासाठी सामाजिक मानसशास्त्रज्ञ संशोधनाची
 .... ही पध्दती वापरतात.
 अ) प्रायोगिक   ब) निरीक्षण
 क) सहसंबंध   ड) मुलाखत
१०. .... यांच्यामते चेहरा हा मनाचा आरसा तर डोळे हे मनाचे विश्लेषक
 आहेत.
 अ) हॅन्स सेल्ये   ब) डॉ. सिगमंड फ्रॉईड
 क) सिसेरो   ड) अल्बर्ट एलिस

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) व्यक्तिगत ओळख विरुद्ध सामाजिक ओळख
 ब) संवेदकाची विश्वासाहार्यता
 क) सुव्यवस्थित निरीक्षण
 ड) स्व-आदराचे मापन
 इ) बोधनिक विसंवाद
 फ) स्व हितातून आलेली दूषितता.

प्र.) 3 अ) आरोपणाबाबत केली यांच्या सिध्दांतावर चर्चा करा.

[10]

किंवा

ब) सामाजिक मानसशास्त्राचे शास्त्रीय स्वरूप स्पष्ट करा.

[10]

प्र.) 4 अ) स्व-सादरीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) अभिवृत्ती निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

[10]

-----XXX-----

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – III) (NEP)
Examination March/April, 2024
PSYCHOLOGY

Social Psychology (Paper – IV) (DSC – D12)

Subject Code: 90858

Course Code: 3140

Day and Date: Tuesday, 23/04/2024

Total Marks: 40

Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[05]

१. .... हे अभाषिक संप्रेषणाचे मुलभूत माध्यम नाही.
अ) शब्द संकेत ब) नेत्र संपर्क
क) देहबोली ड) चेहऱ्यावरील हावभाव
२. सामाजिक वर्तनामधील जैविक घटकांचे महत्त्व अधोरेखित करण्याचा प्रयत्न
..... मानसशास्त्रात केला जातो.
अ) मानवतावादी ब) उत्क्रांतीवादी
क) वर्तनवादी ड) साम्यवादी
३. .... परिवेशाच्या प्रभावामुळे व्यक्ती वर्तनावर, विचारांवर व भावना,
अनुभूतींवर पडणाऱ्या प्रभावाचा अभ्यास सामाजिक मानसशास्त्रात केला जातो.
अ) बोधनिक ब) वार्तनिक
क) सामाजिक ड) शैक्षणिक
४. सामाजिक मानसशास्त्रज्ञांच्या मते व्यक्ती स्वतःप्रती धारण करित असणारी
एकूणच अभिवृत्ती म्हणजे ..... होय.
अ) स्व-सादरीकरण ब) आवड
क) अहम् ड) स्व-आदर
५. .... यांच्या मते संपादित केलेल्या विशिष्ट वर्तन प्रवृत्ती म्हणजे अभिवृत्ती
होय.
अ) कॅम्पबेल ब) क्रच
क) बॅरॉन ड) मेयो

- प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही तीन) [15]
- अ) अनुकूलनाची बोधनिक प्रक्रिया
ब) नेत्रसंपर्क
क) सामाजिक नातेसंबंध
ड) स्व-आदराचे मापन
इ) कृतीशीलता ओळखणे व आरोपणाची प्रक्रिया

प्र.) 3 अ) आधुनिक सामाजिक मानसशास्त्रातील विविध प्रवाह आणि संकल्पना स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) सामाजिक जीवनातील अभाषिक सूचके स्पष्ट करा. [10]

प्र.) 4 अ) स्व-सादरीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) अभिवृत्ती कशा विकसित होतात हे स्पष्ट करा. [10]

-----XXX-----

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – III) (CBCS)

Examination March/April, 2023

PSYCHOLOGY

Social Psychology (Paper – IV) (DSC – D12)

Subject Code: 73381

Course Code: 3129

Day and Date: Tuesday, 23/04/2024

Total Marks: 50

Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. [10]

१. सामाजिक परिवेशामध्ये व्यक्ती वर्तनाची आणि विचारांची कारणे समजावून घेण्याचा प्रयत्न करणारे शास्त्रीय क्षेत्र म्हणजे ..... मानसशास्त्र होय.
अ) बोधनिक ब) सामाजिक
क) वार्तनिक ड) भावनिक
२. अनुकूलन ही ..... प्रक्रिया आहे.
अ) बोधात्मक ब) निरीक्षणात्मक
क) सामाजिक ड) भावनिक
३. व्यक्तीच्या सुस्थितीमधील सुधारणा ..... घटकांवर अवलंबून असते.
अ) तीन ब) चार
क) दोन ड) पाच
४. वर्तन जसे घडते तसे काळजीपूर्वक निरीक्षण करणे याचा समावेश ..... निरीक्षणामध्ये होतो.
अ) सुव्यवस्थित ब) समायोजित
क) असमायोजित ड) अनैसर्गिक
५. व्यक्ती जेव्हा ..... हावभाव चेहऱ्यावर प्रदर्शित करित असेल तर ती आपणास विश्वासार्ह वाटते.
अ) असुखकारक ब) सुखकारक
क) रागीट ड) भितीदायक
६. सामाजिक वर्तनामध्ये ..... प्रक्रियेची भूमिका महत्त्वाची ठरते.
अ) नौधनिक ब) नौधनिक
क) शारीरिक ड) सामाजिक

७. .... या घटकामुळे पुरुषांपेक्षा स्त्रियांचा स्व-आदराचा दर्जा हा निम्न स्वरूपाचा असतो.
- अ) संवेदन
ब) पूर्वग्रह
क) वस्तुस्थिती
ड) अवधान
८. इतरांचे निरीक्षण करून जेव्हा व्यक्ती अभिवृत्ती किंवा वर्तन संपादन करते त्या प्रक्रियेला ..... अध्ययन असे म्हणतात.
- अ) साधक
ब) अभिसंधान
क) निरीक्षणात्मक
ड) सामाजिक
९. .... यांच्या मते अधिकतर परिस्थितीमध्ये वर्तनामागील कारण शोधणे हेच आरोपणाचे महत्वाचे कार्य असते.
- अ) केली
ब) जोन्स
क) डेव्हीस
ड) एकमन
१०. सामाजिक आंतरक्रियांमधील एकूण संप्रेषणापैकी जवळपास २०% संप्रेषणामध्ये ..... चा वापर केला जातो.
- अ) आनंद
ब) राग
क) भीती
ड) फसवणूक

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) अभिवृत्ती बदलाची बोधनिक प्रक्रिया
ब) स्व-सादरीकरण युक्त्या
क) चेहऱ्याचा प्रतिपोष सिध्दांत
ड) निरीक्षणात्मक अध्ययन
इ) बोधन आणि वर्तन
फ) स्थलांतरणाचा स्व-आदरावर होणारा परिणाम

प्र.) 3 अ) सामाजिक मानसशास्त्रातील संशोधन ज्ञान वाढविण्याचे मार्ग स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) आरोपणातील प्रमादांची मूलभूत उगमस्थाने स्पष्ट करा.

[10]

प्र.) 4 अ) व्यक्तिगत ओळख विरुद्ध सामाजिक ओळख स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) बोधनिक विसंवाद ही संकल्पना स्पष्ट करा.

[10]

-----XXX-----

Seat No.

Total No. of Pages: 02

B.A. (Part -II) (Semester -III) (NEP)

Examination October - 2023

GEOGRAPHY

DSC-D19: Soil Geography (Paper -III)

Sub Code: 90865

Day and Date: Tuesday, 28-11-2023

Total Marks: 40

Time: 10.30 am to 12.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[05]

i) खालीलपैकी कोणत्या तंत्राला "Eye in the sky and action on the ground" असे म्हणतात?

अ) नकाशा ब) GIS क) सर्वेक्षण ड) आलेख

ii) कुजलेल्या पालापाचोळा व मृत जीव- जीवाणूंच्या अवशेषावरून निर्माण झालेल्या मृदेला काय म्हणतात?

अ) सेंद्रिय मृदा ब) यांत्रिक मृदा क) गाळाची मृदा ड) नापीक मृदा

iii) 'लोह' या घटकामुळे मृदेला कोणता रंग येतो?

अ) पिवळा ब) लाल क) काळा ड) पांढरा

iv) मृदेच्या आडव्या थरांचा एकावर एक थर असतो त्याला काय म्हणतात?

अ) मृदा थर ब) मृदा संचयन क) मृदा छेद ड) यापैकी नाही

v) pH 7 ला काय म्हणतात?

अ) Neutral Point ब) Neutral Scale क) Null Point ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा.

[15]

अ) मृदा भूगोलाचे महत्व सांगा.

ब) 'मृदेचा सामू' माहिती लिहा.

क) मृदावनती समस्या व उपाय सांगा.

ड) लॅटेराईट मृदा.

इ) मृदा नमूना घेण्यास वापरली जाणाऱ्या साधनांची माहिती सांगा .

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

अ) मृदा भूगोलाच्या व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा .

[10]

किंवा

ब) जेनीचा मृदा निर्मितीचा वस्तुनिष्ठ नमुना सांगा.

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) महाराष्ट्रातील मृदा प्रकार सांगा.

किंवा

ब) 'मृदा छेद' याची आकृती काढून स्पष्टीकरण करा.

Scat No. _____

Total No. of Pages: 02

B.A. (Part –II) (Semester –III) (CBCS)

Examination October - 2023

GEOGRAPHY

DSC-D19: Soil Geography (Paper -III)

Sub Code: 73388/77688

Day and Date: Tuesday, 28-11-2023

Total Marks: 50

Time: 10.30 am to 12.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

i) खालीलपैकी प्राकृतिक भूगोलाची कोणती शाखा आहे?

अ) आर्थिक भूगोल ब) व्यापारी भूगोल क) मृदा भूगोल ड) कृषी भूगोल

ii) जगात सर्वत्र कशा प्रकारची मृदा आढळून येते?

अ) भिन्न प्रकारची ब) सुपीक क) एकाच प्रकारची ड) नापीक

iii) कापसाची काळी मृदा याला काय म्हणतात?

अ) वालूकामय ब) रेगुर मृदा क) जांभी मृदा ड) तांबडी मृदा

iv) मातीच्या सामुचा Neutral Point किती आहे?

अ) २ ब) ३ क) ४ ड) ७

v) तांबड्या मृदेमध्ये कशाचे प्रमाण जास्त असते?

अ) फॉस्फरस ब) पालाश क) नत्र ड) लोह

vi) मृदा ही बाह्यकारकांच्यामुळे एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी वाहून नेली जाते याला काय म्हणतात ?

अ) मृदा संचयन ब) मृदा क्षरण क) मृदा निर्मिती ड) यापैकी नाही

vii) खालीलपैकी मृदा नमुना घेण्याचा प्रकार कोणता?

अ) जाळीदार ब) झेड अक्षरानुसार क) तिरपे ड) वरील सर्व

viii) जगात मृदेचे वर्गीकरण कोणत्या शास्त्रज्ञाने केले?

अ) डोकुचाव्ह ब) सेम्पल क) रॅटझेल ड) रिटर

ix) सहा ते सात सामू असलेली मृदा कशी असते?

अ) नापीक ब) सुपीक क) आम्लीय ड) क्षारयुक्त

x) 'पेडोलॉजी' हा शब्द कोणत्या शाखेसाठी वापरण्यात आला आहे?

अ) मृदा भूगोल ब) मृदाशास्त्र क) मृदाजीवन ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

अ) मृदा भूगोलाचे स्वरूप सांगा.

ब) 'मृदेचा सामू' माहिती लिहा.

क) काळी (रेगूर) मृदा.

ड) मृदा छेद आकृती काढा.

इ) मृदा नमूना पाठवताना चिठ्ठीवर लिहिण्याची माहिती सांगा.

फ) मृदा भूगोल व मृदाशास्त्राचा इतिहास लिहा.

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

अ) मृदा भूगोलाची व्याप्ती व महत्व लिहा .

[10]

किंवा

ब] मृदेच्या रचना विकासावर परिणाम करणाऱ्या प्राकृतिक, जैविक व रासायनिक प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) मृदेचे सामान्य जागतिक वितरण व प्रकार सांगा.

किंवा

ब) 'मृदेची धूप' व्याख्या सांगून, त्याची कारणे व परिणाम सांगा.

Seat No.

Total No. of Pages: 02

B.A. (Part –II) (Semester –III) (NEP)

Examination March/April- 2024

GEOGRAPHY

DSC-D19: Soil Geography (Paper -III)

Sub Code: 90865

Day and Date: Monday, 22/04/2024

Total Marks: 40

Time: 2.30 pm to 4.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[05]

i) वैज्ञानिक दृष्टीने मृदेचा अभ्यास करणाऱ्या शाखाला काय म्हणतात ?

अ) भूरूपशास्त्र ब) मृदाशास्त्र क) भूगर्भशास्त्र ड) यापैकी नाही

ii) मृदेची रचना व निर्मिती ही कोणती प्रक्रिया आहे ?

अ) आर्थिक ब) नैसर्गिक क) सांस्कृतिक ड) सामाजिक

iii) जंगलतोडीमुळे मृदेच्या सुपीकतेवर काय परिणाम होतो ?

अ)सुपीकता वाढते ब) सुपीकता स्थिर राहते क) सुपीकता कमी होते ड) यापैकी नाही

iv) गांडूळ जैविक पदार्थ खातात आणि प्रचलित पदार्थ उत्सर्जित करतात त्यास काय म्हणतात ?

अ) काळे सोने ब) पांढरे सोने क) लाल सोने ड) हिरवे सोने

v) सुपीक व उपजाऊ जमिनीचा सामू (pH) किती असतो ?

अ) १ ते २ ब) ६ ते ८ क) १० ते १२ ड) १२ ते १४

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा.

[15]

अ) मृदा भूगोलाचे महत्त्व .

ब) सेंद्रिय पदार्थ.

क) जांभी मृदा .

ड) गांडुळ खताची प्रक्रिया लिहा .

इ) मृदेचा सामू (pH) मोजण्याची पद्धत लिहा.

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) मृदा भूगोलाचे स्वरूप व शाखा स्पष्ट करा .

किंवा

ब) मृदेचे नत्र, स्फुरद व पालाश यांचे गुणधर्म लिहा .

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) मृदावनती म्हणजे काय ते सांगून मृदावनतीची कारणे व समस्या लिहा .

किंवा

ब) मृदा नमूने घेण्यास वापरली जाणाऱ्या साधनांची सविस्तर माहिती लिहा.

Seat No.

Total No. of Pages: 02

B.A. (Part -II) (Semester -III) (NEP)

Examination October - 2023

GEOGRAPHY

DSC-D20: Resource Geography (Paper -IV)

Sub Code: 90866

Day and Date: Wednesday, 29 / 11/ 2023

Time: 10.30 am to 12.30 pm

Total Marks: 40

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[05]

i) खालीलपैकी कोणी साधनसंपत्तीची संकल्पना मांडली?

अ) ब्लाश ब) झिम्मरमन क) रॅटझेल् ड) रिटर

ii) पृथ्वीवरील एकूण क्षेत्रफळाच्या किती टक्के भाग पाण्याने व्यापलेला आहे?

अ) ६९ ब) ८१ क) ७१ ड) ६१

iii) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संरक्षण व संवर्धन म्हणजेच कोणता विकास होय?

अ) आर्थिक ब) सर्वांगीण क) एकात्मिक ड) शाश्वत

iv) समान भाराची ठिकाणे जोडणाऱ्या रेषांना काय म्हणतात?

अ) समभार रेषा ब) समपर्जन्य रेषा क) समताप रेषा ड) समोच्च रेषा

v) भौगोलिक घटकाचे वितरण नकाशात विविध छटांनी किंवा रंगानी दर्शविले जाते

त्यास काय म्हणतात?

अ) छाया पद्धती ब) टिंब पद्धती क) सममूल्य रेषा ड) प्रमाणबद्ध वर्तुळ

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा.

- अ) साधनसंपत्ती भूगोलाचे महत्व सांगा.
- ब) जल साधनसंपत्तीचे उपयोजन.
- क) मानवी साधनसंपत्तीचा शाश्वत विकास.
- ड) टिंब पद्धती.
- इ) प्रमाणबद्ध वर्तुळ .

[15]

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- अ] साधनसंपत्तीच्या व्याख्या देऊन साधनसंपत्तीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
किंवा
- ब] जगातील मानवी साधनसंपत्तीचे वितरण आणि समस्या स्पष्ट करा.

[10]

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- अ) वने या नैसर्गिक साधनसंपत्तीचा शाश्वत विकास संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा

ब) भारतातील उर्जा सधनसंपत्तीच्या शाश्वत विकासाच्या नियोजनाची माहिती द्या.

[10]

Total No. of Pages: 02

Seat No.

B.A. (Part –II) (Semester –III) (CBCS)

Examination October - 2023

GEOGRAPHY

DSC-D20: Resource Geography (Paper –IV)

Sub Code: 73389/77689

Day and Date: Wednesday, 29 – 11- 2023

Total Marks: 50

Time: 10.30 am to 12.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

- २) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- ३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.
- ४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) साधनसंपत्ती भूगोल ही कोणत्या भूगोलाची शाखा आहे?
अ) आर्थिक भूगोल ब) राजकीय भूगोल क) सामाजिक भूगोल ड) वसाहत भूगोल
- ii) दगडी कोळसा कोणत्या प्रकारची साधनसंपत्ती आहे?
अ) क्षय ब) अक्षय क) मानवी ड) यापैकी नाही
- iii) ग्रेट सॉल्ट लेक कोणत्या देशात आहे?
अ) यु. एस. ए. ब) फ्रान्स क) भारत ड) पाकिस्तान
- iv) भारतातील कोणता प्रदेश सदाहरित जंगलांनी व्यापला आहे?
अ) महाराष्ट्रातील पश्चिम किनारपट्टीचा प्रदेश ब) कर्नाटकचा मध्य प्रदेश
क) गुजरातचा पूर्व प्रदेश ड) महाराष्ट्राचा विदर्भ प्रदेश
- v) नैसर्गिक साधनसंपत्तीच्या शाश्वत विकारासाठी कोणती मानवी कृती हानिकारक आहे?
अ) उद्योगधंद्यातून होणारे जलप्रदूषण ब) वृक्ष लागवड
क) पाण्याचा पुनर्वापर ड) सार्वजनिक साधनांचा वापर
- vi) पृथ्वीच्या भूपृष्ठाखालील पाण्याच्या साठ्याला काय म्हणतात?
अ) पाणी पातळी ब) समुद्र क) भूजल ड) यापैकी नाही

vii) पाणलोट विकासयोजना कोणत्या संपत्तीच्या शाश्वत विकासात महत्वाच्या आहेत?
अ) जल संपत्ती ब) ऊर्जा संपत्ती क) मानवी साधनसंपत्ती ड) प्राणी संपत्ती

viii) खालीलपैकी कोणत्या खंडात लोकसंख्या जास्त आढळते ?
अ) युरोप ब) आशिया क) आफ्रिका ड) ऑस्ट्रेलिया

ix) खालीलपैकी कोणती पद्धती लोकसंख्या घनतेचे वितरण दर्शविण्यासाठी उपयुक्त आहे?

अ) प्रमाणबद्ध वर्तुळ ब) छायापद्धती क) घन आकृती ड) विभाजित वर्तुळ

x) समान पर्जन्याची ठिकाणे जोडणाऱ्या रेषांना काय म्हणतात?

अ) समभार रेषा ब) समताप रेषा क) सामोच्च रेषा ड) समपर्जन्य रेषा

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

अ) साधनसंपत्ती भूगोलाची व्याप्ती.

ब) जल साधनसंपत्तीचे वितरण.

क) सौरऊर्जा.

ड) साधनसंपत्तीच्या शाश्वत विकासाची संकल्पना.

इ) छाया पद्धतीचे नकाशे.

फ) प्रमाणबद्ध वर्तुळ.

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

अ) साधनसंपत्ती भूगोलाची व्याख्या देऊन महत्व स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) जगातील ऊर्जासाधनसंपत्तीचे वितरण आणि समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) जगातील वन साधनसंपत्तीचे वितरण आणि उपयोजन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जल साधनसंपत्तीचा शाश्वत विकास संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.

Total No. of Pages: 02

B.A. (Part –II) (Semester –III) (NEP)

Examination March/April- 2024

GEOGRAPHY

DSC-D20: Resource Geography (Paper -IV)

Sub Code: 90866

Day and Date: Tuesday, 23/04/2024

Total Marks: 40

Time: 2.30 pm to 4.30pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[05]

i) खालीलपैकी कोणती साधनसंपत्ती क्षय संपत्ती आहे?

अ) वनस्पती ब) पाणी क) खनिजे ड) यापैकी नाही

ii) खालीलपैकी कोणती उर्जा प्रदूषण विरहित आहे?

अ) दगडी कोळसा ब) जलऊर्जा क) पेट्रोल ड) यापैकी नाही

iii) नैसर्गिक साधनसंपत्तीच्या शाश्वत विकासासाठी कोणती मानवी कृती हानिकारक आहे?

अ) जलप्रदूषण

ब) पाण्याचा पुनर्वापर

क) वृक्ष लागवड

ड) सार्वजनिक वाहतूक साधनांचा वापर

iv) खालीलपैकी कोणते उपाय वन साधनसंपत्तीच्या शाश्वत विकासाच्या व्यवस्थापनेसाठी उपयुक्त आहेत ?

अ) जंगल तोडीला निर्बंध ब) वृक्षारोपणाच्या मोहिमा क) मुक्त चराई बंदी ड) सर्व पर्याय

v) नकाशात जेव्हा भौगोलिक घटकांचे वितरण विविध छटानी किंवा रंगानी दर्शविले जाते त्यास काय म्हणतात ?

अ) छाया पद्धती ब) सममूल्य रेषा क) टिंब पद्धती ड) प्रमाणबद्ध वर्तुळ

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा.

[15]

अ) नैसर्गिक साधनसंपत्ती प्रकार .

ब) दगडी कोळसा समस्या .

क) साधनसंपत्तीच्या शाश्वत विकासाची संकल्पना .

ड) जल साधनसंपत्तीच्या शाश्वत विकासाचे व्यवस्थापन .

इ) सममूल्य रेषा पद्धत .

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ] साधनसंपत्ती भूगोलाची व्याख्या देऊन व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब] जगातील वन साधनसंपत्तीचे वितरण आणि समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) उर्जा साधनसंपत्तीच्या शाश्वत विकासाचे थोडक्यात विवेचन करा.

किंवा

ब) भारतातील साधनसंपत्तीच्या शाश्वत विकासाची गरज स्पष्ट करा.

Seat
No.

Semester – III Examination Oct. 2023 DSC – D 2

Sub Name – History of India

BA – II History Optional Paper – 4 NEP

Sub Code – 90848/73371/77671

Day - Wednesday Date – 29/11/2023

Total Marks – 40

Time - 2.30 to 4.30 pm

- सूचना - १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ रिमाम्या जागा भरा.

- १) प्लासीच्या युद्धानंतर ..... हा बंगालचा नवाब झाला.
अ) मीर कासीम   ब) मीर जाफर
क) शुजाउद्दौला   ड) नवाब महमंद अली
- २) भारतात इंग्रजी सत्तेचा पाया ..... याने घातला.
अ) क्लाइव्ह   ब) हेस्टिंग्ज
क) डलहौसी   ड) वेलस्ली
- ३) १८५७ च्या उणवातील पहिला हुतात्मा ..... हा होय.
अ) मंगल पांडे   ब) भगतसिंग
क) तात्या टोपे   ड) कुवरसिंह
- ४) कायमधारा पद्धत ..... याने सुरू केली.
अ) डलहौसी   ब) कॅनिंग
क) कॉर्नवॉलिस   ड) रिपन
- ५) फ्रेंचाचे भारतातील मुख्य केंद्र ..... हे होते.
अ) माही   ब) जिंजी
क) पाँडेचरी   ड) कारिकल

प्र. २ टिपा लिहा. (कोणत्याही ३)

- १) इंग्रज-मराठा युद्ध   २) तैनाती फौज
३) झाशीची राणी लक्ष्मीबाई   ४) राणीचा जाहीरनामा
५) सालबाईचा तह

प्र. ३ सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणतेही २)

- १) इंग्रज-म्हैसूर युद्धाचा वृत्तांत द्या.
२) लॉर्ड डलहौसीची कामगिरी सांगा.
३) १८५७ च्या उठावाचे परिणाम सांगा.
४) आदीवासींच्या उठावाची माहिती द्या.

५

१५

२०

Seat No.	
----------	--

Semester – III Examination Oct. 2023 DSC – D 1
Sub Name – History of Modern Maharashtra (1900-1960)
BA – II History Optional Paper – 3 NEP/CBCS
Sub Code – 90847/73370/77670

Day - Saturday Date – 25/11/2023
Time - 10.30 to 12.30 pm

Total Marks – 40

- सूचना - १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ रिमाम्या जागा भरा.

- १) द्रव्यअपहरणाचा सिद्धांत ..... यांनी मांडला.
अ) लो.टिळक   ब) दादाभाई नौरोजी
क) मेहता   ड) रवींद्रनाथ टागोर
- २) १८९३ साली जागतिक धर्मपरिषद ..... येथे भरली होती.
अ) लंडन   ब) पॅरिस
क) शिकागो   ड) दिल्ली
- ३) शारदा सदन ची स्थापना ..... नी केली.
अ) पंडीता रमाबाई   ब) ताराबाई शिंदे
क) अनुताई वाद्य   ड) जनाक्ला शिंदे
- ४) आंध्र राज्याची निर्मिती ..... साली झाली.
अ) १९५२   ब) १९५०
क) १९५१   ड) १९५३
- ५) ..... यांनी तुरुंगात असताना गीताई रचली.
अ) मधुकर भावे   ब) विनोबा भावे
क) लो. टिळक   ड) अरविंद बोध

प्र. २ टिपा लिहा. (कोणत्याही ३)

- १) होमरूल चळवळ   २) राष्ट्रवाद
३) मुळशी सत्याग्रह   ४) राज्य पुनरचना कायदा
५) असहकार चळवळ

प्र. ३ सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणतेही २)

- १) जहालमतवादाच्या उदयाची कारणे द्या.
२) महाराष्ट्रातल क्रांतिकारी चळवळीचा आढावा घ्या.
३) महर्षी धोंडो केशव कर्वे व पंडीता रमाबाई यांचे स्त्री हक्काच्या चळवळीमधील कार्य सांगा.
४) भाषावार प्रांतरचनेचा आढावा घ्या.

५

१५

२०

Seat No.	
----------	--

Semester – III Examination Oct. 2023 DSC – D 1

Sub Name – Ancient Indian History and Culture

BA – II IDS Paper – 1 NEP/CBCS

Sub Code – 90801/73324/77624

Day - Firday

Date – 24/11/2023

Time - 10.30 to 12.30 pm

Total Marks – 40

- सूचना - १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ रिमाम्या जागा भरा.

- १) रानटी प्राण्यापैकी ..... हा मानवाचा पहिला मित्र बनला.
अ) वाघ ब) हत्ती
क) कुत्रा ड) अस्वल
- २) सिंधू/हडप्पा संस्कृतीतील समाजात ..... वर्ग होय.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच
- ३) ..... हा समितीच्या अध्यक्ष असे.
अ) राजा ब) पुरोहित
क) सभापती ड) सेनानी
- ४) न्यायदर्शन ..... ऋषींनी लिहिले आहे.
अ) जैमिनी ब) पतंजली
क) गौतम ड) बादरायण
- ५) जैन धर्मांमध्ये एकूण ..... तीर्थंकर मानले जातात.
अ) १० ब) २०
क) २१ ड) २४

प्र. २ टिपा लिहा. (कोणत्याही ३)

- १) नवे अश्मयुग २) आर्यांचे वेद
३) गौतम बुद्ध ४) जैन धर्माचे तत्त्वज्ञान
५) आजीवक पंथ

प्र. ३ सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणतेही २)

- १) जून्या अश्मयुगीन संस्कृतीची वैशिष्ट्ये लिहा.
२) हडप्पा/सिंधू संस्कृतीतील धार्मिक व आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.
३) वैदिक वाङ्मयाची थोडक्यात माहिती द्या.
४) वर्धमान महाविरांचे योगदान स्पष्ट करा.

१५

२०

Seat.No.

B.A.(Part- II) Semester- III (NEP) Examination, March/April. - 2024

HISTORY (Paper- 3) (DSC - D1)

Sub--History of Modern Maharashtra (1900-1960)

Sub. Code:- 90847

Day and Date:- Saturday 20/04/2024

Total Marks: 40

Time:- 2.30 to 4.30 pm

सूचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (०५)

१ . भारतातील पहिली रेल्वे -----साली धावू लागली .

अ. 1753

ब. 1853

क. 1854

ड. 1855

२. वंदे मातरम----- या कादंबरीत समाविष्ट आहे .

अ. गीतांजन

ब.रामायण

क. हिंदुस्थान

ड. आनंद मठ

३. सेनापती बापट बॉम्ब तयार करण्याचे शिक्षण घेण्यासाठी -----येथे गेले होते.

अ. इंग्लंड

ब. पॅरिस

क. स्वित्झर्लंड

ड.जपान

४. 'शारदा सदन ची स्थापना -----यांनी केली.

अ. रमाबाई रानडे

ब. पंडिता रमाबाई

क. ताराबाई शिंदे

ड. अनुताई वाघ

५. आंध्र राज्याची निर्मिती -----झाली .

अ. 1952

ब. 1953

क. 1954

ड. 1955

प्रश्न २. टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

(१५)

१. काँग्रेसची स्थापना
२. स्वदेशी बहिष्कार चळवळ
३. वि.दा.सावरकर
४. विठ्ठल रामजी शिंदे
५. राज्य पुनर्रचना कायदा

प्रश्न ३.) सविस्तर उत्तरे लिहा .(कोणतेही दोन)

(20)

- अ) बंगालच्या फाळणीचा वृत्तांत लिहा .
- ब) महाराष्ट्रातील क्रांतिकारी चळवळीची माहिती लिहा.
- क) महाराष्ट्रातील शेतकरी चळवळीची माहिती लिहा .
- ड) भाषावर प्रांतरचनेची सविस्तर माहिती लिहा.

@@@

Seat.No.

B.A.(Part- II) Semester- III(NEP) Examination, march. /April- 2024
HISTORY (Paper- 4) (DSC - D-2) NEP

Sub-History of India

Sub. Code:- 90848

Day and Date:- Tuesday 23/04/2024

Total Marks: 40

Time:- 10.30 to 12..30 PM

सूचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (०५)

१. - - फ्रेंचांचे भारतातील मुख्य केंद्र हे होते .

अ. माही   ब. जिंजी

क. पोंडेचरी   ड. कारीकल

२. लॉर्ड वेलस्लीची----- ही योजना प्रसिद्ध आहे.

अ. तैनाती फौज   ब. दुहेरी राज्यव्यवस्था

क. समन्वय   ड. विलीनीकरण

३. सातारचे राज्य -----यांनी खालसा केले.

अ. लॉर्ड डलहौसी   ब. लॉर्ड लाईव्ह

क. लॉर्ड वेलस्ली   ड. हेस्टिंग्ज

४. 'इंग्लंडच्या सुती कापडाचा प्रमुख आयातदार देश----- हा होता.

अ. चीन   ब. जपान

क. अफगाणिस्तान   ड. भारत

५. 1858 चा जाहीरनामा -----या राणीने काढला.

अ. एलिझाबेथ   ब. कॅथेराइन

क. व्हिक्टोरिया   ड. माउंटबॅटन

प्रश्न २. टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

(१५)

१. बक्सार ची लढाई
२. इंग्रज मैसूर युद्ध
३. तैनाती फौज
४. औद्योगिक व्हासाचे परिणाम
५. झाशीची राणी लक्ष्मीबाई

प्रश्न ३.प सविस्तर उत्तरे लिहा .(कोणतेही दोन)

(२०)

- अ) प्लासीच्या युद्धाची माहिती लिहा .
- ब) दुहेरी राज्यव्यवस्थेची माहिती लिहा
- क) संपतीच्या निसारणाची संकल्पना सविस्तर लिहा
- ड) १८५७ च्या उठावाचे परिणाम लिहा

@@@

Seat.No.

B.A.(Part- II) Semester- 3 (NEP)
Examination, March/April. - 2024
IDS (Paper- I)

Sub. __Ancient Indian History and Culture

Sub. Code:- 90801

Day and Date:- Friday, 19/4/2024

Total Marks: 40

Time:- 2.30PM to 04.30 PM

सूचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (०५)

१. -----चा शोध ही नवाशमयुगातील सर्वात महान घटना होय

अ. अग्नी

ब. शेती

क. कुंभारी चाक

ड. धार लावण्याचा दगड

२. सिंधू /हडप्पा संस्कृतीतील लोक -----चे उपवासक होते.

अ. इंद्र

ब. शिव

क. वरुण

ड. विष्णू

३. मनुष्याच्या संपूर्ण जीवनाची -----आश्रमात विभागणी करण्यात आली होती.

अ. २

ब. ३

क. ४

ड. ५

४. कौटिल्याच्या -----या ग्रंथावरून मौर्यकालीन राज्यव्यवस्थेची माहिती मिळते

अ. इंडिका

ब. वार्षिक

क. अर्थशास्त्र

ड. कल्पसूत्र

५. जैन धर्मामध्ये एकूण -----तीर्थकर मानले जातात.

अ. १०

ब. २०

क. २१

ड. २४

प्रश्न २. टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

(१५)

१. नवे अश्मयुग
२. आर्यांचे वेद
३. वर्धमान महावीर
४. बौद्ध धर्माचे तत्त्वज्ञान
५. आजीवक पंथ

प्रश्न ३. दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

(२०)

- अ) जुन्या अश्मयुगीन संस्कृतीची माहिती लिहा
- ब) सिंधू हडप्पा संस्कृतीतील नगररचना व गृह रचना यांची सविस्तर माहिती लिहा
- क) वेदकालीन राजकीय सामाजिक जीवनाची माहिती लिहा
- ड) बौद्ध धर्माचे तत्त्वज्ञान व वैशिष्ट्ये यांची सविस्तर माहिती लिहा

@@@

Seat No.

B A .(Part - II) (Semester- III) Examination Oct - 2023

HOME SCIENCE Paper No. 3

DSC-D21: Basics of Interior Design

Subject Code - 90867

Day /Date- Tuesday 28/11/23
Time - 10.30am to 12.30pm

Mark - 40

सूचना

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात .
- 3) आवश्यक तिथे सुबक आकृती काढावे.

प्रश्न क्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[05]

- 1) एका बिंदूपासून दुसऱ्या बिंदूपर्यंतचे अंतर म्हणजे----- होय
अ) संगती   ब) आकार
क) रेषा   ड) पोत
- 2) जपानी पुष्परचनेत रुंदी देणारी रेषा म्हणजे ----- रेषा
अ) स्वर्ग   ब) मानव
क) पृथ्वी   ड) पर्वत
- 3) भित्तिबद्ध फर्निचर मध्ये----- चा समावेश होतो.
अ) कपाट   ब) सोफा
क) खुर्ची   ड) टेबल

4) एखाद्या वस्तूचे लक्ष आकर्षण करून घेण्याची क्षमता म्हणजे त्या वस्तूचे-----

वजन होय.

- अ) दृश्य   ब) अदृश्य
- क) नैसर्गिक   ड) यापैकी नाही

5) पिवळा लाल व ----- ह्या तीन रंगांना प्राथमिक रंग असे म्हणतात

- अ) काळा   ब) निळा
क) हिरवा   ड) पांढरा

प्रश्न क्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न सोडवा.

[20]

अ) डिझाईनची तत्वे थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) फर्निचर चे महत्त्व व प्रकार लिहा.

क) पुष्परचनेचे प्रकार लिहा .

प्रश्न क्र.4 टिपा लिहा (कोणत्याही 3)

[15]

- 1) रंगाची व्याख्या व महत्त्व
- 2) फर्निचर ची काळजी
- 3) पुष्परचने करिता वापरात येणारे साहित्य
- 4) प्रकाश
- 5) रेषेचे प्रकार

*****

Seat No.

B A (Part II) semester III Examination (NEP2020) OCTOBER 2023

Home Science Paper No. 4

DSC- D22: Introduction to Food safety and food preservation.

Subject Code - 90868

Day & Date : Wednesday, 29/11/2023

Mark : 40

Time: 10.30 to 12.30pm

- सूचना. 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे
2) उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात
3) आवश्यक तिथे सुबक आकृती काढावे

प्रश्न क्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[05]

- 1) ----- ही व्यावसायिक पद्धत
अ) शीतग्रह ब) पाश्चरायझेशन क) ब्लांचिंग ड) शीत कपाट
- 2) सूक्ष्मजंतूंच्या वाढीसाठी ----- घटक आवश्यक आहे
अ) आद्रता ब) प्राणवायू क) तापमान ड) सर्व
- 3) कमी तापमानावर सूक्ष्मजंतू ----- असतात
अ) सक्रिय ब) निष्क्रिय क) नष्ट ड) यापैकी नाही
- 4) दूध पावडर तयार करण्यासाठी ----- चा वापर करतात
अ) ड्रायर ब) शीतगृह क) वातगृह ड) गोठविणे
- 5) ----- हा नैसर्गिक अन्न संरक्षक आहे
अ) ऍसिटिक ऍसिड ब) पाणी क) मसाले

प्रश्न क्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न सोडवा.

[20]

अ) कमी तापमानाचा वापर करून अन्न संरक्षणाच्या पद्धती उदाहरण सह स्पष्ट करा.

ब) अन्न संरक्षणात उपयोगात येणाऱ्या कोणत्याही पाच संज्ञा स्पष्ट करा.

क) अन्न मिसळके आणि दूषितिकरण(spoilage) यावर चर्चा करा.

प्रश्न क्र.3 टिपा लिहा (कोणत्याही 3)

[15]

- 1) अन्न संरक्षणाची व्याप्ती आणि महत्व
- 2) अन्न संरक्षणाचे उद्देश
- 3) एच.ए.सी.सी.पी.
- 4) एगमार्क
- 5) वाळविणे

*****

Seat No.

बी. ए. भाग 2 - सत्र परीक्षा : 3 नोव्हेंबर/डिसेंबर २०२३

विषय - पारंपरिक तर्कशास्त्र (IDS)

पेपर क्रमांक : १

(NEP-90813) (CBCS -73336/77636/61913)

वार : शुक्रवार

दिनांक : २४/११/२०२३

एकूण गुण : ४०

वेळ : १०.३० ते १२.३०

सूचना: १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्र. १ योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा

०५

१) - - - हा तर्कशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.

अ) विचार   ब) ज्ञान   क) अनुमान   ड) विज्ञान

२) सर्ववाची असून नास्तीवाची असणाऱ्या विधानासाठी ----- हे चिन्ह वापरतात

अ) A   ब) E   क) I   ड) O

३) एका आधार विधानापासून निष्कर्ष काढल्यास ते ----- प्रकारचे अनुमान ठरते

अ) निगामी   ब) विगामी   क) व्यवहित   ड) अव्यवहित

४) I आणि O या विधानजोडीत ----- प्रकारचा संबंध असतो

अ) विरोध   ब) उपविरोध   क) उपनिधान   ड) व्याघात पदे असतात.

५) संविधानात ----- पदे असतात.

अ) तीन   ब) चार   क) पाच   ड) सहा

प्रश्न 2 कोणत्याही तीनवर टीपा लिहा.

१५

अ) तर्कशास्त्राचे स्वरूप

ब) संगणकीय तर्कशास्त्र

क) विरोधी व व्याघाती पदे

ड) सोपाधिक विधान

ई) अव्यवहित व व्यवहित अनुमान

किंवा

अ) खालील विधानापासून कोणती प्रतियोगी विधाने मिळतात (कोणतीही दोन)

०८

१) सर्व मानव स्वार्थी असतात.

२) एकही संत लोभी नसतो.

३) काही चित्रपट काल्पनिक असतात.

४) काही पुस्तके वाचनीय नसतात.

ब) खालील युक्तीवादाची युक्तता तपासा.

१) सर्व सैनिक शूर असतात.

म्हणून कांही शूर व्यक्ती सैनिक असतात.

2) एकही कवी श्रीमंत नसतो.

म्हणून सर्व कवी अश्रीमंत असतात.

०७

प्रश्न 3. कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

२०

अ) तर्कशास्त्राची व्याख्या देऊन त्याची व्याप्ती किंवा अभ्यासविषय स्पष्ट करा.

ब) विधानाची चतुर्वर्ग व्यवस्था स्पष्ट करा.

क) संविधानाची व्याख्या देऊन त्याची रचना विशद करा.

किंवा

अ) खालील युक्तिवादाची मुक्तता तपासा (कोणतेही दोन)

१०

१) सर्व शिक्षक प्रामाणिक असतात.

काही शिक्षक गरीब असतात.

म्हणून काही गरीब लोक प्रामाणिक असतात.

2) एकही नेता सत्यवादी नसतो

एकही नेता गरीब नसतो.

म्हणून एकही गरीब सत्यवादी नसतो.

3) काही डॉक्टर भ्रष्ट असतात.

काही भ्रष्ट व्यक्ती दयाळू नसतात.

म्हणून कांही डॉक्टर दयाळू नसतात.

(ब) खालील युक्तिवादांची युक्तता तपासा (कोणतेही दोन)

१०

१) जर पाऊस पडला तर धान्य पिकेल

यावर्षी पाऊस पडला नाही.

म्हणून यावर्षी धान्य पिकणार नाही.

2) जर युद्ध सुरु झाले तर महागाई वाढेल.

महागाई वाढलेली आहे

म्हणून युद्ध सुरु झालेले असणार.

3) जर कष्ट केले तर यश मिळते.

आम्ही कष्ट करीत आहोत. म्हणून आम्हाला यश मिळणार.

Seat
No.

Total No. of Pages : 03

B. A. (Part – II) (Semester – III) (NEP)
Examination March/April, 2024
LOGIC (I.D.S) (Paper – I)
Traditional Logic (Deductive Logic)
Subject Code: 90813
Course Code: 3140

Day and Date: Friday, 19/04/2024

Total Marks: 40

Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा. [05]

१. तर्कशास्त्र ..... अनुमानाचे नियम शोधून काढते.
अ) युक्त ब) अयुक्त
क) सत्य ड) असत्य
२. ज्या संविधानामध्ये दोन्ही आधार विधाने ही वेगवेगळ्या प्रकारचे असतात त्यास ..... संविधान म्हणतात.
अ) सरल ब) शुध्द
क) मिश्र ड) यापैकी नाही
३. वाक्यांचे ..... इतके प्रकार पडतात.
अ) चार ब) पाच
क) तीन ड) दोन
४. .... यांच्या मते विचाराचा अभ्यास किंवा शास्त्र म्हणजे तर्कशास्त्र होय.
अ) जोसेफ ब) मेनहॅन
क) वुल्फ ड) मेनन
५. सर्व असित्ववाची विधानास ..... हे चिन्ह वापरतात.
अ) O ब) I
क) E ड) A

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही तीन)

[15]

- अ) व्यवहीत आणि अव्यवहीत अनुमान
- ब) आकृती आणि प्रकृती
- क) व्याघाती आणि विरोधी विधाने
- ड) संगणकीय तर्कशास्त्र
- इ) विधानाचे वर्गीकरण

किंवा

प्र.) 2 अ) खालील विधानावरून कोणती प्रतियोगी अनुमाने काढता येतील ते सांगा
(कोणतेही दोन)

[08]

- 1) सर्व फळे गोड असतात
- 2) काही चोर सज्जन असतात
- 3) काही मुली लाजाळू नसतात

ब) खालील अनुमानाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन)

[07]

- 1) काही कवी विद्वान असतात
म्हणून सर्व कमी विद्वान असतात.
- 2) काही फुले सुगंधी असतात
म्हणून एकही फुल असुगंधी नसते
- 3) प्रत्येक मानव स्वार्थी असतो
म्हणून एकही मानव निस्वार्थी नसतो

प्र.) 3 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- 1) तर्कशास्त्र म्हणजे काय ? तर्कशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- 2) विधानाची मूलभूत रचना स्पष्ट करा.
- 3) विधानाची चतुर्वर्ग व्यवस्था स्पष्ट करा.

किंवा

प्र.) 3 अ) खालील युक्तीवादाची युक्तता तपासा (कोणतेही दोन)

[10]

- 1) प्रत्येक शास्त्र उपयुक्त आहे
तर्कशास्त्र हे एक शास्त्र आहे
म्हणून तर्कशास्त्र उपयुक्त आहे
- 2) सर्व कलाकार लहरी असतात
काही धनवान लहरी असतात
म्हणून काही धनवान कलाकार असतात

- 3) सर्व सैनिक देशप्रेमी असतात
एकही चोर सैनिक नसतो
म्हणून एकही चोर देशप्रेमी नसतो

ब) खालील युक्तीवादाची युक्तता तपासा (कोणतेही दोन) [10]

- 1) जर फुलाला सुगंध नसेल तर ती लोकांना आवडणार नाही
फुले लोकांना आवडतात
म्हणून फुलाला सुगंध असणार
- 2) जर अभ्यास केला तर परीक्षेत यश मिळेल
अभ्यास केला आहे
म्हणून परीक्षेत यश मिळेल
- 3) जर आंबा महाग असेल तर त्याची विक्री होणार नाही
सध्या आंबा महाग आहे
म्हणून त्याची विक्री होत नसणार

-----xxx-----

Seat
No.

Total No. of Pages : 03

B. A. (Part – II) (Semester – III) (CBCS)
Examination March/April, 2024
LOGIC (I.D.S) (Paper – I)
Traditional Logic (Deductive Logic)
Subject Code: 73336/77636/61913
Course Code: 388/3129

Day and Date: Friday, 19/04/2024
Time: 02.30 pm to 04.30 pm

Total Marks: 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

१. तर्कशास्त्राचा मुख्य विषय ..... हा आहे.
अ) ज्ञान ब) विचार
क) अनुमान ड) अंधश्रद्धा
२. सर्व नास्तीत्ववाची विधानासाठी ..... हे चिन्ह वापरतात
अ) A ब) E
क) I ड) O
३. एकापेक्षा अधिक आधार विधानांच्या सहाय्याने जो निष्कर्ष काढला जातो त्यास ..... अनुमान म्हणतात.
अ) अव्यवहित ब) संविधान
क) सरल संविधान ड) व्यवहित
४. .... वाक्यालाच विधान असे म्हणतात.
अ) निवेदनात्मक ब) प्रश्नार्थक
क) आज्ञार्थक ड) इच्छार्थक
५. अंश असित्ववाची विधानास ..... हे चिन्ह वापरतात.
अ) O ब) I
क) E ड) A
६. दोन आधार विधानात जे समान पद असते त्यास ..... पद असे म्हणतात.
अ) साधे ब) विधान
क) पक्ष ड) मध्यम
७. पारंपारिक विधानाचे वर्गीकरण ..... प्रकारात केले जाते.
अ) तीन ब) दोन
क) चार ड) पाच

प्र.) 3 अ) खालील युक्तीवादाची युक्तता तपासा (कोणतेही दोन)

[10]

- 1) सर्व फुले सुंदर असतात
काही फुले गुलाब आहेत
म्हणून गुलाब सुंदर आहे
- 2) सर्व राजे पराक्रमी असतात
काही राजे क्रूर असतात
म्हणून काही क्रूर व्यक्ती पराक्रमी असतात
- 3) सर्व शिक्षक अभ्यासू असतात
सर्व विद्यार्थी अभ्यासू असतात
म्हणून सर्व विद्यार्थी शिक्षक असतात

ब) खालील युक्तीवादाची युक्तता तपासा (कोणतेही दोन)

[10]

- 1) जर पाऊस पडला तर पिके येतील
पिके आली आहेत
म्हणून पाऊस पडला असणार
- 2) जर युद्ध सुरु झाले तर महागाई भडकेल
युद्ध सुरु झाले आहे
म्हणून महागाई भडकेल
- 3) जर विष प्राषण केले तर मृत्यु येईल
त्याने विष प्राषण केले आहे
म्हणून त्यास मृत्यु येईल

-----XXX-----

Student's Signature	
Seat No.	

Supervisor's Signature	
---------------------------	--

B. A. II SEM III. (NEP) Winter Examination Oct. 2023
SKILL ENHANCEMENT COURSE
FINANCIAL LITERACY

Sub. Code. 90877

Day and Date: Thursday, 30\11\2023

Total Marks :50

Time: - 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सूचना:- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) प्रत्येक प्रश्नसमान गुण आहेत.

3) प्रश्नासमोर दिलेल्या चौकटीत योग्य पर्याय निवडून त्याचे आद्याक्षर लिहा.

प्रश्न क्र. 1. आर्थिक साक्षरतेचा अर्थ काय आहे?

अ) बजेट कौशल्य

आ) पैसे समजून घेणे आणि त्याचे प्रभावीपणे व्यवस्थापन करणे

इ) स्टॉक मधील गुंतवणूक

ई) क्रेडिट कार्डचा वापर

प्रश्न क्र. 2. खालीलपैकी कोणता आर्थिक साक्षरतेचा फायदा आहे?

अ) वाढलेले कर्ज

आ) दिवाळखोरीचा जास्त धोका

इ) आर्थिक निर्णय क्षमता सुधारली

ई) कर्जावरील अवलंबित्व

प्रश्न क्र.3. आर्थिक साक्षरतेच्या संदर्भात गुंतवणुकीची भूमिका काय आहे?

- अ) कर्ज जमा करणे
- आ) कालांतराने वाढणारी संपत्ती
- इ) बचतीकडे दुर्लक्ष करणे
- ई) केवळ मुदत ठेवीवर अवलंबून राहाणे

प्रश्न क्र. 4. आर्थिक साक्षरतेत कोणता पैलू समाविष्ट नाही?

- अ) निवृत्ती नियोजन
- आ) क्रेडिट स्कोर समजून घेणे
- इ) शेअर बाजारातील चढउतारांचा निश्चितपणे अंदाज लावणे
- ई) जबाबदारीने कर्जाचे व्यवस्थापन करणे

प्रश्न क्र.5. आर्थिक साक्षरता गरिबी कमी करण्यासाठी कसा हातभार लावते?

- अ) आर्थिक अवलंबित्वाला चालना देऊन
- आ) जास्त खर्च करण्यास प्रोत्साहन देऊन
- इ) माहितीपूर्ण आर्थिक निर्णय घेण्यासाठी व्यक्तींना सक्षम करून
- ई) गुंतवणूक पूर्णपणे टाळण्यासाठी

प्रश्न क्र. 6 आपत्कालीन निधीचा प्राथमिक उद्देश काय आहे?

- अ) उच्च जोखीम असलेल्या समभागांमध्ये गुंतवणूक करणे
- आ) अनपेक्षित खर्च कव्हर करणे
- इ) आर्थिक नियोजनाकडे दुर्लक्ष करणे
- ई) कर्ज जमा करणे

प्रश्न क्र.7 आर्थिक साक्षरतेच्या संदर्भात "कंपाउंडिंग" या शब्दाचा अर्थ काय आहे?

- अ) कालांतराने मूल्य कमी होत आहे
- आ) प्रारंभिक मुद्दल आणि जमा व्याज दोन्हीवर व्याज मिळविणे
- इ) व्याजदराकडे दुर्लक्ष करणे
- ई) गुंतवणूक टाळणे

प्रश्न क्र.8. आर्थिक साक्षरतेच्या संदर्भात क्रेडिट स्कोर चे महत्व काय आहे?

- अ) याचा आर्थिक निर्णयांवर कोणताही परिणाम होत नाही
- आ) हे कर्ज घेण्याची क्षमता आणि व्याजदर ठरवते
- इ) हे फक्त खर्च करण्याच्या सवयी दर्शवते
- ई) दीर्घकालीन आर्थिक नियोजनासाठी ते अप्रसंगीत आहे

प्रश्न क्र.9. पैशाचे कोणते कार्य मूल्याचे मानक माफ म्हणून काम करण्याची क्षमता

दर्शवते?

- अ) विनिमयाचे माध्यम
- आ) खात्याचे एकक
- इ) मूल्याचे भांडार
- ई) कायदेशीर निविदा

प्रश्न क्र.10. पैशाच्या उत्क्रांतीमध्ये विविध संस्कृतीमध्ये कोणती वस्तू विनिमयाचे एक सामान्य माध्यम म्हणून कार्य करते?

- अ) मीठ
- आ) हिरे
- इ) सईशएल्स
- ई) चामडे

प्रश्न क्र.11. पैशाच्या मूल्याची कोणती संकल्पना समाज आणि वापरकर्त्यांच्या द्वारे समजलेल्या

मूल्याशी जोडलेली आहे?

- अ) नाममात्र मूल्य
- आ) वास्तविक मूल्य
- इ) दर्शनी मूल्य
- ई) आकलन मूल्य

प्रश्न क्र.12. पैशाचे कोणते कार्य वस्तू आणि सेवा खरेदी आणि विक्रीची प्रक्रिया

सुलभ करते?

- अ) विनिमयाचे माध्यम
- आ) खात्याचे एकक
- इ) मूल्याचे भांडार
- ई) स्थगित पेमेंटचे मानक

प्रश्न क्र.13. इतिहासात कमोडिटी पैशापासून प्रातिनिधिक पैशाकडे संक्रमण कशामुळे

झाले?

- अ) सुवर्णमानक
- आ) वस्तू विनिमय प्रणाली
- इ) चांदीची नाणी
- ई) कागदी चलन

प्रश्न क्र.14. पैशाच्या मूल्याची कोणती संकल्पना कायद्याद्वारे देयकाचे साधन म्हणूनच

स्वीकारण्याची संबंधित आहे?

- अ) नाममात्र मूल्य
- आ) कायदेशीर मूल्य
- इ) दर्शनी मूल्य
- ई) अंतरिक मूल्य

प्रश्न क्र.15. पैशाचे कोणते कार्य व्यक्तींना विविध वस्तू व सेवांच्या मूल्यांची तुलना करण्यास

सक्षम करते?

- अ) विनिमयाचे माध्यम
- आ) खात्याचे एकक
- इ) मूल्याचे भांडार
- ई) स्थगित पेमेंटचे मानक

प्रश्न क्र. 16. बचतीचा प्राथमिक उद्देश काय आहे?

- अ) त्वरित खर्च
- आ) दीर्घकालीन गुंतवणूक
- इ) कर्ज जमा करणे
- ई) धर्मादाय देणगी

प्रश्न क्र. 17. बचतीच्या संदर्भात तरलता कशाचा संदर्भ देते?

- अ) मालमत्तेचे रोख रकमेत रूपांतर करणे सोपे
- आ) निश्चित मुदतीची गुंतवणूक
- इ) दीर्घकालीन आर्थिक उद्दिष्टे
- ई) महागाईचा दर

प्रश्न क्र. 18. बचतीवर ग्राहकांच्या आत्मविश्वासाचा काय परिणाम होतो?

- अ) बचत कमी होते
- आ) कोणताही प्रभाव नाही
- इ) बचत वाढते
- ई) कर्ज वाढते

प्रश्न क्र. 19. महागाईचा बचतीच्या वास्तविक मूल्यावर कसा परिणाम होतो?

- अ) वास्तविक मूल्य वाढते
- आ) कोणताही प्रभाव नाही
- इ) वास्तविक मूल्य कमी राहते
- ई) बचतीचे रूपांतर गुंतवणुकीत करते

प्रश्न क्र. 20. खालीलपैकी कोणता आर्थिक गुंतवणुकीचा प्रकार आहे?

- अ) काय खरेदी करणे
- आ) सोन्याचे दागिने खरेदी करणे
- इ) स्टॉक मध्ये गुंतवणूक करणे
- ई) घर भाड्याने देणे

प्रश्न क्र.21. भविष्यातील अपेक्षांवर आधारित गुंतवणूक निर्णय कोणता आर्थिक घटक प्रभाव

टाकतो?

- अ) सध्याचा महागाई दर
- आ)सकल देशांतर्गत उत्पादन
- इ) ग्राहक खर्च
- ई) अपेक्षित व्याजदर

प्रश्न क्र.22. नाबार्ड प्रामुख्याने भारतातील कोणत्या क्षेत्राच्या विकासावर लक्ष केंद्रित

करते

- अ) शिक्षण
- आ)शेती
- इ) माहिती तंत्रज्ञान
- ई) आरोग्य सेवा

प्रश्न क्र.23. खालीलपैकी भारतातील सार्वजनिक क्षेत्रातील सर्वात जुनी बँक कोणती

आहे?

- अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
- आ)पंजाब नॅशनल बँक
- इ) बँक ऑफ बडोदा
- ई) कॅनरा बँक

प्रश्न क्र.24. कोणत्या खाजगी क्षेत्रातील बँकेचे मुख्यालय मुंबईत आहे?

- अ) अॅक्सिस बँक
- आ)आय सी आय सी आय बँक
- इ) येस बँक
- ई) कोटक महिंद्रा बँक

प्रश्न क्र.25. कर्ज ते उत्पन्न गुणोत्तराचा आर्थिक नियोजनावर कसा परिणाम होतो?

अ) त्याचा कोणताही परिणाम होत नाही

आ) कमी गुणोत्तर चांगले आहे

इ) उच्च गुणोत्तर चांगले आहे

ई) केवळ व्यवसायासाठी उपयुक्त

B.A. (Part – II) (Semester – III) Examination, April, 2024
Skill Enhancement Course -III
Financial Literacy Sub Code:90877

Day and Date: Wednesday, 24/04/2024

Time - 10.30.a.m. to 12.30.p.m.

Total Marks: 50

Seat Number	
-------------	--

Multiple Choice Questions

1.	आर्थिक साक्षरतेचा अर्थ काय आहे? अ. बजेट कौशल्य करणे क. स्टॉकमधील गुंतवणूक ब. पैसे समजून घेणे आणि त्याचे प्रभावीपणे व्यवस्थापन ड. क्रेडिट कार्डचा वापर	☐
2.	भारतात आर्थिक साक्षरता का महत्त्वाची आहे? अ. कर वाढवण्यासाठी क. आर्थिक ज्ञान असलेल्या व्यक्तींना सक्षम करणे ठेवण्यासाठी ब. महागाई कमी करण्यासाठी ड. सरकारी खर्चावर नियंत्रण	☐
3.	खालीलपैकी कोणता आर्थिक साक्षरतेचा फायदा आहे? अ. वाढलेले कर्ज क. आर्थिक निर्णयक्षमता सुधारली ब. दिवाळखोरीचा जास्त धोका ड. कर्जावरील अवलंबित्व	☐
4.	आर्थिक साक्षरतेमध्ये "बजेटिंग" या शब्दाचा अर्थ काय आहे? अ. मर्यादेशिवाय पैसे खर्च करणे क. शेअर्समध्ये गुंतवणूक करणे ब. उत्पन्न आणि खर्चाचे नियोजन आणि व्यवस्थापन ड. परतफेड योजनेशिवाय कर्ज घेणे	☐
5.	आर्थिक साक्षरतेच्या संदर्भात, गुंतवणुकीची भूमिका काय आहे? अ. कर्ज जमा करणे क. बचतीकडे दुर्लक्ष करणे ब. कालांतराने वाढणारी संपत्ती ड. केवळ मुदत ठेवीवर अवलंबून राहणे	☐
6.	पैशाच्या मूल्याची कोणती संकल्पना समाज आणि वापरकर्त्याद्वारे समजलेल्या मूल्याशी जोडलेली आहे? अ) नाममात्र मूल्य ब) वास्तविक मूल्य क) दर्शनी मूल्य ड) आकलन मूल्य	☐
7.	पैशाचे कोणते कार्य वस्तू आणि सेवा खरेदी आणि विक्रीची प्रक्रिया सुलभ करते? अ) विनिमयाचे माध्यम ब) खात्याचे एकक क) मूल्याचे भांडार ड) स्थगित पेमेंटचे मानक	☐
8.	पैशाच्या मूल्याच्या संदर्भात, चलनवाढीचा प्रामुख्याने काय परिणाम होतो? अ) नाममात्र मूल्य ब) वास्तविक मूल्य क) दर्शनी मूल्य ड) आंतरिक मूल्य	☐
9.	इतिहासात वस्तू पैशापासून प्रातिनिधिक पैशाकडे संक्रमण कशामुळे झाले? अ) सुवर्ण मानक ब) वस्तु विनिमय प्रणाली क) चांदीची नाणी ड) कागदी चलन	☐
10.	पैशाच्या मूल्याची कोणती संकल्पना कायद्याद्वारे देयकाचे साधन म्हणून स्वीकारण्याशी संबंधित आहे? अ) नाममात्र मूल्य ब) कायदेशीर मूल्य क) दर्शनी मूल्य ड) आंतरिक मूल्य	☐

11.	17 व्या शतकात प्रातिनिधिक पैशाचे स्वरूप म्हणून कोणत्या प्रकारच्या पैशाला महत्त्व प्राप्त झाले? अ) बँक नोटा ब) सोन्याची नाणी क) कोरी शेल्स डी) बार्टर टोकन	☐
12.	पैशाचे कोणते कार्य कालांतराने संपत्ती टिकवून ठेवण्यास मदत करते? अ) विनिमयाचे माध्यम ब) खात्याचे एकक क) मूल्याचे भांडार ड) स्थगित पेमेंटचे मानक	☐
13.	चलनी नोटांवरील त्याच्या दर्शनी मूल्याशी पैशाच्या मूल्याची कोणती संकल्पना संबंधित आहे? अ) नाममात्र मूल्य ब) वास्तविक मूल्य क) दर्शनी मूल्य ड) कायदेशीर मूल्य	☐
14.	देवाणघेवाणीचे माध्यम म्हणून धातूच्या नाण्यांचा सर्वात आधी वापर कोणत्या प्रदेशात झाला? अ) आफ्रिका ब) आशिया क) युरोप ड) अमेरिका	☐
15.	व्यक्तींना भविष्याची योजना आखण्यासाठी आणि माहितीपूर्ण निर्णय घेण्यासाठी पैशाचे कोणते कार्य महत्त्वाचे आहे? अ) विनिमयाचे माध्यम ब) खात्याचे एकक क) मूल्याचे भांडार ड) स्थगित पेमेंटचे मानक	☐
16.	बचतीचा प्राथमिक उद्देश काय आहे? अ) त्वरित खर्च ब) दीर्घकालीन गुंतवणूक क) कर्ज जमा करणे ड) धर्मादाय देणगी	☐
17.	बचतीची व्याख्या अशी केली जाऊ शकते: अ) खर्च ब) उत्पन्न क) उपभोगानंतरचे अवशिष्ट उत्पन्न ड) कर	☐
18.	खालीलपैकी कोणते बचतीचे निर्धारक आहे? अ) उच्च ग्राहक कर्ज ब) कमी व्याजदर क) सरकारी खर्चात वाढ ड) महागाई	☐
19.	बचतीच्या संदर्भात, तरलता कशाचा संदर्भ देते? अ) मालमत्तेचे रोख रकमेत रूपांतर करणे सोपे ब) निश्चित मुदतीची गुंतवणूक क) दीर्घकालीन आर्थिक उद्दिष्टे ड) महागाईचा दर	☐
20.	कोणती आर्थिक स्थिती उच्च बचत दरांसाठी अनुकूल आहे? अ) उच्च बेरोजगारी ब) आर्थिक मंदी क) आर्थिक वाढ आणि स्थिरता ड) अतिचलनवाढ	☐
21.	भविष्यातील अपेक्षांवर आधारित गुंतवणूक निर्णयांवर कोणता आर्थिक घटक प्रभाव टाकतो? ** अ) सध्याचा महागाई दर ब) सकल देशांतर्गत उत्पादन (GDP) क) ग्राहक खर्च ड) अपेक्षित व्याजदर	☐
22.	"बुल मार्केट" या शब्दाचा गुंतवणुकीत काय संदर्भ आहे? ** अ) बाजारातील वाढत्या किमती ब) बाजारातील घसरलेले भाव क) स्थिर बाजार परिस्थिती ड) बाजार सुधारणा	☐
23.	गुंतवणुकीच्या नियोजनात जोखीम मूल्यांकनाचा प्राथमिक उद्देश काय आहे? ** अ) जास्तीत जास्त परतावा ब) कर कमी करणे क) संभाव्य नुकसान समजून घ्या ड) बाजाराला वेळ द्या	☐
24.	रिअल इस्टेट गुंतवणुकीचे मूल्य ठरवण्यासाठी कोणता घटक महत्त्वाचा आहे? ** अ) राजकीय स्थिरता ब) स्थान क) सध्याचे व्याजदर ड) कॉर्पोरेट नफा	☐
25.	भारतातील बँकांच्या कामकाजावर देखरेख ठेवण्यासाठी कोणती नियामक संस्था जबाबदार आहे? अ) सेबी ब) आरबीआय क) नाबाई ड) आय आर डी ए आय	☐

B.A. – IInd Year

SEM – IV

Previous Year

Question Papers

Academic Year

(2023-24)

Seat No.	BA-II Sem.-IV
----------	------------------

Total No. of Pages: 2

October- November (Winter) Examination - 2023 (CBCS)
Bachelor of Arts Part II Sem. IV
English for Communication (Compulsory English) (AECC-IV)
Sub. Code – 73410/78810/62310

Day and Date: Friday, 01/12/2023
Time: - 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

Total Marks: 50

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the best alternative from given below.

[4]

i) _____ was the Administrator of Porbander State.

a) Mavji Dave	b) Becharji Swami
c) Mr. Lely	d) Kevalram

ii) _____ prohibits the children from playing in his garden.

a) The selfish Giant	b) The schoolmaster
c) Cornish	d) Oscar Wilde

iii) The poem 'My Soul Has a Hat' is written by _____.

a) Sudha Murty	b) Mary Oliver
c) Oscar Wilde	d) Mario de Andrade

iv) The voices kept shouting their _____ advice in the poem 'The Journey'.

a) nice	b) bad
c) good	d) sweet

B) Answer the following questions in one sentence or phrase:

[4]

- a) Who accompanied Sudha Murty to Kalahandi?
- b) What come down floating into the crowd in the poem 'Auto Wreck'?

- c) Who helped the little boy to get on the tree in The Selfish Giant?
d) When did Gandhiji pass the matriculation exam?

Q2) a) Answer any **three** of the following questions in 3 to 4 sentences each. [6]

- a) What is the reaction of the people about the accident?
b) With whom does the poet want to live in the poem 'My Soul Has a Hat'?
c) What does Sudha Murty say about the tribals in Kalahandi?
d) Why the Giant is called selfish?
e) Write the character sketch of Mavji Dave.

b) Write the short notes on any **two** of the following in which 7 to 8 sentences each. [8]

- a) Title of the poem 'The Journey'
b) Theme of the poem 'My Soul Has a Hat'
c) The selfish Giant

c) Do as Directed:

- i) Give antonym of 'ugly'
ii) Make the noun of - 'decide'

[2]

Q3) a) Write an email congratulating your friend who has won State Level Elocution Competition. [5]

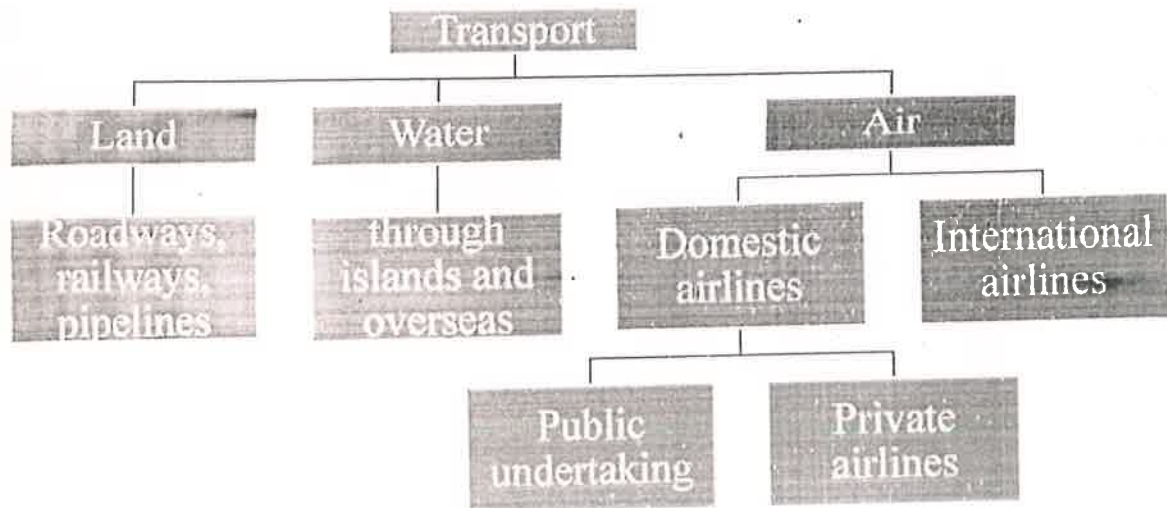
b) Write a Blog Post about your participation in Youth Festival and winning first prize. [4]

[4]

Q4) a) Prepare a flow chart on the information given below: [4]

In the communication process, the sender firstly thinks about the message he/she wants to deliver to the receiver. This is known as encoding. In encoding, the sender delivers the message clearly and simply by eliminating all sources of confusion. To convey the message, the sender chooses the right medium. When the message is delivered, the receiver starts the process of decoding the message. The receiver receives the message and interprets it. At the end, the receiver gives his/her feedback to the sender.

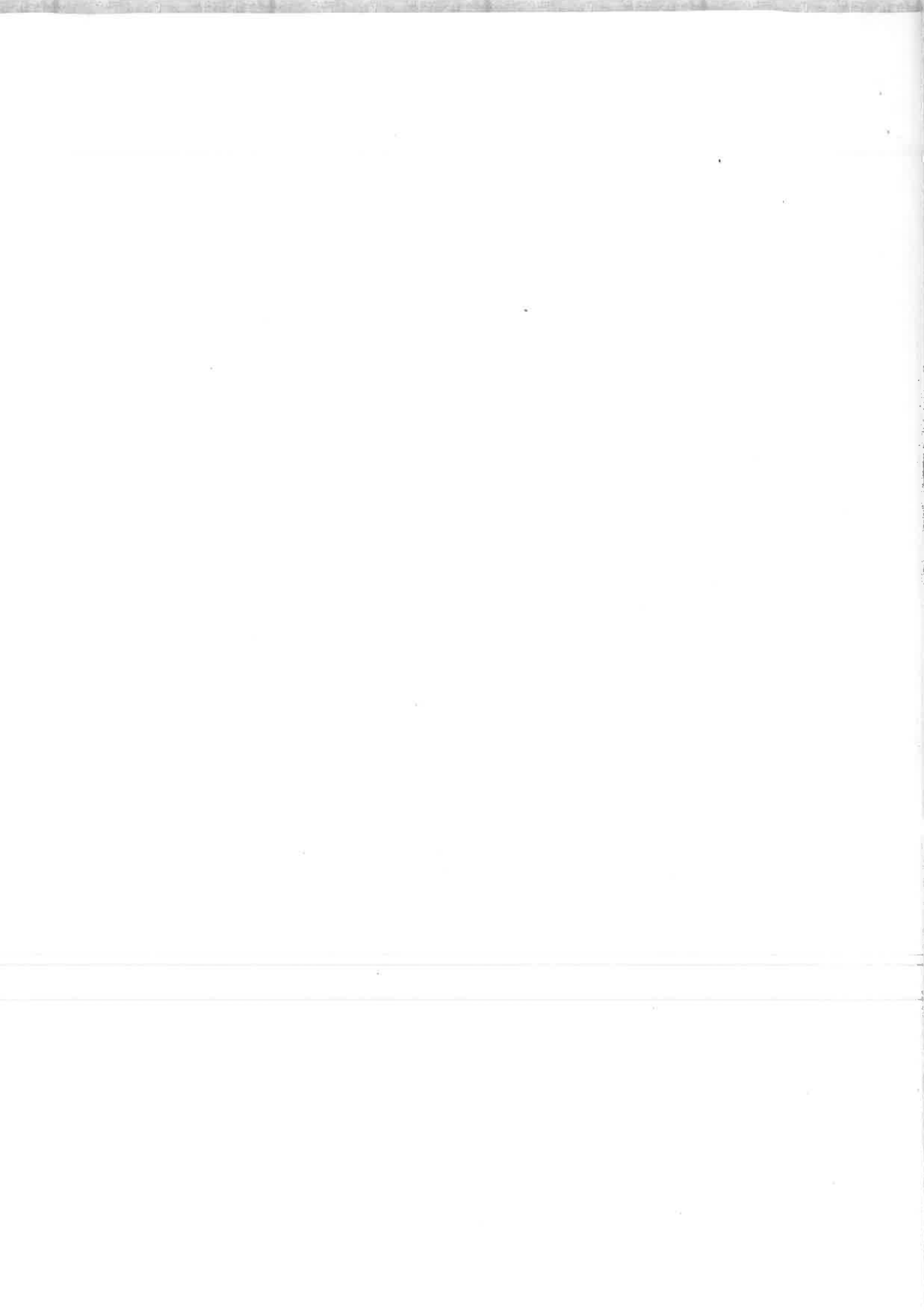
b) Write a paragraph based on the following tree diagram: [4]

Q5) a) Write the notice of the meeting of the Managing Committee of Dream Furnitures Ltd., held at Shahu Smarak Bhavan, Kolhapur on 16th August, 2023 at 4.00 p.m. Imagine the business to be done. [5]

b) Draft an advertisement for Refrigerator with using various language devices. [4]

Seat No.

**B. A. Part II (Semester – IV) NEP
March/April Examination - 2024
AECC- 4 English for Communication
Sub. Code – 93451**

Day and Date: Thursday, 25/04/2024

Total Marks: 40

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) All questions are compulsory
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the best alternative. [5]

- i) Becharji Swami was originally a _____.
- a) Modh Bania   b) Modh Carpenter
c) Modh Painter   d) Modh Sweeper
- ii) There were _____ peach trees in the Giant's garden.
- a) 15   b) 8
c) 12   d) 18
- iii) _____ is the district headquarter of Kalahandi.
- a) Kesina   b) Bhavani Pattanam
c) Korap   d) Mayur Bhunj
- iv) According to the speaker, our 'richest horror' in the poem *Auto Wreck* is _____.
- a) death   b) cops
c) ambulance   d) accident
- v) The poem *My Soul Has A Hat* is written by _____.
- a) Mario de Andrade   b) Sudha Murty
c) Mary Oliver   d) Karl Shapiro

B) Do as Directed:

- i) Write adjective form of- 'knowledge'
ii) Write synonym of- 'residence'

[2]

Q2) A) Answer any three of the following questions in 3 to 4 sentences each. [6]

- i) What was the opinion of Gandhiji's uncle regarding Gandhiji's going to England?
ii) Why did winter continue in the Giant's garden?

- iii) How is Kalahandi described by Sudha Murty?
- iv) With whom does the poet want to surround himself in the poem, *My Soul Has A Hat* ?
- v) How does the ambulance reach at the place of a car accident in the poem *Auto Wreck* ?

- B)** Write the short notes on any **two** of the following in 5 to 6 sentences each. [6]
- i) The selfish Giant's transformation
- ii) Theme of death in the poem *Auto Wreck*
- iii) Title of the poem *The Journey*

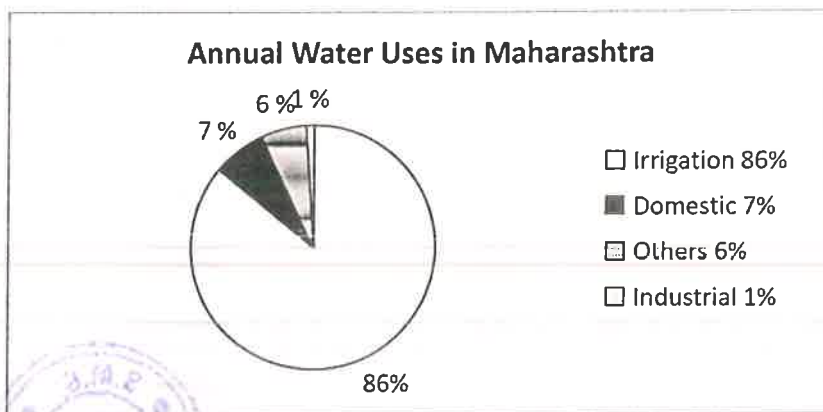
- Q3) A)** Write an email to your friend requesting him to join you for one day picnic. [4]

- B)** Suppose you participated in a N.S.S residential camp for 10 days. Write a Personal Blog describing your experience there. [3]

- Q4) A)** The following information is about the gulmohor and bunyan trees. Transfer the information into a table diagram and suggest suitable title. [4]

The gulmohor tree is of medium size. It has a modest height. It has compound leaves that have a feathery appearance. They are bright green in colour. Its flowers are bright orange, red and yellow. However, it bears no fruits. It has leguminous roots that have nitrogen-fixing properties. The bunyan tree, on the other hand, is large and tall. Its leaves are too large. They are glossy green in colour and elliptical in shape. The bunyan tree has no flowers, but it does bear the fig fruit. The bunyan tree is especially noticeable for its aerial roots.

- B)** Write a paragraph based on the following diagram. [3]

- Q5) A)** Write a notice of fifth general meeting of Karmuse Sports Company, Sangli to be held at Conference Hall of the company on Saturday, 23rd March 2024 at 4.00 p.m. [4]

- B)** Draft an advertisement for a Laptop and describe its features using various adjectives. [3]

Seat No.

**B. A. Part II (Semester – IV) CBCS
March/April Examination - 2024
AECC- 4 English for Communication
Sub. Code – 73410**

Day and Date: Thursday, 25/04/2024
Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks: 50

Instructions: 1) All questions are compulsory
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the best alternative. [4]

i) Gandhiji attended _____ in Bhavnagar after matriculation.
a) University College   b) Samaldas College
c) Trinity College   d) London College

ii) Peach trees burst into delicate blossoms in the _____.
a) summer   b) winter
c) spring   d) autumn

iii) The poem *Auto Wreck* is written by _____.
a) Karl Shapiro   b) Mary Oliver
c) Sudha Murty   d) Oscar Wilde

iv) The poet counted his _____ and realized that he had less time to live by in the poem, *My Soul Has A Hat*.
a) years   b) days
c) months   d) hours

B) Answer the following questions in one word/sentence or phrase: [4]

- i) What was the age of the old man in Kalahandi?
- ii) Did the poet stop at each voice in the poem, *The journey*?
- iii) What, according the poet, are the causes of death in the poem, *Auto Wreck*?
- iv) Who helped the little boy to get on the tree?

Q2) A) Answer any three of the following questions in 3 to 4 sentences each. [6]

- i) How did Becharji Swami satisfy Gandhi's mother's concerns?
- ii) What is the reaction of people about the accident?
- iii) What does the journey by Mary Oliver mean?
- iv) How is Kalahandi described by Sudha Murty?
- v) Describe the first meeting of the Giant and the little boy?

- B) Write the short notes on any two of the following in 7 to 8 sentences each. [8]**
- Gandhiji's mother
  - The theme of the poem, *My Soul Has A Hat*
  - Symbolism in the poem, *Auto Wreck*

- C) Do as Directed: [2]**
- Write synonym of – 'pleasure'
  - Write noun form of – 'admire'

- Q3) A) Write an email inviting a friend to the Birthday Party. [5]**

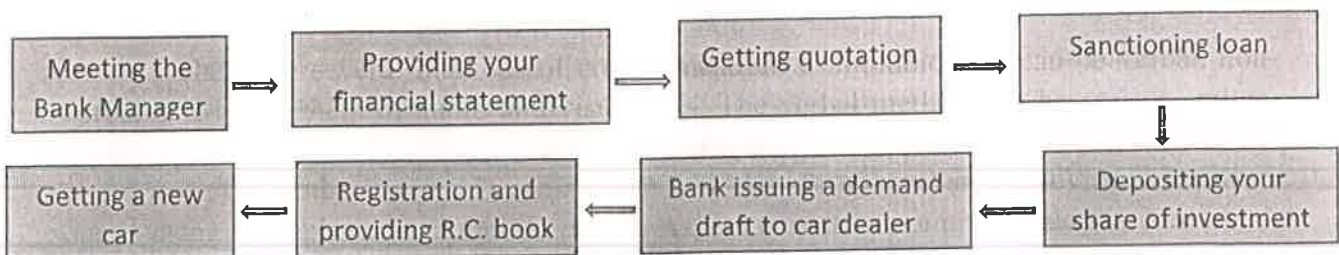
- B) Write a Blog Post about your participation in Cultural activities and winning first prize. [4]**

- Q4) A) Prepare a tree diagram with the help of the information given below. [4]**

There are several methods of communication. Communication can be verbal, non-verbal or with the help of audio and visual aids. The verbal method can be oral or written. Oral communication can be face-to-face, as when a person is standing and talking to someone else or to several other people. It can also be with the use of mechanical devices, like when one is using a telephone or a mobile phone. As far as written communication is concerned, we have reports, letters, circulars etc. which reinforce what has been said. Written communication helps in providing a record of what has communicated, which is of immense help when disputes arise. Non-verbal communication is communication by visual representation. This could be diagrams, charts, tables, graphs etc.

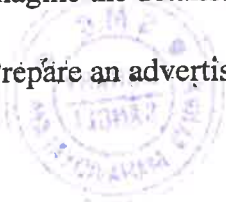
- B) Write a paragraph based on the following diagram. [4]**

Car Loan Process

- Q5) A) Write the agenda of the meeting of the Managing Committee of Dream Furnitures Ltd., held at Shahu Smarak Bhavan, Kolhapur on 20th March 2024 at 4.00 p.m. Imagine the details. [5]**

- B) Prepare an advertisement on the health product you use. [4]**

BA-II
Sem. - IV

Seat No.	
----------	--

Total No. of Pages: 2

October-November (Winter) Examination, 2023
Bachelor of Arts Part II Sem- IV
English (Optional)
DSC-C30: Partition Literature (Paper- VI)
Sub. Code- 73438/78838/62352

Day and Date: Monday, 4/12/2023
Time: - 2.30p.m. To 4.30 p.m.

Total Marks: 50

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the correct alternative given below. [5]

i) 'Tobe Tek Singh' is written by.....

a) Lalithambika Antharjanam	b) Bapsi Sidhwa
c) Manik Bandopadhyay	d) Saadat Hasan Manto

ii) In the story 'Toba Tek Singh' .....had not slept even for a wink in the last fifteen years

a) Kartar Singh	b) Fazal Deen
c) an inspector	d) Bishen Singh

iii) Susaan was wife of.....

a) Joy Joshwa	b) Mohan
c) Suhas	d) Kishen

iv) .....was the assistant of Pramatha

a) Gulabchand	b) Ramlochan
c) Sulochan	d) Asha

v) Pramatha intended to engage ..... in prostitution.

a. Mallika	b. Sonali
c. Mona	d. Anjali

B) Answer the following questions in one word/ phrase/ sentence each [5]

- i) Who wanted to apologize Ammijee for the crimes committed by their forefathers?
- ii) What is the name of the writer of the story 'Leaf in the Storm'?
- iii) How was the condition of Mallika on the railway platform?
- iv) What was Jyoti's demand when she was in the camp?
- v) Who was Bishen Singh?

Q2) Answer the following questions in about 250 – 300 words [10]

- a) Explain in detail the concepts of 'Home' and 'Exile' in context of partition.

OR

- b. Explain how the women were sufferer during and after the partition

Q3) Answer the following questions in about 250 – 300 words [10]

- a. Write the character sketch of Jyoti

OR

- b. Explain the impact of partition as presented in 'Toba Tek Singh'

Q4) Write short notes in about 100 to 150 words each (4 out of 6) [20]

- a. Setting of the story ' Leaf in the Storm'
- b. Mallika
- c. Title of the story ' The Final Solution
- d. Kishen's party
- e. Sufferings of women after the partition
- f. Condition of the refugees after the partition

Seat No.

Total No. of Pages:2

B. A. Part II, Semester- IV (NEP) Examination, March-April 2024
English (Optional)
DSC-C30: Partition Literature (Paper- VI)
Sub. Code- 93479

Day and Date: Saturday, 27/4/2024
Time: - 10.30a.m. To 12.30 p.m.

Total Marks: 40

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the correct alternative given below. [4]

i) *Defend Yourself Against Me* is written by.....

a) Lalithambika Antharjanam	b) Bapsi Sidhwa
c) Manik Bandopadhyay	d) Saadat Hasan Manto

ii) Mallika's son was .....years old.

a) one-and -half	b) two- and- half
c) three- and- half	d) four- and -half

iii) The name of Toba Tek Singh's daughter was.....

a) Roop Kaur	b) Roop Sundari
c) Ruksana	d) Rupali Ben

iv) Jyoti had rejected a marriage proposal from a.....

a) Carpenter	b) Painter
c) Lambardar	d) Zamindar

B) Answer the following questions in one word/ phrase/ sentence each [4]

- i) Which novel of Lalithambika Antharjanam won the Sahitya Academy Award?
- ii) Write the name of Kishen's wife.
- iii) What is the final solution by Mallika?

iv) Why did Hindu Lawyer in asylum go mad?

Q2) Answer the following questions in about 250 – 300 words [8]

a) Describe in detail the impact of partition on women.

OR

b. What is Exile? Explain the term in terms of partition.

Q3) Answer the following questions in about 250 – 300 words [8]

a. Explain in detail the various lunatics in the asylum

OR

b. Critically comment on the character Mallika

Q4) Write short notes in about 100 to 150 words each (4 out of 6) [16]

a. Plot of the story *Defend Yourself Against Me*

b. Bishen Singh

c. Title of the story *A Leaf in the Storm*

d. Pramatha

e. Sufferings of women after the partition

f. What is home in context of the partition?

Seat No.

Total No. of Pages:2

B. A. Part II, Semester- IV (CBCS) Examination, March-April 2024

English (Optional)

DSC-C30: Partition Literature (Paper- VI)

Sub. Code- 73438

Day and Date: Saturday, 27/04/2024

Total Marks: 50

Time: - 10.30a.m. To 12.30 p.m.

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the correct alternative given below. [5]

i) *The Final Solution* is written by.....

a) Lalithambika Antharjanam	b) Bapsi Sidhwa
c) Manik Bhandopadhyay	d) Saadat Hasan Manto

ii) In the story 'Toba Tek Singh' .....had not slept even for a wink in the last fifteen years

a) Kartar Singh	b) Fazal Deen
c) an inspector	d) Bishen Singh

iii) Suzanne worked as a .....

a) manager	b) computer programmer
c) sales officer	d) teacher

iv) Ramlochan was the assistant of .....

a) Pramatha	b) Asha
c) Bhushan	d) Mallika

v) The story *Defend Yourself against me ends* with a poem by.....

a. Rabindranath Tagore	b. Pedro Shimose
c. A.P.J.Abdul Kalam	d. Munshi Premchand

B) Answer the following questions in one word/ phrase/ sentence each [5]

- i) Where did Kishen live?
- ii) Who is the protagonist of the story *Leaf in the Storm*?
- iii) Write the names of Mallika's family members.
- iv) Why did Hindu Lawyer in asylum go mad?
- v) What is the name of Bishen Singh's daughter?

Q2) Answer the following questions in about 250 – 300 words [10]

- a) Critically comment on the concepts of 'Home' in context of partition.

OR

- b. Explain in detail the impact of partition on women.

Q3) Answer the following questions in about 250 – 300 words [10]

- a. Write the character sketch of Bishen Singh.

OR

- b. Explain suffering of women with special reference to the prescribed texts.

Q4) Write short notes in about 100 to 150 words each (4 out of 6) [20]

- a. Setting of the story *Defend yourself against me*
- b. Jyoti
- c. Title of the story *The Final Solution*
- d. Reflection of Home and exile in Partition Literature
- e. Sufferings of women during the partition
- f. Comment on the term Exile in context with partition

Seat No.

B.A. (Part-II) (Semester-IV) (CBCS)

Examination, October -2023

ENGLISH (Optional) DSC – C29

Literature and Cinema (Paper –IV)

Subject Code: 73437/78837/62351

Day and Date: Saturday, 02-12-2023

Total Marks: 50

Time: 02.30 p.m. to 04.30 p.m.

Instructions: 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicates full marks

Q1) A) Answer the following questions in one word/phrase/sentence. [5]

- i) When did the novel *Five Point Someone* published?
- ii) What job offered to Ryan?
- iii) What is the full form of C2D?
- iv) What is the real name of Virus?
- v) Who is the director of the movie *3idiots*?

B) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. [5]

- i) Alok's mother is the _____ teacher.
  - a) English
  - b) Biology
  - c) Chemistry
  - d) Physics
- ii) Rancho's real name was _____.
  - a) Ranchoddas
  - b) Phumsukh
  - c) Chotte
  - d) Samaldas
- iii) Hari and Ncha used to visit _____ to see si-fi film.
  - a) Priya
  - b) Ranjana
  - c) Suvidha
  - d) Murthy
- iv) Rancho is the school teacher in _____.
  - a) Ladakh
  - b) Leh
  - c) Simla
  - d) Delhi

Seat No.

B.A. (Part-II) (Semester-IV) (NEP)
March/April 2024 Examination,
ENGLISH (Optional)
DSC – C29: Literature and Cinema (Paper –V)
Subject Code: 73437

Day and Date: Friday, 26-04-2024

Total Marks: 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicates full marks

Q1) A) Answer the following questions in one word/phrase/sentence. [4]

- i) What is the full form of C2D?
- ii) Who is the Director of IIT?
- iii) What is the Screen Play writer of *3idiots*?
- iv) Who is the director of the movie *3idiots*?

B) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. [4]

- i) _____ is the brother of Neha.
  - a) Alok
  - b) Ryon
  - c) Sameer
  - d) Hari
- ii) The novel *Five Point Someone* is acclaimed as a _____ novel.
  - a) romantic
  - b) campus
  - c) mystery
  - d) detective
- iii) Phunsukh Wangdu has _____ patents on his name.
  - a) 400
  - b) 600
  - c) 500
  - d) 700
- iv) The role of Rancho is played by _____.
  - a) Boman Irani
  - b) Farhan Akhtar
  - c) Amir Khan
  - d) Sharman Josho

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words. [08]

a) Write in detail about transformation and adaptation

OR

b) Trace the development of the Bollywood film Industry.

Q3) Answer the following questions in about 250-300 words. [08]

a) Compare the novel *Five Point Someone* with its adaptation movie *3idiots*.

OR

- b) Compare the character of Ryan in the novel *Five Point Someone* with Rancho in the film *3 Idiots*.

Q4) Write short notes in about 100-150 words each (Any 4)

[16]

- a) Transposition.
- b) Hollywood film studios
- c) Hollywood Sign
- d) Operation Pendulum
- e) Chatur
- f) Raju

Seat No.

B.A. (Part-II) (Semester-IV) (NEP)
March/April 2024 Examination,
ENGLISH (Optional)
DSC – C29: Literature and Cinema (Paper –V)
Subject Code: 93478

Day and Date: Friday, 26-04-2024

Total Marks: 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicates full marks

Q1) A) Answer the following questions in one word/phrase/sentence.

[4]

- i) What is the full form of C2D?
- ii) Who is the Director of IIT?
- iii) Who is the Screen Play writer of *3idiots*?
- iv) Who is the director of the movie *3idiots*?

B) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives.

[4]

- i) _____ is the brother of Neha.
  - a) Alok
  - b) Ryon
  - c) Sameer
  - d) Hari
- ii) The novel *Five Point Someone is* acclaimed as a _____ novel.
  - a) romantic
  - b) campus
  - c) mystery
  - d) detective
- iii) Phunsukh Wangdu has _____ patents on his name.
  - a) 400
  - b) 600
  - c) 500
  - d) 700
- iv) The role of Rancho is played by _____.
  - a) Boman Irani
  - b) Farhan Akhtar
  - c) Amir Khan
  - d) Sharman Josho

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words.

[08]

- a) Write in detail about transformation and adaptation.

OR

- b) Trace the development of the Bollywood film Industry.

Q3) Answer the following questions in about 250-300 words.

[08]

a) Compare the novel *Five Point Someone* with its adaptation movie *3idiots*.

OR

b) Compare the character of Ryan in the novel *Five Point Someone* with Rancho in the film *3idiots*.

Q4) Write short notes in about 100-150 words each (**Any 4**)

[16]

- a) Transposition
- b) Hollywood film studios
- c) Hollywood Sign
- d) Operation Pendulum
- e) Chatur
- f) Raju

Total No. of Pages : 2

Seat No.

Oct. Examination, 2023

B.A (Part -II) (Semester- IV) (C.B.C.S. Pattern) Course Code - 3129/388

मराठी (Paper VI) DSC -C 26

जुगाड

Subject Code- 73434 / 78834

Day and Date : Monday, 4 /12/2023

Time : 2.30 pm to 4.30 pm

Total Mark : 50

सूचना :- १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ ला योग्य पर्याय निवडा.

(१० गुण)

१. शशा पुण्यामध्ये कोणत्या लॉजवर राहत असे?

अ) श्री लॉज   ब) गणेश लॉज   क) बापट लॉज   ड) श्रीहरी लॉज

२. शशा अभियांत्रिकीतील कोणत्या ट्रेडचा पदवीधर आहे?

अ) मेक्यानिकल   ब) सिव्हिल   क) इलेक्टिकल   ड) इलेक्ट्रॉनिक

३. कल्पना ट्रॅल्स ही कंपनी कोणत्या शहरात आहे?

अ) पुणे   ब) सासवड   क) चाकण   ड) कोल्हापूर

४. शशा पुण्यामध्ये कोणत्या मेसला जेवायला जात असे?

अ) राणे मेस   ब) जाधव मेस   क) बुगड मेस   ड) भोपे मेस

५. 'माझ्या जागी तू असतास तर काय केलं असतंस?' हे विधान कोणाचे आहे?

अ) शितोळे   ब) गोपीचंद   क) मणेर   ड) चिखलीकर

६. 'बाईही चर्चक' असे निवेदकाने कोणाला म्हटले आहे?

अ) सीमा   ब) दुर्वा   क) राधा   ड) यापैकी नाही

७. जय शशाला कोणत्या शब्दाचा अर्थ समजावून सांगतो?

अ) क्वालिटी कंट्रोल   ब) जुगाड   क) झार्डस विद्या   ड) यापैकी नाही

Seat No.

B.A. (Part -II) (Semester- IV) (C.B.C.S.)

Examination : March/April, 2024

Course Code - 3129/388

मराठी (Paper VI) DSC -C 26

जुगाड

Subject Code- 73434 / 78834

Day and Date : .Saturday, 27/04/2024

Total Mark : 50

Time : .10.30a.m..to 12.30.p.m

सूचना :- १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ ला योग्य पर्याय निवडा.

(१० गुण)

१. श्री लॉजच्या मालकाचे नाव काय आहे?

अ) सीताराम   ब) गोपीचंद   क) शितोळे   ड) मणेर

२. शशा अभियांत्रिकीतील कोणत्या ट्रेडचा पदवीधर आहे?

अ) मेक्यानिकल   ब) सिव्हिल   क) इलेक्टिकल   ड) इलेक्ट्रॉनिक

३. शशाला जुगाड या शब्दाचा अर्थ कोण समजावून सांगतो?

अ) युसुफ   ब) दासगुप्ता   क) जय   ड) सीमा

४. शशा पुण्यामध्ये कोणत्या मेसला जेवायला जात असे?

अ) राणे मेस   ब) जाधव मेस   क) बुगड मेस   ड) भोपे मेस

५. राधामाईमध्ये सीमाला कोणत्या नावाने संबोधले जाई?

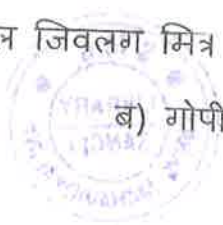
अ) मेमसाब   ब) बाई   क) माई   ड) ताई

६. 'बाईही चर्चक' असे निवेदकाने कोणाला म्हटले आहे?

अ) सीमा   ब) दुर्वा   क) राधा   ड) यापैकी नाही

७. शशाचा पुण्यातील जिवलग मित्र कोण आहे?

अ) पुष्प्या   ब) गोपीचंद   क) शितोळे   ड) मणेर

८. 'जुगाड' या कादंबरीतील दुसऱ्या भागामध्ये कोणत्या परिसरातील बोली आली आहे?

अ) पुणे   ब) कोकण   क) विदर्भ   ड) कोल्हापूर

९. किरण गुरव यांच्या कोणत्या कथासंग्रहाला साहित्य अकादमीचा पुरस्कार मिळाला?

अ) श्रीलिपी   ब) राखीव सावल्यांचा खेळ

क) बाळूच्या अवस्थांतराची डायरी   ड) क्षुधाशांती भुवन

१०. 'कल्पना टूल्स' ही कंपनी कोणत्या शहरात आहे?

अ) पुणे   ब) सासवड   क) चाकण   ड) कोल्हापूर

प्रश्न २ रा दीर्घात्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(१० गुण)

'जुगाड' कादंबरीचे कथानक तुमच्या शब्दात लिहा.

किंवा

'जुगाड' कादंबरीतील आशयसूत्रांचे विवेचन करा.

प्रश्न ३ रा दीर्घात्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(१० गुण)

'जुगाड' कादंबरीतील महात्त्वाच्या व्यक्तिरेखांविषयी थोडक्यात लिहा.

किंवा

'जुगाड' कादंबरीतील कथनशैलीचे विशेष लिहा.

प्रश्न ४ था. थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन)

(१० गुण)

१) शशाच्या पुण्यातील वाटचालीविषयी थोडक्यात लिहा.

२) गोपीचंदचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.

३) 'जुगाड' कादंबरीतील दुसऱ्या भागातील परिसराविषयी विस्ताराने विवेचन करा.

४) 'जुगाड' कादंबरीतील भाषेचे विशेष स्पष्ट करा.

प्रश्न ५ वा. लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

(१० गुण)

१) वृत्तांतलेखन करताना कोणत्या गुणांची आवश्यकता असते, ते लिहा.

२) वृत्तांताच्या घटकांची रचना कशी असावी, ते लिहा.

३) अभ्यास सहलीचा वृत्तांत लिहा.

४) वार्षिक स्नेहसंमेलनाचा वृत्तांत लिहा.

Seat No.

B.A. Part -II Semester - IV Examination Oct - 2023

NEP / C.B.C. S .course code – 3129/388

Marathi (Optional) (Paper- V)

DSC – C - 25

Sub.Code – 73433/78833

Day and Date : Saturday , 02 /12/2023

Mark - 50

Time:- : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

**सूचना – १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात**

सूचना – १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात

प्रश्न १) योग्य पर्याय निवडा

१० गुण

१) ज्ञानेश्वर मुळे यांचे जन्मगाव कोणते आहे?

अ) अब्दुललाट   ब) आरग

क) इचलकरंजी   ड) यापैकी नाही

२) लेखकाचे प्राथमिक शिक्षण कोणत्या गावी झाले?

अ) शिरदोण   ब) अब्दुललाट

क) आरग   ड) यापैकी नाही

३) लेखकाने आपल्या मैत्रिणीचे नाव काय ठेवले?

अ) निलांबरी   ब) श्वेतांबरी

क) स्नेहांबरी   ड) यापैकी नाही

४) ज्ञानेश्वर मुळे यांचा बालपणीचा काळ कोणत्या भागात चित्रित झाला आहे?

अ) माती   ब) पंख

क) आकाश   ड) यापैकी नाही

५) ज्ञानेश्वर मुळे यांनी चौथीनंतरचे शिक्षण कोठे घेतले?

अ) अब्दुललाट   ब) इचलकरंजी

क) कोल्हापूर   ड) मुंबई

६) जेवणाच्या डब्यावरचा बसचा चार्ज बंद करणारे मुख्यमंत्री कोण?

- अ) वसंतराव नाईक   ब) वसंतदादा पाटील
क) शरद पवार   ड) सुधाकरराव नाईक

७) लेखकाने पुस्तकासाठीची आर्थिक मदत कोणाकडे मागितली?

- अ) मुख्यमंत्री   ब) राज्यपाल
क) शिक्षणमंत्री   ड) राष्ट्रपती

८) धौरा गावातील सुशिक्षित वेड्याच्या आईचे नाव काय होते?

- अ) कमल   ब) सरोज
क) नयना   ड) यापैकी नाही

९) जपानमध्ये कोणत्या नैसर्गिक आपत्तीला वारंवार तोंड द्यावे लागते?

- अ) ज्वालामुखी   ब) महापूर
क) भूकंप   ड) यापैकी नाही

१०) कोजी हयाशी यांनी लेखकाला कोणाच्या वस्तू दिल्या?

- अ) रवीन्द्रनाथ टागोर   ब) महात्मा गांधी
क) महात्मा फुले   ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) दीर्घोत्तरी प्रश्न

१० गुण

'माती पंख आणि आकाश' मधील ज्ञानेश्वर मुळे यांचे व्यक्तिचित्र लिहा.

किंवा

'माती पंख आणि आकाश' मधील ध्येयवादी तरुणाचे जीवन चित्रण लिहा.

प्रश्न ३) दीर्घोत्तरी प्रश्न

१० गुण

'माती पंख आणि आकाश' मधील माती भागाचा आशय लिहा.

किंवा

माती पंख आणि आकाश मधील लेखकाचा शैक्षणिक प्रवास लिहा.

प्रश्न ४) थोडक्यात उत्तरे द्या. (तीन पैकी दोन)

१० गुण

- १) माती पंख आणि आकाश मधील काकूची व्यक्तिरेखा लिहा.
२) 'माती पंख आणि आकाश' मधील जपानी माणसाचे स्वभाव विशेष लिहा.
३) 'माती पंख आणि आकाश' मधील सुशिक्षित वेडा

प्रश्न ५) लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

१० गुण

- १) आत्मचरित्र आणि आत्मकथन संकल्पना लिहा.
२) प्रवासवर्णन म्हणजे काय ते लिहा.
३) रोजनिशी लिहिण्याचे महत्त्व सांगा.
४) प्रवासवर्णन म्हणजे काय ते लिहा.

Seat No.

B.A. Part -II (Semester - IV) NEP/C.B.C.S.

Examination March/April - 2024

Marathi (Optional)

DSC- C-25 (Paper- V)

माती, पंख आणि आकाश

Sub.code – 73433

Day and Date: Friday 26/04/2024

Total Marks: 50

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना – १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात

प्रश्न १) योग्य पर्याय निवडा

गुण १०

१) ज्ञानेश्वर मुळे यांच्या घरी पिढीजात कोणते काम चालत होते?

अ) शिंपीकाम

ब) कुंभारकाम

क) माळीकाम.

ड) यापैकी नाही

२) लेखकाचे प्राथमिक शिक्षण कोणत्या गावी झाले?

अ) आरग

ब) अब्दुललाट

क) कोल्हापूर

ड) यापैकी नाही

३) ज्ञानेश्वर मुळे यांचा बालपणीचा काळ कोणत्या भागात चित्रित झाला आहे?

अ) माती

ब) पंख

क) आकाश

ड) यापैकी नाही

४) लेखकाने आपल्या प्रेयसीचे नाव काय ठेवले होते?

अ) श्वेतांबरी

ब) तेजांबरी

क) नीलांबरी

ड) यापैकी नाही

५) जेवणाच्या डब्यावरचा एसटी चार्ज नाहीसे करणारे मुख्यमंत्री कोण होते?

अ) वसंतदादा पाटील

ब) वसंतराव नाईक

क) सुधाकरराव नाईक

ड) यापैकी नाही

६) केंद्रीय लोकसेवा आयोगाची परीक्षा पास झाल्यावर प्रशिक्षण कोठे असते

अ) नैनीताल

ब) उज्जैन

क) मसूरी

ड) यापैकी नाही

७) आय.ए.एस च्या पुस्तकांच्या आर्थिक मदतीसाठी ज्ञानेश्वर मुळे यांनी कोणाला पत्र लिहले?

अ) राज्यपाल

ब) मुख्यमंत्री

क) शिक्षणमंत्री

ड) यापैकी नाही

८) जपानमध्ये कोणत्या महिन्यात साकुरा फुलतो?

अ) मार्च

ब) एप्रिल

क) मे

ड) यापैकी नाही

९) हयाशी कोजी यांनी दिलेल्या वस्तूंचा संबंध कोणाशी होता?

अ) रवींद्रनाथ टागोर

ब) महात्मा फुले

क) महात्मा फुले

ड) यापैकी नाही

१०) जपानी माणूस कशावर प्रेम करतो?

अ) वेळ

ब) सत्ता

क) पैसा

ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१० गुण

'माती, पंख आणि आकाश' मधील ध्येयवादी तरुणाचा जीवन प्रवास लिहा.

किंवा

लेखकाचे 'माती' भागातील अनुभव लिहा.

१० गुण

प्रश्न ३) दीर्घोत्तरी प्रश्न

'माती, पंख आणि आकाश' मधील लेखकाचा शैक्षणिक प्रवास लिहा.

किंवा

'माती, पंख आणि आकाश' मधील समाजजीवन लिहा.

प्रश्न ४) थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीन पैकी दोन)

१० गुण

१) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील अग्निहोत्री मॅडम

२) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील जपानी मारुती

३) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील सुशिक्षित वेडा

प्रश्न ५) लघुत्तरी प्रश्न

(चार पैकी दोन).

१० गुण

१) रोजनिशीचे महत्व लिहा.

२) प्रवासवर्णन या लेखन प्रकाराचे स्वरूप लिहा.

३) आत्मकथन म्हणजे काय ते लिहा.

४) आत्मचरित्राची वैशिष्ट्ये लिहा.

Seat No.	
-------------	--

B.A. Part -II (Semester - IV) NEP/C.B.C.S.

Examination March/April - 2024

Marathi (Optional)

DSC- C-25 (Paper- V)

चांदण्यात, भिजायचं राहून जाऊ नयोम्हणून

Sub.code – 93474

Day and Date : Friday 26/04/2024

Total Marks: 40

Time:- 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना – १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात

प्रश्न १) योग्य पर्याय निवडा

गुण ८

१) डॉ. आ.ह.साळुंखे हे कोणत्या विषयाचे प्राध्यापक होते?

- अ) मराठी   ब) संस्कृत
क) इंग्रजी   ड) यापैकी नाही

२) नावाच्या नात्यापेक्षा कोणती नाती आ.ह. साळुंखे यांना महत्त्वाची वाटतात?

- अ) प्रेमाची   ब) जोडलेली
क) हृदयाची   ड) यापैकी नाही

३) प्लेटोने कोणत्या ग्रंथाचे पुनर्लेखन सात वेळा केले होते?

- अ) लॉजिक   ब) रिपब्लिक
क) सोशल कॉन्ट्रॅक्ट   ड) पॉलिटिक्स

४) पाणिनीया कोणता ग्रंथ प्रसिद्ध आहे?

- अ) अष्टाध्यायी   ब) लीलावती
क) गाथासप्तशती   ड) यापैकी नाही

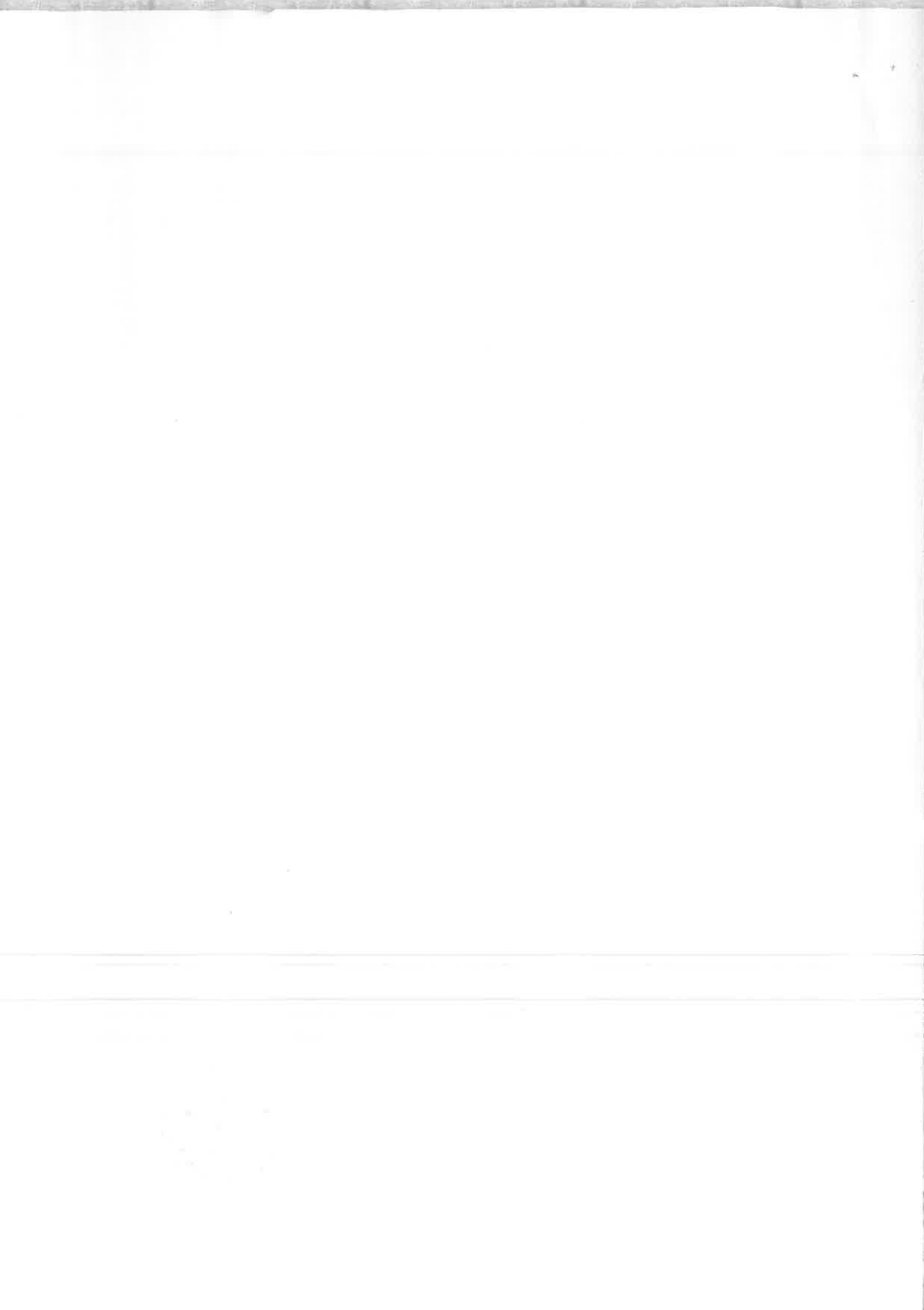
५) डॉ.आ.ह. साळुंखे यांना जपानी तरुण कोठे भेटला?

- अ) चेन्नई   ब) अजिंठा
क) शांतिनिकेतन   ड) यापैकी नाही

६) मानवी मनाची कोणती बाब थक्क करणारी आहे?

- अ) निर्मितीक्षमता   ब) विकारवशता
क) लालसा   ड) यापैकी नाही

७) मुलीने वडिलांच्या प्रेमास कशाची उपमा दिली आहे?

- अ) साखर   ब) साय
क) मीठ   ड) गुळ

८) चढापेक्षा कोणता प्रवास क्लेशकारक असतो?

- अ) मागचा   ब) उताराचा
क) पुढचा   ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) दीर्घोत्तरी प्रश्न

८ गुण

डॉ. आ. ह. साळुंखे यांना 59 व्या वर्षी ऐवजी 19 व्या वर्षी कन्याकुमारीला जायला हवे होते असे का वाटते ते लिहा.

किंवा

पानगळ आलेली झाड आपल्या मधलं चैतन्य कसे जपून ठेवतात ते लिहा.

प्रश्न ३) दीर्घोत्तरी प्रश्न

८ गुण

पाणिनीचा मृत्यू शिक्षकांना कोणता धडा शिकवून जातो?

किंवा

“तीन कुटुंबाची स्वागतार्ह परिवर्तनशीलता” या लेखातील परिवर्तनवादी दृष्टिकोन लिहा.

प्रश्न ४) थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीन पैकी दोन)

८ गुण

- १) 'काळजाच्याही काळजात जपून ठेवावं इतकं हे जीवन सुंदर आहे' असे लेखकांना का वाटते ते लिहा.
- २) 'मैं किसी का शाह नहीं, मेरा भी कोई शाह नहीं' यातून कोणता विचार अधोरेखित केला आहे.
- ३) 'अरे ! चांदण्यात भिजायचं राहून गेलं असतं ना' यातून कोणता जीवनविषयक दृष्टिकोन व्यक्त होतो ते लिहा.

प्रश्न ५) लघुत्तरी प्रश्न लिहा (चार पैकी दोन)

८ गुण

- १) ललितगद्याचे स्वरूप लिहा.
- २) ललितगद्य म्हणजे काय ते लिहा.
- ३) ललितगद्याचे प्रकार लिहा.
- ४) ललितगद्याची वैशिष्ट्ये लिहा.

Seat No.

B.A. (Part -II) (Semester- IV) NEP/ C.B.C.S.

Examination : March/April, 2024

मराठी (Paper VI) DSC -C 26

बनगरवाडी

Subject Code- ...93475

Day and Date : ..Saturday, 27/04/2024.
Time : ....10.30.a.m. to 12.30.p.m

Total Mark : 40

सूचना :- १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ ला योग्य पर्याय निवडा.

(८ गुण)

१. पंत सरकार तालमीच्या उद्घाटनासाठी कोणत्या तारखेला येणार असतात?

अ) २० एप्रिल   ब) १४ एप्रिल   क) २० मे   ड) २० मार्च

२. तालीम बांधकामासाठी बाळा बनगर कोणती वस्तू द्यायचे नाकारतो?

अ) झाड   ब) बैलगाडी   क) कामासाठी बैल   ड) बांधकामासाठी दगडे

३. दुष्काळाचे संकट दूर होण्यासाठी कोणत्या देवीची यात्रा केली जाते?

अ) मरीआईची   ब) भवानीआईची   क) मावल्याआईची   ड) रेणुका आईची

४. मास्तरच्या मनात काय बांधण्याची कल्पना येते?

अ) विहीर   ब) तालीम   क) रस्ता   ड) शाळा

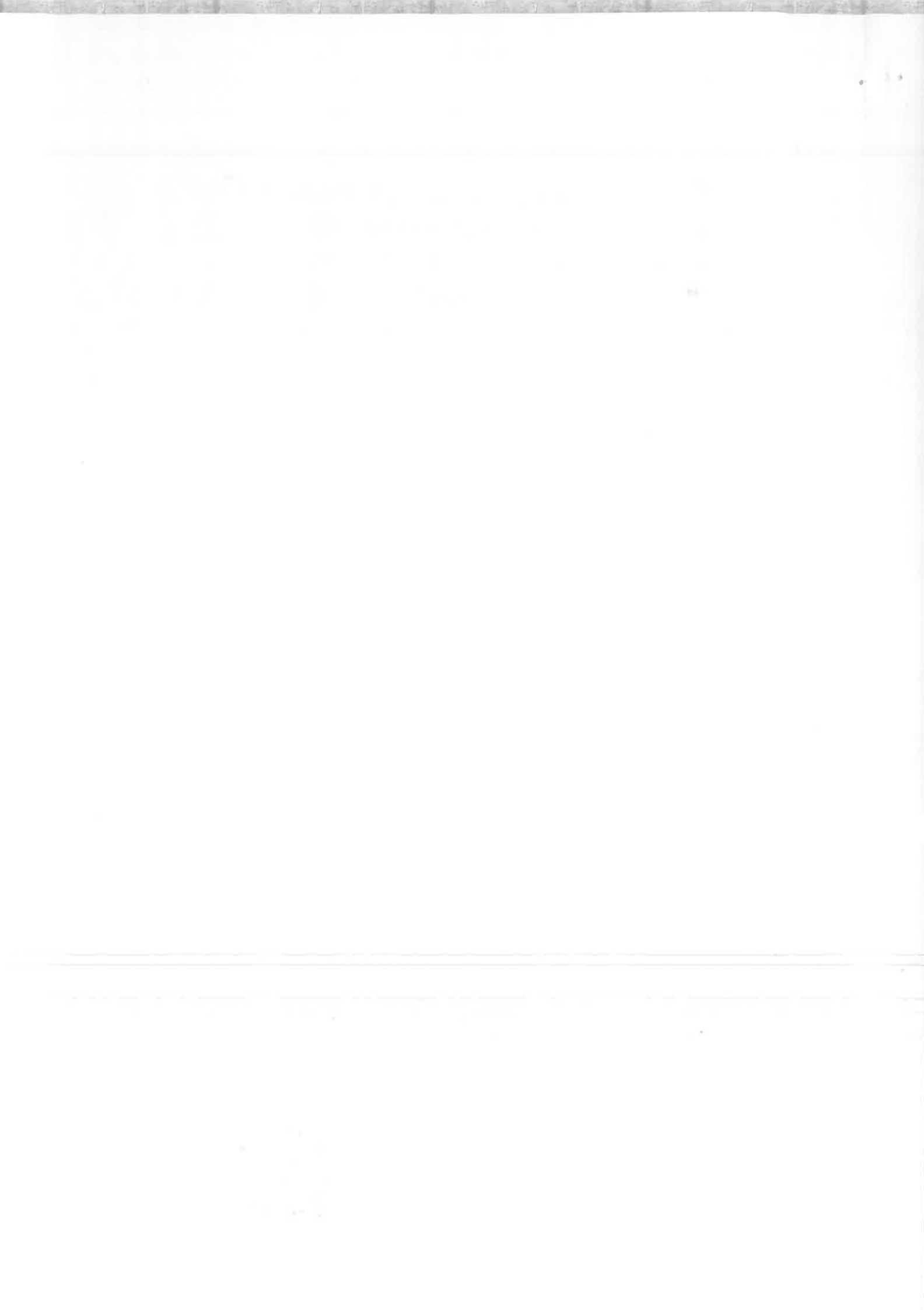
५. म्हाताऱ्या काराभाऱ्याच्या मुलीचे नाव काय आहे?

अ) सुमी   ब) अंजी   क) लखुबाई   ड) आवलाई

६. सता कोणत्या प्राण्यास मारतो?

अ) कोल्हा   ब) लांडगा   क) वाघ   ड) तरस

७. बनगरवाडी हे गाव कोणत्या संस्थानात येते?

अ) कोल्हापूर   ब) सांगली   क) मिरज   ड) औरध

८. 'बनगरवाडी' ही कादंबरी कोणत्या वर्षी प्रकाशित झाली?

अ) १९५७   ब) १९५५   क) १९६०   ड) १९६२

प्रश्न २ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(८ गुण)

कादंबरीचे प्रकार थोडक्यात विशद करा.

किंवा

'बनगरवाडी' कादंबरीतील आशयसूत्रे स्पष्ट करा.

प्रश्न ३ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(८ गुण)

'बनगरवाडी' कादंबरीतील प्रमुख व्यक्तिरेखांचा परिचय करून द्या.

किंवा

'बनगरवाडी' कादंबरीतील वातावरणनिर्मितीचा परामर्श घ्या.

प्रश्न ४ था. थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीन पैकी दोन)

(८ गुण)

१) 'बनगरवाडी' कादंबरीतील निवेदनशैलीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

२) 'बनगरवाडी' कादंबरीचे भाषिक विशेष लिहा.

३) 'बनगरवाडी' कादंबरीतील महत्त्वाचे घटनाप्रसंग लिहा.

प्रश्न ५ वा. लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

(८ गुण)

१) रिपोर्टाज लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

२) सामाजिक, सांस्कृतिक विषयावरील रिपोर्टाज लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

३) पर्यावरणीय, आरोग्यविषयक, शिक्षणविषयक रिपोर्टाज लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

४) तुम्ही अनुभवलेल्या कोणत्याही विषयास अनुसरून रिपोर्टाज लेखन करा.

Seat No.	
----------	--

BA Part II (Semester IV) (CBCS) (Winter) Examination November 2023

(DSC-C38) Hindi (Optional) (Paper VI)

अस्मितामूलक विमर्श और हिंदी पद्य साहित्य

Sub Code – 73436 / 78836/62348

Day & Date – Monday, 4/12/23

Total Marks : 50

Time-2:30pm to 4:30pm

सूचनाएँ – 1 सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2 दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्रश्न 1 कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

1 'कितने प्रश्न करु' खंडकाव्य में ----- खंड हैं।

अ) पाँच   ब) सात   क) आठ   ड) दस

2 'कितने प्रश्न करु' खंडकाव्य के अंतिम खंड का शीर्षक ----- है।

अ) अग्निपरीक्षा   ब) विवाह   क) निर्वासन   ड) पृथ्वीप्रवेश

3 सीता का पता ----- ने लगाया था।

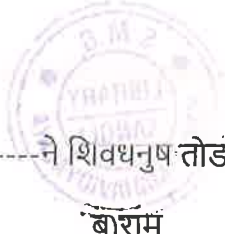
अ) सुग्रीव   ब) बाली   क) लक्ष्मण   ड) हनुमान

4 भिक्षुक बनकर ----- कुटिया में आया था।

अ) राम   ब) रावण   क) सुग्रीव   ड) हनुमान

5 अपहरण प्रसंग का वर्णन ----- का है।

अ) लंका   ब) अयोध्या   क) पंचवटी   ड) जनकपुरी

6 ----- ने शिवधनुष तोड़ा था ।

अ) रावण   ब) राम   क) हनुमान   ड) लक्ष्मण

7 ----- के कहने पर राम को वनवास मिला था ।

अ) सुमित्रा   ब) कैकेयी   क) हनुमान   ड) सीता

8 ----- को अग्निपरीक्षा देनी पड़ी ।

अ) कैकेयी   ब) सुमित्रा   क) हनुमान   ड) सीता

9 ----- ने सीता को यज्ञ में लाने की जिम्मेदारी ली।

अ) भरत   ब) वाल्मीकी   क) लक्ष्मण   ड) शत्रुघ्न

10 सीता आश्रय के लिए ----- माँ के पास जाना चाहती है।

अ) सुमित्रा   ब) कौशल्या   क) धरती   ड) उर्मिला

प्रश्न 2 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

10

अ) सब पर तुमने कौशल से

अधिकार सहज ही पाया

उध्दार किया कितनों का

कितनों को मित्र बनाया।

ब) नारी ही शोधित होती

आई है युगों युगों से

क्या निष्कलंक रहता नर

चाहे गुजरे खतरों से ?

क) माँ के गृह में कम से कम

यह आश्वासन तो होगा

सम्मानित, रह पाऊँगी

संशय का दंश न होगा।

प्रश्न 3 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए।

15

अ) 'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य के शीर्षक की सार्थकता लिखिए।

ब) 'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य की समस्याएँ लिखिए।

क) 'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य का देशकाल वातावरण लिखिए।

द) 'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य के अग्रिपरीक्षा खंड का वर्णन कीजिए।

इ) लक्ष्मण का चरित्र चित्रण कीजिए।

प्रश्न 4 सीता का चरित्र चित्रण कीजिए।

15

अथवा

'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य की कथावस्तु लिखिए।

Seat No.

--

BA Part II (Semester IV) (CBCS) (Summer) Examination March/ April 2024
(DSC-C28) Hindi (Optional) (Paper VI)
अस्मितामूलक विमर्श और हिंदी पद्य साहित्य
Sub Code – 73436

Day & Date – Saturday, 27 /04 /2024

Total Marks : 50

Time- 10:30 am to 12:30 pm

सूचनाएँ – 1 सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2 दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्रश्न 1 कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

10

1. 'कितने प्रश्न करु' खंडकाव्य में ----- खंड हैं।

अ) दो   ब) सात   क) आठ   ड) पाँच

2. 'कितने प्रश्न करु' खंडकाव्य के प्रथम खंड का शीर्षक ----- है।

अ) विवाह   ब) निर्वासन   क) पृथ्वीप्रवेश   ड) अग्निपरीक्षा

3. 'कितने प्रश्न करु' खंडकाव्य ----- ने लिखा है।

अ) मन्नू भंडारी   ब) कृष्णा सोबती   क) ममता कालिया   ड) शशिप्रभा शास्त्री

4. सीता के स्वयंवर में ----- ने शिवधनुष तोड़ा था।

अ) रावण   ब) राम   क) हनुमान   ड) लक्ष्मण

5. राम को ----- के कारण वनवास मिला था।

अ) सुमित्रा   ब) हनुमान   क) सीता   ड) कैकेयी

6. रावण ----- बनकर कुटिया में आया था।

अ) भिक्षुक   ब) पनिहारा   क) सैनिक   ड) मास्टर

7. अपहरण प्रसंग के समय राम ----- रहते थे।

अ) लंका   ब) अयोध्या   क) पंचवटी   ड) जनकपुरी

8. सीता का पता लगाने का बिकट कार्य राम ने ----- को सौंपा था।

अ) सुग्रीव   ब) हनुमान   क) बाली   ड) लक्ष्मण

9. ----- ने सीता को जंगल में पहुँचाया था।

अ) जामवंत   ब) अंगद   क) सुग्रीव   ड) लक्ष्मण

10. ----- ने सीता को यज्ञ में लाने की जिम्मेदारी ली थी।

अ) भरत   ब) वाल्मिकी   क) लक्ष्मण   ड) शत्रुघ्न

प्रश्न 2 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

10

अ) निर्वासन में ही हमको

दुहरा संन्यास मिला था

निष्कासन पहले ही था

अब पूरा त्रास मिला था।

ब) क्या मेरी एक परीक्षा

पर्याप्त नहीं लग पाई

जो मेरी विवश अवस्था

में दारुण व्यथा मिलाई!

क) मैं जन्मी थी पृथ्वी से
पृथ्वी में जाती हूँ अब
लो हुई काल-गति पूरी
लव-कुश का भार गहो अब!

प्रश्न 3 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए।

15

अ) 'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य के 'विवाह' खंड का वर्णन लिखिए।

ब) 'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य के शीर्षक की सार्थकता लिखिए।

क) 'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य के राम का चरित्र चित्रण कीजिए।

ड) 'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य का उद्देश्य लिखिए।

इ) लक्ष्मण के चरित्र की विशेषताएँ लिखिए।

प्रश्न 4 सीता का चरित्र चित्रण कीजिए।

अथवा

'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य की कथावस्तु लिखिए।

15

Seat No.

B.A. (Part-II) (Semester-IV) (CBCS) Examination, Octoumber 2023

HINDE (हिंदी) (Optional) (Paper-V)

DSC - C27 रोजगार परक हिंदी

Sub. Code : 73435 / 78835 / 62347

Day and Date : Saturday 02/12/2023

Total Marks 50

Time : 2:30 pm to 4:30 pm

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

प्र. १ अ) निम्नलिखित हिंदी गणितीय अंकों का देवनागरी लिपि में लेखन कीजिए । (5)

i) 11

ii) 15

iii) 40

iv) 29

v) 70

ब) निम्नलिखित रोजगारपूरक अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों का हिंदी नामकरण लिखिए । (5)

i) Ability

ii) Actro

iii) Hero

iv) Bear

v) Bank Cash

प्र. २ अ) निम्नलिखित मराठी परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए । (5)

भारत जाती - भेदांनी भरलेला देश आहे. जाती भेदांमुळे कोट्यावधी लोक विनाकारण अपमानाची शिकार झाली आहेत. यांना सतत दुर्व्यवहाराला सामोरे जावे लागते. यामुळे तुच्छ भावनेची गाठ त्यांच्या मनामध्ये बसली आहे. जोपर्यंत जाती-भेद समाप्त होत नाहीत, तोपर्यंत त्यांच्या मनातून कमीपणाची भावना जाणार नाही. विनाकारण लोकांना जाती - भेदाच्या जोखडात बांधून अपमानित केले आहे. या जाती भेदांमुळे जगात भारताची मान खाली गेली आहे.

- ब) निम्नलिखित सात मुहावरों में से किन्हीं पाँच का हिंदी में अर्थ लिखिए (5)
- अंगूठा दिखाना ।
  - उल्टी गंगा बहाना ।
  - गागर में सागर भरना ।
  - चार चाँद लगाना ।
  - झंडा गाडना ।
  - नानी याद आना ।
  - तूफान खडा करना ।

प्र.३ निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए । (15)

- निवेदक
- गीतकार
- क्रीडा समालोचक
- गीतकार
- हिंदी अनुवादक

प्र.४ निम्नलिखित पत्रों में से किन्हीं दो पत्रों का प्रारूप तैयार कीजिए । (15)

- अ) श्री. शिवराज सावंत 2259 डी वार्ड, शुक्रवार पेठ, कोल्हापूर; मुख्याध्यापक, सरस्वती विद्या मंदिर, साने गुरुजी वसाहत, सातारा के नाम हिंदी सहाय्यक पद के लिए आवेदन पत्र लिखता है । पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए ।
- ब) सदाशिव घाटगे, भाट गल्ली, निपाणी, ता. चिकोडी, जि. बेळगांव व्द्वारा, मा. व्यवस्थापक, बँक ऑफ महाराष्ट्र, अशोकनगर, निपाणी के नाम पासबुक मिलने के लिए पत्र लिखते हैं । पदाधिकारियों के नाम पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए ।
- क) रविंद्र पडवळे, प्लॉट नं. २९८, र्नेहनगर, सातारा, मा. मुख्याधिकारी, सातारा नगरपरिषद, सातारा के नाम, उनकी गली में फैली गंदगी का निवारण करने के लिए पत्र लिखते हैं । पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए ।

*****

Seat No.

B.A. (Part-II) (Semester-IV) (CBCS)

Examination, March/ April 2023-24

HINDI (Optional)

DSC - C27 रोजगार परक हिंदी -II, (Paper-V)

Sub. Code : 73435

Day and Date : Friday 26/04/2024

Total Marks - 50

Time : 10:30 pm to 12:30 pm

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

- प्र. १ अ) निम्नलिखित गणितीय अंको को देवनागरी लिपि में लिखिए। (05)
- 1) 10
  - 2) 25
  - 3) 49
  - 4) 81
  - 5) 90
- प्र. १ आ) निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों का हिंदी में अनुवाद लिखिए। (05)
- 1) Bear
  - 2) Currency
  - 3) Advance
  - 4) Children's song
  - 5) Art gallery

प्र. २ अ) निम्नलिखित मराठी परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए। (05)

प्रत्येक माणूस सुखाची इच्छा घेऊनच जन्माला येतो आणि रात्रंदिवस आपले जीवन सुखी करण्याचा प्रयत्न केला जातो. तरी सुद्धा काही दुःखी अशी आहेत की ती आपल्याला कोणत्या ना कोणत्या स्वरूपात भोगावी लागतात. शारिरीक दुःखे दुर करण्यासाठी औषधे आहेत ज्यांच्या सेवनाने मनुष्य निरोगी जीवन जगतो. परंतू काही अशी सुद्धा दुःखे आहेत ज्यातून वाचण्यासाठी मानवाच्या बुद्धीने आजपर्यंत कोणताही उपाय शोधून काढलेला नाही. भूकंप अशाच प्रकारचा प्रकोप आहे.

प्र.२ आ) निम्नलिखित पाँच मुहावरों का हिंदी में अर्थ लिखिए । (05)

- 1) उलटी गंगा बहना ।
- 2) कोल्ड का बैल बनना ।
- 3) गड़े मुर्दे उछाडना ।
- 4) घाव पर नमक छिडकना ।
- 5) चार चाँद लगाना ।
- 6) दूध का दूध पानी का पानी करना ।
- 7) सिर आँखों पर लेना ।

प्र.३ निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए । (15)

- 1) क्रीडा समालोचक
- 2) निवेदक
- 3) हिंदी अनुवादक
- 4) गीतकार
- 5) राजभाषा अधिकारी

प्र.४ निम्नलिखित तीन पत्रों में से किन्हीं दो पत्रों का प्रारूप तैयार कीजिए । (15)

- अ) सुनिल पाटिल, २३४९ डी वार्ड, सोमवार पेठ, कोल्हापूर, प्रधान कार्यालय, महात्मा गांधी महाविद्यालय, राम चौक, सांगली. के नाम, हिंदी सा अधिक प्राध्यापक पद के लिए आवेदन पत्र लिखता है, पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए ।
- ब) श्री. रमेश जाधव, ९४७ बी-वॉर्ड, गुरुवार पेठ, सातारा, मा. प्रबंधक, प्रधान कार्यालय, पोस्ट कार्यालय, मंगलवार पेठ, सातारा के ना बदले हुए पते पर डाक भेजने के बारे में पत्र लिखते हैं । पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए ।
- क) दामोदर खडसे, भाट गल्ली, कोल्हापूर; तहसिल चदगड, जि.कोल्हापूर, व्दारा-मा. व्यवस्थापक, बैंक ऑफ महाराष्ट्र, अशोकनगर, निपाणी के नाम नया पासबुक मिलने के लिए पत्र लिखते हैं । पदाधिकारी के नाम पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए ।

***

Seat No.	
----------	--

BA Part II (Semester IV) (NEP 2020) (Summer) Examination March/ April 2024
(DSC-C28) Hindi (Optional) (Paper VI)

आधुनिक हिंदी काव्य

Sub Code – 93477

Day & Date – Saturday, 27/04/2024

Total Marks : 40

Time- 10:30 am to 12:30 pm

सूचनाएँ – 1 सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2 दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्रश्न 1 कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

1. 'संशय की एक रात' यह ----- खंडकाव्य है।

अ) ऐतिहासिक   ब) पौराणिक   क) राजनीतिक   ड) सामाजिक

2. राम को अज्ञात मायावी छायाओं की सूचना ----- देता है।

अ) नील   ब) सुग्रीव   क) जामवंत   ड) हनुमान

3. ----- में युद्ध परिषद की बैठक होती है।

अ) सायंकाल   ब) सुबह   क) दोपहर   ड) मध्यरात्री

4. सुग्रीव के अनुसार युद्ध ----- है।

अ) रीति   ब) प्रणाली   क) निर्णय   ड) शोभा

5. राम----- के सिंधु तट पर उदास होकर टहल रहे थे।

अ) कलकत्ता   ब) गोवा   क) रामेश्वर   ड) गुजरात

6. दशरथ की आत्मा के अनुसार कीर्ति----- से प्राप्त की जाती है।

अ) बुद्धि   ब) नैतिकता   क) साहस   ड) बाहुबल

7. 'संशय की एक रात' खंडकाव्य में ----- युद्ध की समस्या चित्रित है।

अ) कौरव - पांडव   ब) भारत - चीन   क) भारत - पाकिस्तान   ड) राम - रावण

8. 'संशय की एक रात' की कथावस्तु----- सर्गों में विभाजित है।

अ) 2   ब) 4   क) 5   ड) 3

9. राम का चिंतन----- है।

अ) यथार्थवादी   ब) हालावादी   क) आदर्शवादी   ड) प्रगतिवादी

10. -----सर्ग में मृतात्मा दशरथ और जटायु का आगमन होता है।

अ) प्रथम   ब) द्वितीय   क) तृतीय   ड) चौथे

प्रश्न 2 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

10

अ) " मैं केवल युद्ध को बचाना चाहता रहा हूँ बन्धु

मानव में श्रेष्ठ जो विराजा है

उसको ही

हाँ, उसको ही जगाना चाहता रहा हूँ बन्धु!"

ब) "सीतामाता

भले ही राम की पत्नी हों

किसी की वधू

किसी की दुहिता हो

पर

हम कोटि-कोटी जनों की तो केवल

प्रतीक हैं -----"

क) "युद्ध

मंत्रणा नहीं

एक दर्शन है राम!"

प्रश्न 3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए।

10

अ) नरेश मेहता का जीवन परिचय लिखिए।

ब) नरेश मेहता का कृतित्व लिखिए।

क) 'संशय की एक रात' की भाषा पर प्रकाश डालिए।

प्रश्न 4 'संशय की एक रात' खंडकाव्य की कथावस्तु लिखिए।

10

अथवा

'संशय की एक रात' खंडकाव्य में चित्रित समस्याएँ लिखिए।

Seat No.

B.A. (Part-II) (Semester-IV) (NEP)

Examination, March/April 2023-24

HINDE (Optional)

DSC - C27 आधुनिक गद्य साहित्य -II , (Paper-V)

Sub. Code : 93476

Day and Date : Friday 26/04/2024

Total Marks - 40

Time : 10:30 pm to 12:30 pm

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

प्र. १ अ) निम्नलिखित वाक्यों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से (10)

लिखिए ।

1) भाइयों और बहनो ! मुख्यमंत्री ----- जी अभी आप लोगों के बारे में पूछ रहे थे ।

अ) त्रिपाठी   ब) व्दिवेदी

क) परसाई   ड) शुक्ला

2) 'लडाई' नाटक के नाटककार ----- है ।

अ) हमीद सराव   ब) अलका सारावगी

क) प्रेमचंद   ड) सर्वेश्वरदयाल सक्सेना

3) 'लडाई' नाटक का मुख्य पात्र ----- है ।

अ) राम   ब) गणेश

क) सत्यव्रत   ड) रावण

4) मेज पर चाकू रखकर ----- नंबर निकाल लिए ।

अ) पचास   ब) साठ

क) सत्तर   ड) अस्सी

5) "हा कल अखबार में तुम्हारा ----- भी छपेगा ।

अ) नाम   ब) काम

क) दाम   ड) साम

6) बडा अच्छा नाम रखा तुमे दोनों का । देखना एकदिन तेरा लडका पढ-लिखकर ----- बनेगा ।

- अ) सैनिक   ब) मुख्यमंत्री
क) रसूली   ड) अमीना

7) ----- बहुत चालाक होती है, नागिन की जैसी ।

- अ) औरत   ब) बहन
क) सुरैया   ड) पत्नी

8) सत्य के लिए बोलना यदि हंगामा खड़ा करता है तो मैं ----- बार करूँगा ।

- अ) दस   ब) पचास
क) हजार   ड) लाख

9) दुसरो की खून-पसीने की कमाई पर मौज उडाना असली ----- है ।

- अ) पाप   ब) पुण्य
क) शुभ   ड) अपशकुन

10) पिछले ----- महिने से मेरा राशनकार्ड पडा हुआ है ।

दस्तर के लोग घूस चाहते है ।

- अ) पाँच   ब) एक
क) चार   ड) तीन

प्र.२ निम्नलिखित में से किन्हीं दो का संसदभ स्पष्टीकरण कीजिए । (10)

- 1) "सत्यव्रत मै यहाँ खुशी से नही आया हूँ । तुम लोग गैर कानूनी ढंग से मुझे यहाँ लाएँ हो । अपनी बात कहने का अधिकार हमें है "
- 2) "संपादक यहाँ बिका कौन नही है । आप भी बिके है ।
सारा देश बिका है । बिकना ही यहाँ टिकना है ।"
- 3) "दरोगा सत्य की लडाई में बडी पावर है । वह अपनी रक्षा कर लेगा ।
तुम अब हंगामा खडा न करने का वादा तो तुम्हे छोडा जा सकता है ।"

प्र.३ निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । (10)

- 1) सर्वेश्वरदयाल सक्सेना के व्यक्तित्व का परिचय दीजिए ।
- 2) 'अब गरीबी हटाओ' नाटक की शीर्षकता स्पष्ट कीजिए ।
- 3) 'लडाई' नाटक में चित्रित समस्याओं को चित्रित कीजिए ।

प्र.४ अ) 'अब गरीबी हटाओ' नाटक में चित्रित पात्रों का परिचय दीजिए । (10)

अथवा

ब) 'लडाई' नाटक की कथावस्तु अपने शब्दों में लिखिए ।

*****

B.A. Part -II Semester IV Examination Oct./Nov. 2023

ECONOMICS (C.B.C.S.)

Macro Economics-II (Paper No. V) DSC- D33

Course Code: 3129/388

Sub. Code- 73461\78861\62377

Day and Date: Saturday, 02/11/2023

Total Marks :50

Time: - 10.30 am. to 12.30 p.m.

सुचना : 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

10

1) चलनवाढीच्या काळात..... चा फायदा होतो.

अ) ऋणको ब) धनक क) ग्राहक ड) सरकार

2) वस्तूंच्या किमतीत साधारणतः ५% पर्यंत होणारी चलनवाढ म्हणजे .....

चलनवाढ होय.

अ) रांगती ब) चालती क) धावती ड) वेगवान

3) चलनविषयक धोरणामध्ये देशातील .... बँकेची भूमिका महत्त्वपूर्ण ठरते.

अ) व्यापारी ब) सहकारी क) मध्यवर्ती ड) जागतिक

4) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व ..... यांनी मांडले.

अ) डॉ. डाल्टन ब) डॉ. मार्शल क) प्रा. शिरास ड) अँडम स्मिथ

5) तुटीच्या अर्थभरण्यामुळे लोकांच्या हातातील पैशाचे प्रमाण.....

अ) घटते ब) वाढते क) स्थिर राहते ड) यापैकी सर्व

6)भारतात शुन्याधारीत अर्थसंकल्प मांडणारे .... हे पहिले राज्य आहे.

अ)आंध्रप्रदेश ब)उत्तरप्रदेश क) महाराष्ट्र ड) मध्यप्रदेश

7)सर्वजनिक आयव्यय हा ..... चा अभ्यास विषय आहे.

अ)सुक्ष्म अर्थशास्त्र ब) मौद्रीक अर्थशास्त्र

क) स्थूल अर्थशास्त्र ड) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र

8) "The Business Cycle" या पुस्तकात..... यांनी व्यापारचक्राचे

विश्लेषण केले आहे.

अ) अँडम स्मिथ ब) मार्शल क) शंपीटर ड) कॅलडॉर

9)..... यांनी व्यापारचक्रे ही सर्वस्वी चलनविषयक घटना आहे, असे मत मांडले.

अ)हॉट्टे ब) केन्स क) शंपिटर ड) मार्शल

10)..... हे मौद्रीक धोरणाचे गुणात्मक साधन आहे.

अ)बँकदर ब) रोख राखिव निधी

क) वैधानिक रोखता निधी ड) नैतिक उपाय

प्रश्न क्र २ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

20

अ) चलनवाढीचे परिणाम

आ) चलनविषयक धोरणाची साधने

इ) प्रा. शुंपीटर यांचा व्यापारचक्रांचा सिध्दांत

ई) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व

उ) अंदाजपत्रकाचे प्रकार

ऊ) वित्तीय तुटीचा अर्थ व व्याख्या

प्रश्न क्र ३ चलनवाढ म्हणजे काय? चलनवाढीची कारणे सविस्तर लिहा. 10

किंवा

व्यापारचक्रे म्हणजे काय? व्यापारचक्रांच्या अवस्थांचे वर्णन करा.

प्रश्न क्र ४ अप्रत्यक्ष कर म्हणजे काय? त्याचे गुण-दोष सविस्तर लिहा. 10

किंवा

सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे

स्पष्ट करा.

Seat No.

B.A. Part -II Semester-IV Examination March - April 2024
ECONOMICS (NEP)
Macro Economics (Paper No. V) DSC-D33
Sub. Code- 93502

Day and Date: Friday, 26/04/2024

Total Marks :40

Time: - . 2.30 p.m.to 4.30 p.m.

सूचना:- १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न क्र. १ खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. ५

१. अल्पशा वस्तू व सेवांचा अफाट पैशाने केलेला पाठलाग म्हणजे चलनवाढ ही व्याख्या ----- यांची आहे.

अ) प्रा.केम्स   ब) प्रा. पिगू   क) प्रा. हॉट्टे   ड) प्रा. कोलबर्न

२. ----- हा चलनविषयक उपाय आहे.

अ) बँकरेट   ब) करवाढ   क) किंमत नियंत्रण   ड) वरील सर्व

३. व्यापारचक्रे ही ---- असतात.

अ) समान   ब) असमान   क) पुनरुद्भवी   ड) असमतोल

४. महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व----- यांनी मांडले.

अ) डॉ. डाल्टन   ब) डॉ. मार्शल   क) प्रा. शिरास   ड) अँडम स्मिथ

५. आधुनिक काळात सार्वजनिक खर्चात वाढ होण्याचे ----- हे प्रमुख कारण आहे.

अ) चलनवाढ ब) पतनिर्मिती क) सरकारी कार्यात वाढ ड) वरील सर्व

प्रश्न क्र . २ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

१५

अ) व्यापारचक्रांची वैशिष्ट्ये

आ) सार्वजनिक आयव्ययाची व्याप्ती

इ) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व

ई) अंदाजपत्रकाचे प्रकार

उ) राजकोषिय धोरणाची साधने

प्रश्न क्र ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

२०

१. चलन वाढीची कारणे सविस्तर लिहा.

२. प्रा .हॉट्टे यांचा व्यापार चक्राचा सिद्धांत सविस्तर लिहा.

३. तुटीचा अर्थभरणा म्हणजे काय ते सांगून तुटीचा अर्थ भरण्याच्या पद्धती सविस्तर लिहा.

Seat No.

B.A. Part -II Semester-IV Examination March - April 2024
ECONOMICS (CBCS.)

Macro Economics (Paper No.V) DSC-D33

Course Code: 3129/388

Sub. Code- 73461

Day and Date: Friday, 26/04/2024

Total Marks-50

Time: - 2.30.p.m. to 4.30 p.m.

सूचना: १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न क्र.१ खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. 10

1) चलनवाढीच्या काळात ----- चा फायदा होतो.

अ) ऋणको ब) धनको क) ग्राहक ड) सरकार

2) तुटीचा अर्थभरण्यामुळे लोकांच्या हातातील पैशाचे प्रमाण -----

अ) घटते ब) वाढते क) स्थिर राहते ड) यापैकी सर्व

3) व्यापार चक्रे ही ----- असतात.

अ) समान ब) असमान क) पुनरुद्धवी ड) असमतोल

4) अर्थव्यवस्थेचा सातत्याने विस्तार होऊन समृद्धीच्या शिखराकडे वाटचाल करण्याच्या अवस्थेला ----- असे म्हणतात.

अ) पुनरुज्जीवन ब) तेजी क) घसरण ड) मंदी

5)----- हे पतनियंत्रणाचे गुणात्मक साधन आहे.

अ) बँक दर ब) रोख राखीव निधी क) वैधानिक राखीव निधी ड) नैतिक उपाय

6) सार्वजनिकआयव्यय ही शाखा ----- चार अभ्यास करते.

अ) सूक्ष्म अर्थशास्त्र ब) मौद्रिक अर्थशास्त्र

क) स्थूल अर्थशास्त्र ड) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र

7) सरकारी खर्चापेक्षा सरकारी उत्पन्न जास्त असेल तर त्यास ----- अंदाजपत्रक असे म्हणतात.

अ) महसुली ब) भांडवली क) तुटीचे ड) शिलकी

8) आधुनिक काळात सार्वजनिक खर्चात वाढ होण्याचे ----- प्रमुख कारण आहे.

अ) चलनवाढ ब) पतनिर्मिती क) सरकारी कार्यात वाढ ड) वरील सर्व

9) ----- हा सार्वजनिक कर्जाचा प्रमुख स्रोत मानला जातो.

अ) व्यापारी बँका ब) मध्यवर्ती बँक क) उद्योग संस्था ड) वरील सर्व

10) सार्वजनिक उत्पन्न आणि सार्वजनिक खर्च यांच्याशी संबंधित धोरण म्हणजे ---- होय.

अ) गुंतवणूक ब) मौद्रिक क) राजकोषीय ड) महसुली

प्रश्न क्र. २. टिपा लीहा.(कोणत्याही चार)

अ) चलनवाढ संकल्पना

आ) व्यापार चक्रांच्या अवस्था

इ) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व

- ई) अर्थसंकल्पाचे महत्त्व
उ) वित्तीय तृटीचे प्रकार
ऊ) राजकोषीय धोरणाची साधने

प्रश्न क्र.३. चलना वाढीची कारणे सविस्तर लिहा.

10

किंवा

सार्वजनिक आयव्यय म्हणजे काय? सार्वजनिक आयव्ययाचे स्वरूप व व्याप्ती सविस्तर लिहा.

प्रश्न क्र. 4. प्रा. जोसेफ शुम्पीटर यांच्या व्यापार चक्राच्या नवप्रवर्तन सिद्धांत

टीकात्मक परीक्षणासह लिहा.

10

किंवा

प्रत्यक्ष कर म्हणजे काय? त्याचे गुणदोष सविस्तर लिहा.

Seat No.

B.A. Part- II Semester IV (C.B.C.S) Examination October 2023

ECONOMICS

Banks and Financial Market (Paper no. VI) DSC-D34

Course Code: 3129/ 388

Sub code: 73462/ 78862/62378

Day and Date: Tuesday; 5/12/2023

Total Marks: 50

Time : 2.30 p.m to 4.30 p.m

सूचना: 1.सर्वे प्रश्न आवश्यक आहेत.

2.उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न क्र.१) योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

10

१. म्युच्युअल फंडाचे नियमन _____ करते.

अ)यु.टी.आय.

आ)आर. बी.आय.

इ) सेबी

ई)एस.बी.आय.

२. नाणेबाजारात _____ या संस्थेला सर्वाधिक महत्वाचे स्थान आहे.

अ)मध्यवर्ती बँक

आ)व्यापारी बँक

इ)भूविकास बँक

ई)नाबार्ड

३. भारतात पहिले रोखे बाजार _____ या शहरात सुरु झाले.

अ) मुंबई

आ)दिल्ली

इ)अहमदाबाद

ई) कोलकाता

४. पेमेंट बँक _____ वितरण करू शकत नाही.
- अ) कर्जे
आ) डेबिट कार्ड
- इ) ए.टी.एम.
ई) या पैकी काही नाही.
५. ई. बँकिंग म्हणजे _____ होय.
- अ) इको बँकिंग
आ) इलेक्ट्रॉनिक बँकिंग
- इ) इन्हेस्टमेंट बँकिंग
ई) इलेक्ट्रिकल बँकिंग
६. डेबिट कार्ड हरविल्यानंतर त्वरित माहिती _____ देणे आवश्यक असते.
- अ) बँकेला
आ) मित्रांना
- इ) इतर लोकांना
ई) नातेवाईकांना
७. मोबाईलद्वारे पैसे पाठविण्यासाठी _____ या ॲपचा वापर करता येतो
- अ) भीम
आ) फोन पे
- इ) गुगल पे
ई) वरील सर्व
८. भारतीय निर्यात आयात बँकेची स्थापना _____ मध्ये झाली.
- अ) १९८१
आ) १९८३
- इ) १९८२
ई) १९८७
९. भारतीय वित्तीय रचनेमध्ये _____ घटकांचा समावेश होतो.
- अ) वित्तीय संस्था
आ) वित्तीय बाजारपेठ
- इ) वित्तीय साधने
ई) वरील सर्व
१०. _____ बाजारात दीर्घकालीन कर्ज व्यवहार होतात.
- अ) नाणेबाजार
आ) भांडवल बाजार
- इ) वस्तू बाजार
ई) हुंडी बाजार

प्रश्न क्रं. २) टिपा लिहा (सहा पैकी कोणतेही चार)

20

१. क्रेडीट कार्डचे गुण व दोष
२. नाणेबाजाराची वैशिष्ट्ये
३. बँकेमधील सायबर गुन्हेगारी रोखण्यासाठी घ्यावयाची दक्षता
४. भारतीय वित्तीय बाजारपेठांचे महत्व
५. लघुवित्त पुरवठा बँकेची वैशिष्ट्ये

६. 1998 च्या नरसिंहम समितीच्या शिफारसी

प्रश्न क्रं.३) १. ई बँकिंगचा अर्थ व त्याची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.

10

किंवा

२. भारतीय भांडवल बाजाराची व्याख्या सांगून भारतीय भांडवल बाजाराची वैशिष्ट्ये सविस्तर करा.

प्रश्न क्रं.४) १. भारतीय निर्यात आयात बँकेची उद्दिष्ट्ये सांगून विविध कार्ये स्पष्ट करा.

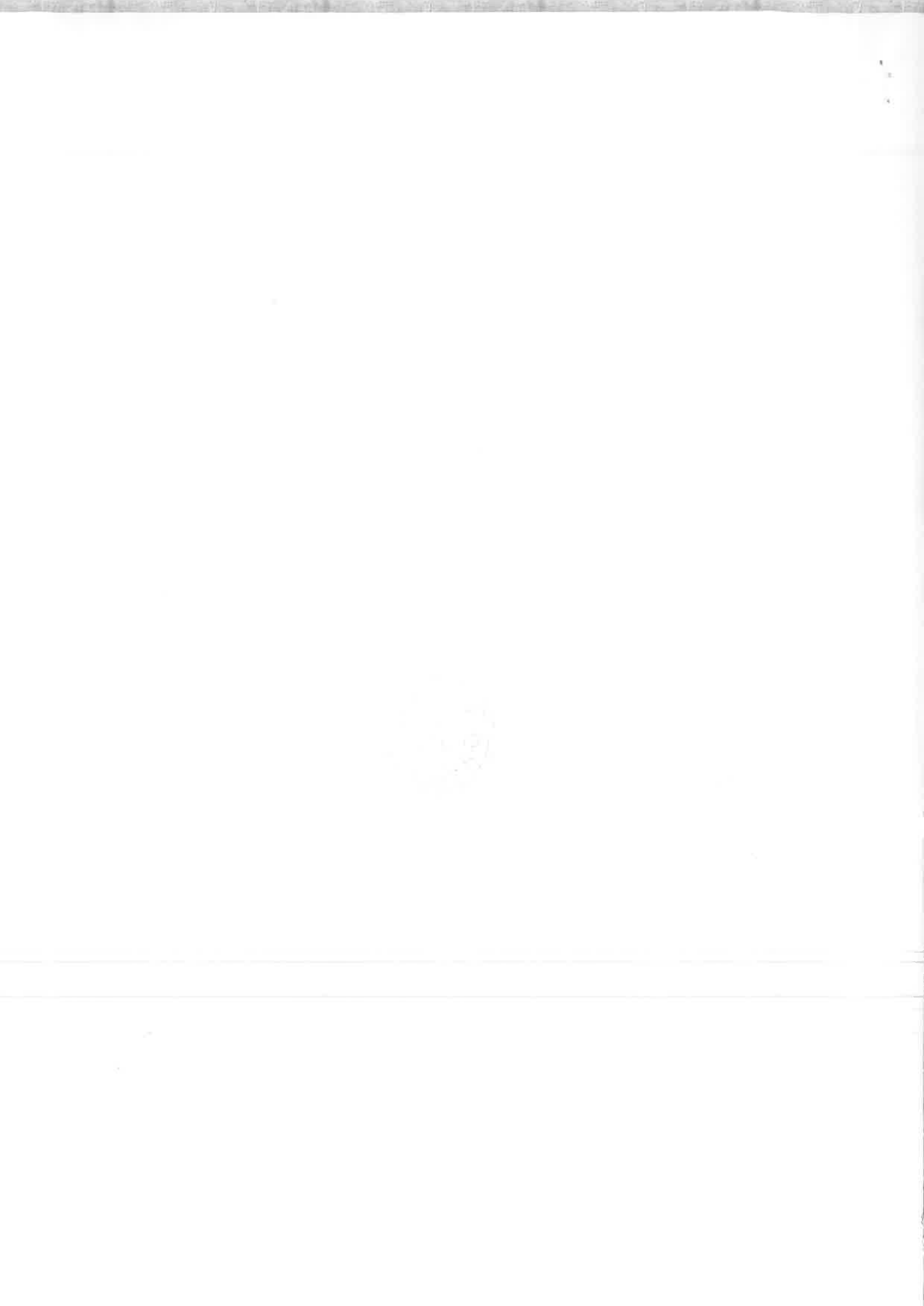
10

किंवा

२. पेमेंट बँक म्हणजे काय ? पेमेंट बँकेची कार्ये सविस्तर लिहा.

***

B.A. Part II (Semester-IV) CBCS Examination, March/April 2024

Economics VI DSC-D34

Banks and Financial Market (Paper-VI)

Sub code: 73462

Day and Date: Monday, 29 / 04 / 2024

Total Marks: 50

Time: 10:30 a.m. to 12:30 p.m.

सूचना: 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न क्रं 1) खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा 10

१) कोणत्याही संगणक प्रणालीमध्ये अनाधिकृत केलेला प्रवेश म्हणजे ..... होय.

अ) फिशिंग

ब) हॅकिंग

क) डेबिट कार्ड स्कॅमिंग

ड) यापैकी नाही

२) म्युच्युअल फंडाची कामगिरी ..... वरून कळते.

अ) एन ए व्ही

ब) इंडेक्स

क) सेन्सेक्स

ड) यापैकी नाही

३) ..... बाजारात जुन्या भागरोख्याची विक्री केली जाते.

अ) स्थानिक

ब) प्राथमिक

क) दुय्यम

ड) वरील सर्व

४) RTGS म्हणजे ..... होय.

अ) रिअल टाईम ग्राँस सेटलमेंट

ब) रिटेल ट्रान्स्फर ग्राँस सेटलमेंट

क) रिअल ट्रान्स्फर गुड्स सिस्टीम

ड) रिअल टाईम ग्राँस सिस्टीम

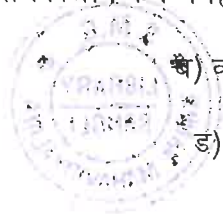
५) ..... बाजारात दीर्घकालीन कर्जव्यवहार होतात.

अ) भांडवल बाजारात

ब) वस्तू बाजारात

क) नाणेबाजारात

ड) हुंडी बाजारात

६) निर्यात आयात बँक ही ..... आहे.

अ) व्यापारी बँक

ब) विकास बँक

क) सरकारी बँक

ड) आंतरराष्ट्रीय बँक

७) सेबीची स्थापना ..... मध्ये करण्यात आली.

अ) 1982

ब) 1992

क) 1988

ड) 1888

८) लघुवित्त पुरवठा बँकांना ..... उद्योगांना कर्जपुरवठा करता येणार नाही.

अ) लहान

ब) मोठ्या

क) मध्यम

ड) वरील सर्व

९) ई-बँकिंग मुळे बँकेचा कारभार ..... बनतो.

अ) कागदपत्र विरहित

ब) परंपरागत

क) अकार्यक्षम

ड) यापैकी नाही .

१०) वित्तीय साधने म्हणजे असे दास्तेवज की ज्यांना आर्थिक व्यवहारात ..... बँकेची मान्यता लागते.

अ) व्यापारी

ब) रिझर्व्ह

क) सहकारी

ड) यापैकी नाही.

प्रश्न क्र. 2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

20

१) वित्तीय बाजारपेठेचे महत्व.

२) भांडवल बाजाराची वैशिष्ट्ये

३) निर्यात आयात बँकेची कार्ये

४) 1998 च्या नरसिंहम समितीच्या शिफारसी.

५) डेबिट कार्डचे फायदे व तोटे.

६) ई-बँकिंगची वैशिष्ट्ये.

प्रश्न क्रं. 3) १. नाणेबाजाराचा अर्थ सांगून भारतीय नाणेबाजाराची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा?

10

किंवा

२. म्युच्युअल फंडाचे महत्व सविस्तर लिहा.

प्रश्न क्रं 4) १. लघुवित्त पुरवठा बँकेची वैशिष्ट्ये विस्तृतपणे लिहा.

10

किंवा

२. बँकिंग मधील सायबर गुन्हेगारी म्हणजे काय? सायबर गुन्हेगार रोखण्यासाठी घ्यावयाची दक्षता सविस्तर लिहा.

Seat NO.

B.A. Part- II (Semester - IV) NEP Examination, March/ April 2024

Economics VI DSC-D34

Banks and Financial Market (Paper no. VI)

Sub code: 93503

Day and Date: Monday, 29/04/2024

Total Marks: 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना: 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न क्रं.1) खालील पैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

5

१) ..... ही भारतीय नाणेबाजारातील शिखर संस्था आहे.

अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया

ब) बँक ऑफ इंडिया

क) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया

ड) यापैकी नाही

२) म्युच्युअल फंडाचे नियमन ..... करते.

अ) सेबी

ब) यु.टी.आय

क) एस.बी.आय

ड) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया

३) पेमेंट बँक ..... वितरण करू शकत नाही.

अ) कर्ज

ब) डेबिट कार्ड

क) क्रेडीट कार्ड

ड) यापैकी नाही

४) नरसिंहम समितीने दुर्बल सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांच्या ..... विषयी गांभीर्याने शिफारस केली आहे.

अ) विकासा

ब) पुनर्वसना

क) पुनर्रचना

ड) प्रगती

५) ई-बँकिंग म्हणजे ..... होय.

अ) इको बँकिंग

क) इन्व्हेस्टमेंट बँकिंग

ब) इलेक्ट्रॉनिक बँकिंग

ड) इलेक्ट्रीकल बँकिंग

प्रश्न क्रं 2) टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

15

- १) भारतीय वित्तीय रचनेतील वित्तीय संस्थांची कार्ये.
- २) भारतीय भांडवल बाजाराची वैशिष्ट्ये.
- ३) पेमेंट बँकेची वैशिष्ट्ये.
- ४) 1998 मधील नरसिंहम समितीच्या शिफारसी.
- ५) बँकिंग मधील सायबर गुन्हेगारीचे प्रकार.

प्रश्न क्रं 3) खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न दीर्घोत्तरी लिहा.

20

- १) सेबीची भारतीय भांडवल बाजारातील भूमिका काय आहे? सविस्तर लिहा.
- २) विकास बँकेचा अर्थ सांगून विकास बँकेची कार्ये सविस्तर लिहा.
- ३) इलेक्ट्रॉनिक बँकिंग म्हणजे काय ? त्याचे फायदे व तोटे सविस्तर लिहा.

Seat No.

B.A. Part -II Semester-IV Examination March - April 2024
ECONOMICS (NEP)

Macro Economics (Paper No. V) DSC-D33

Sub. Code- 93502

Day and Date: Friday, 26/04/2024

Total Marks :40

Time: - . 2.30 p.m.to 4.30 p.m.

सूचना:- १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न क्र. १ खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. ५

१. अल्पशा वस्तू व सेवांचा अफाट पैशाने केलेला पाठलाग म्हणजे चलनवाढ ही व्याख्या ----- यांची आहे.

अ) प्रा.केम्स   ब) प्रा. पिगू   क) प्रा. हॉट्टे   ड) प्रा. कोलबर्न

२. ----- हा चलनविषयक उपाय आहे.

अ) बँकरेट   ब) करवाढ   क) किंमत नियंत्रण   ड) वरील सर्व

३. व्यापारचक्रे ही ----- असतात.

अ) समान   ब) असमान   क) पुनरुद्धवी   ड) असमतोल

४. महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व----- यांनी मांडले.

अ) डॉ. डाल्टन   ब) डॉ. मार्शल   क) प्रा. शिरास   ड) अँडम स्मिथ

५. आधुनिक काळात सार्वजनिक खर्चात वाढ होण्याचे ----- हे प्रमुख कारण आहे.

अ) चलनवाढ ब) पतनिर्मिती क) सरकारी कार्यात वाढ ड) वरील सर्व

प्रश्न क्र . २ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

१५

अ) व्यापारचक्रांची वैशिष्ट्ये

आ) सार्वजनिक आयव्ययाची व्याप्ती

इ) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व

ई) अंदाजपत्रकाचे प्रकार

उ) राजकोषिय धोरणाची साधने

प्रश्न क्र ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

२०

१. चलन वाढीची कारणे सविस्तर लिहा.

२. प्रा. हॉट्ट्रे यांचा व्यापार चक्राचा सिद्धांत सविस्तर लिहा.

३. तुटीचा अर्थभरणा म्हणजे काय ते सांगून तुटीचा अर्थ भरण्याच्या पद्धती सविस्तर लिहा.

Seat No.

Total No. of Pages: 02

B.A. (Part –II) (Semester –IV) (CBCS- Course code- 3129/388)

Examination October - 2023

GEOGRAPHY

DSC-D48: Agriculture Geography (Paper –VI)

Sub Code: 73476/78876

Day and Date: Tuesday, 05-12-2023

Total Marks: 50

Time: 10.30 am to 12.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

i) खालीलपैकी कोणते कृषी भूगोलाचे स्वरूप आहे?

अ) राजकीय ब) आर्थिक क) ऐतिहासिक ड) वर्णनात्मक

ii) खालीलपैकी कृषीचा प्राकृतिक घटक कोणता?

अ) भांडवल ब) पाणी क) बाजारपेठ ड) जमिनीची मालकी

iii) जगातील सर्वात जास्त कृषीक्षेत्र कोणत्या प्रदेशात आहे?

अ) मैदानी प्रदेश ब) पठारी प्रदेश क) पर्वतीय प्रदेश ड) किनारी प्रदेश

iv) व्हॉन थ्यूनेन यांच्या मते बाजारपेठेपासून सर्वात दूरचा विभाग कोणता?

अ) सखोल शेती ब) लाकूड उत्पादन क) पशूपालन शेती ड) तीन भाग शेती

v) खालीलपैकी कोणते प्रमुख विस्तृत धान्य शेती पीक आहे?

अ) चहा ब) ऊस क) ताग ड) गहू

vi) आसाम मध्ये स्थलांतरित शेतीस काय म्हणतात?

अ) मिलपा ब) झूम क) रोका ड) लडांग

vii) जे. सी. व्हीवर यांनी खालीलपैकी कोणती पद्धती मांडली?

अ) पीक केंद्रीकरण ब) कृषी उत्पादकता क) पीक संगती ड) पीक वैविध्य

viii) एखाद्या देशातील विविध बाबीखालील भूमिउपयोजन क्षेत्राची आकडेवारी

अंशात्मक मूल्यात काढून कोणत्या आकृतीद्वारे दाखवता येते?

अ) विभाजित वर्तुळ ब) प्रमाणबद्ध वर्तुळ क) विभाजित आयत ड) यापैकी नाही

ix) अतिरिक्त जलसिंचनामुळे शेतीची कोणती समस्या निर्माण होते ?

अ) मृदेची धूप ब) वाळवंटीकरण क) क्षारपड जमीन ड) कमी उत्पादकता

x) दोनपेक्षा अधिक संख्येतील कालसापेक्ष बदल दाखविण्यास कोणत्या आलेखाचा उपयोग होतो?

अ) बहुरेषालेख ब) साधा स्तंभालेख क) जोड स्तंभालेख ड) साधा रेषालेख

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपां लिहा.

[20]

अ) कृषी भूगोलाचे स्वरूप.

ब) कृषीचे प्राकृतिक घटक.

क) सखोल उदरनिर्वाहाची शेती .

ड) शाश्वत शेती.

इ) रेषालेख.

फ) विभाजित वर्तुळ.

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ] कृषी भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याची व्याप्ती विषद करा.

किंवा

ब] कृषीवर परिणाम करणारे आर्थिक घटक व सामाजिक घटक स्पष्ट करा .

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) व्हॉन थ्यूनेन यांच्या कृषी भूमिउपयोजन सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

किंवा

ब) कृषीच्या आर्थिक व सामाजिक समस्या स्पष्ट करा.

Seat No.

Total No. of Pages: 02

B.A. (Part –II) (Semester –IV) (NEP)

Examination March/April- 2024

GEOGRAPHY

DSC-D48: Agriculture Geography (Paper –VI)

Sub Code: 93517

Day and Date: Monday, 29/04/2024

Total Marks: 40

Time: 2.30pm to 4.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[05]

i) खालीलपैकी कोणता प्राकृतिक घटक शेतीवर परिणाम करतो ?

अ) भांडवल ब) धर्म क) तांत्रिक प्रगती ड) हवामान

ii) व्हॉन थ्युनेनच्या सिद्धांतानुसार बाजारपेठेजवळ कोणता विभाग आढळतो ?

अ) भाजीपाला व दूध उत्पादक विभाग ब) लाकूड उत्पादक विभाग

क) सखोल शेती विभाग

ड) तीन भाग शेती विभाग

iii) दोन पिक संगतीत प्रत्येक पिकाखाली किती टक्के क्षेत्र असते ?

अ) २५ ब) २० क) ५० ड) १००

iv) दैनंदिन कार्य करणे व कार्यक्षमता टिकविण्यासाठी .....मधून आपल्याला कार्बोहायड्रेट्स मिळतात.

अ) तांदूळ ब) डाळी क) मांस ड) खनिजद्रव्ये

v) विविध बाबी खालील भूमिउपयोजन क्षेत्राची आकडेवारी अंशात्मक मूल्यात काढून कोणत्या आकृतीद्वारे दाखविता येते ?

अ) विभाजित आयत

ब) प्रमाणबद्ध वर्तुळ

क) विभाजित वर्तुळ

ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा.

[15]

अ) कृषीचे आर्थिक घटक .

ब) सखोल शेती .

क) सेंद्रिय शेती .

ड) पौष्टिक अन्न व आरोग्य .

इ) विभाजित वर्तुळ .

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

अ) कृषी भूगोलाची व्याख्या देऊन व्याप्ती स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) हरित क्रांतीची सविस्तर माहिती लिहा .

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) कृषीच्या नैसर्गिक समस्या स्पष्ट करा .

किंवा

ब) उपासमारीची कारणे विषद करा.

Seat No.

Total No. of Pages: 02

B.A. (Part –II) (Semester –IV) (CBCS- Course code -3129/388)

Examination March/April - 2024

GEOGRAPHY

DSC-D48: Agriculture Geography (Paper –VI)

Sub Code: 73476

Day and Date: Monday, 29/04/2024

Total Marks: 50

Time: 2.30pm to 4.30 pm

- सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) कृषी भूगोल ही कोणत्या भूगोलाची शाखा आहे?
अ) भूरूपशास्त्र ब) भूगर्भशास्त्र क) आर्थिक भूगोल ड) राजकीय भूगोल
- ii) तापमान आणि पर्जन्य हे कशाचे उपघटक आहेत?
अ) भूरचना घटक ब) हवामान घटक क) मृदा घटक ड) वनस्पती घटक
- iii) कृषी भूमिउपयोजन सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) व्हॉन थ्यूनेन ब) व्हीवर क) जोनासन ड) कोपॅक
- iv) कमी पावसाच्या प्रदेशात कोणती शेती केली जाते?
अ) व्यापारी शेती ब) मिश्र शेती क) कोरडवाहू शेती ड) मळ्याची शेती
- v) खालीलपैकी कोणते पीक मळ्याच्या शेतीशी संबंधित नाही?
अ) चहा ब) भात क) रबर ड) कोको
- vi) बाजारपेठेजवळ असणाऱ्या शेतकऱ्यांना पीक निवडीची संधी किती असते?
अ) कमी ब) जास्त क) अडचणीची ड) धोक्याची
- vii) चार पिकी संगतीत प्रत्येक पिकाखाली किती टक्के क्षेत्र असते?
अ) १००% ब) २०% क) ५०% ड) २५%

viii) खालीलपैकी कोणती कृषीची सामाजिक समस्या आहे?
अ) जमीन मालकी हक्क ब) भूपृष्ठ क) हवामान ड) वाहतूक

ix) खालीलपैकी कोणत्या तंत्राने भूमिउपयोजन योग्यरित्या दर्शविता येते?
अ) रेषालेख ब) विभाजित वर्तुळ क) स्तंभालेख ड) प्रमाणबद्ध चौरस

x) दोन स्तंभ जोडून काढलेल्या आलेखास काय म्हणतात?
अ) संयुक्त स्तंभालेख ब) जोड स्तंभालेख क) साधा स्तंभालेख ड) संमिश्र स्तंभालेख

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

अ) कृषी भूगोलाचे महत्व .

ब) विस्तृत खाद्य पिकाची शेती .

क) स्थलांतरित शेती.

ड) थ्यूनेनच्या सिद्धांतावरील आक्षेप.

इ) रेषालेख.

फ) प्रमाणबद्ध चौरस.

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

अ) कृषी भूगोलाची व्याख्या देऊन स्वरूप स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) कृषीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा .

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) पीक केंद्रीकरण म्हणजे काय सांगून , त्याचे गुण -दोष सांगा.

किंवा

ब) कृषीच्या नैसर्गिक व आर्थिक समस्यांचे विवेचन करा.

Seat No.

Total No. of Pages: 02

B.A. (Part- II) (Semester IV) (NEP)

Examination March/April 2024

GEOGRAPHY

DSC-D47:Oceanography (Paper-V)

Subject Code: 93516

Day and Date: Saturday, 27/04/2024

Total Marks: 40

Time: 2.30pm to 4.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[05]

i) सागराची सरासरी क्षारता दर हजारी किती असते?

अ) ३५ ‰ ब) ४० ‰ क) ४५ ‰ ड) ५० ‰

ii) खालीलपैकी भूवेष्टित समुद्र कोणता ?

अ) बंगालचा उपसागर ब) अरबी समुद्र क) भूमध्य समुद्र ड) हिंदी महासागर

iii) लोहाचा अंश असलेल्या खडकाची झीज होऊन कोणत्या प्रकारचा चिखल तयार होतो ?

अ) हिरव्या ब) तांबड्या क) निळ्या ड) प्रवाळ

iv) सागरी प्रक्रियेत खालीलपैकी कोणता घटक महत्वाचा नाही ?

अ) लाटा ब) पर्जन्य क) वारा ड) धुके

v) जेथे जेथे हवेचे तापमान सारखे आहे, ती ठिकाणे नकाशावर जोडणाऱ्या रेषांना काय म्हणतात ?

अ) समक्षार रेषा ब) समभार रेषा क) समताप रेषा ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा.

[15]

- अ) सागरशास्त्राची व्याप्ती .
- ब) सागरजल क्षारतेची उगमस्थाने .
- क) सागरातील साधनसंपत्ती .
- ड) अतिमासेमारीची कारणे सांगा .
- इ) समक्षार रेषा .

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) सागरशास्त्राचे स्वरूप सांगून सागराचे महत्व स्पष्ट करा .

किंवा

ब) उत्तर अटलांटिक महासागरातील प्रवाह स्पष्ट करा .

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) सागरी निक्षेपापैकी भूजन्य निक्षेप स्पष्ट करा .

किंवा

ब) सागरी प्रदूषणाची कारणे सांगून उपाय स्पष्ट करा.

Seat No.

Total No. of Pages: 02

B.A. (Part- II) (Semester IV) (CBCS Course Code-3129/388)

Examination March/April 2024

GEOGRAPHY

DSC-D47:Oceanography (Paper-V)

Subject Code: 73475

Day and Date: Saturday, 27/04/2024

Total Marks: 50

Time: 2.30pm to 4.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टॅन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न १ खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा

[10]

- i) सागर व त्याच्याशी संबंधित विषयांचा अभ्यास करणारे शास्त्र कोणते?
अ) भूरूपशास्त्र ब) सागरशास्त्र क) हवामानशास्त्र ड) जीवशास्त्र
- ii) भूपृष्ठ व महासागर यांच्या निर्मितीचा वेगनरचा सिद्धांत कोणता?
अ) समुद्रवहन सिद्धांत ब) भूखंडवहन सिद्धांत क) भूपट्ट विवर्तनकीय सिद्धांत ड) यापैकी नाही
- iii) क्षेत्रफळानुसार कोणता महासागर मोठा आहे?
अ) पॅसिफिक ब) अटलांटिक क) हिंदी ड) काळा
- iv) सागरजलाच्या तापमानाचे आडवे वितरण याला काय म्हणतात?
अ) रेखावृत्तानुसार वितरण ब) अक्षवृत्तानुसार वितरण क) खोलीनुसार वितरण ड) यापैकी नाही
- v) सागरीप्रवाह हे साधारणपणे कोणत्या प्रकारचे असतात?
अ) उष्ण ब) थंड क) 'अ' आणि 'ब' दोन्ही ड) यापैकी नाही
- vi) सागरी माशामध्ये कोणते विटॅमिन असते?
अ) A¹² ब) B¹² क) C¹² ड) D¹²

vii) जीवजंतू मेल्यानंतर समुद्रतळावर जो गाळ तयार होतो त्याला काय म्हणतात?

अ) ऊज ब) चिखल क) भरड पदार्थ ड) रेती

viii) महासागरात सापडणारे महत्वाचे संपत्ती साधन कोणते?

अ) लोह ब) मीठ क) मोनाजाईट ड) सल्फर

ix) खंड व महासागर यांची विभागणी व खंडभागांतील वेगवेगळ्या उंचीचे व जलव्याप्त भागांतील निरनिराळ्या खोलीचे भाग आणि तेथील भूस्वरूपे दाखविण्यासाठी जो आलेख काढला जातो त्यास काय म्हणतात?

अ) वातपुष्प ब) स्तंभालेख) रेषालेख ड) क्षेत्रोन्नती आलेख

x) समतापरेषा भूपृष्ठावरील कशाचे वितरण दर्शवितात?

अ) हवेचे ब) क्षारतेचे क) तापमानाचे ड) आद्रतेचे

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

[20]

अ) सागरशास्त्राचे महत्व.

ब) सागरजलाच्या तापमानाच्या उभ्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक लिहा

क) खोल समुद्रातील असेंद्रिय निक्षेप व सेंद्रिय निक्षेप.

ड) सागरी प्रदूषणाची कारणे लिहा.

इ) वातपुष्प.

फ) समक्षार रेषा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) सागरशास्त्राची व्याख्या सांगून त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सागरजलाच्या क्षारतेची उगमस्थाने व क्षारतेच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक लिहा .

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) सागरी साधनसंपत्तीची माहिती लिहा .

किंवा

ब) उत्तर पॅसिफिक महासागरातील प्रवाह स्पष्ट करा.

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – IV) (Old/CBCS)

Examination November, 2023

PSYCHOLOGY

Applied Psychology (Paper –VI) (DSC – D40)

Subject Code: 73468/78868/62394

Course Code: 388/3129

Day and Date: Tuesday, 05/12//2023

Total Marks: 50

Time: 10.30 am to 12.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. [10]
१. निरनिराळे छंद, करमणूक इत्यादींवर खर्च केलेला वेळ म्हणजे ..... होय.
अ) कामाचा वेळ ब) फावला वेळ
क) करमणूकीचा वेळ ड) प्रेमाचा वेळ
२. .... हे वैवाहिक निकृष्टतेचे कारण आहे.
अ) व्यभिचार ब) प्रेम
क) जवळीकता ड) समायोजन
३. संवेदित नियंत्रण उच्च असणाऱ्या व्यक्ती ..... चिंताग्रस्त असतात.
अ) जास्त ब) मध्यम
क) कमी ड) अतिजास्त
४. अभिरुचीचे मापन करण्यासाठी ..... अभिरुची शोधिकाचा उपयोग केला जातो.
अ) बिने ब) हॉलंड
क) मर्फी ड) स्ट्रॉग
५. मित्र ..... दृष्ट्या किती योग्य आहे याला महत्व आहे.
अ) आर्थिक ब) सामाजिक
क) गुणात्मक ड) धार्मिक
६. .... यांनी प्रेमाचा त्रिमीती सिध्दांत मांडला.
अ) हेझन ब) स्टर्नबर्ग
क) लॅडिनी ड) कुन्टझ

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – IV) (NEP)

Examination March/April, 2024

PSYCHOLOGY

Applied Psychology (Paper – VI) (DSC – D40)

Subject Code: 93509

Course Code: 3140

Day and Date: Monday, 29/04/2024

Total Marks: 40

Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[05]

१. स्टर्नबर्ग यांच्या मते ..... हा प्रेमातील भावनात्मक घटक आहे.
अ) उत्कटता ब) बांधिलकी
क) जवळीकता ड) मोहकता
२. बचावात्मक निराशेचा वारंवार वापर करणाऱ्यांचा ..... कमी होतो.
अ) स्व-आदर ब) चिंता
क) विचार ड) नकारात्मकता
३. एखादी व्यक्ती खूप ..... असेल तर तिची छाप चांगली पडते.
अ) बुद्धीमान ब) सुंदर
क) चतुर ड) ओळखीची
४. .... नियंत्रण केंद्र म्हणजे ज्यामध्ये व्यक्तीचा असा विश्वास आहे की
जीवनातील घटनांवर त्याचे स्वतःचे पूर्ण नियंत्रण आहे.
अ) बाह्य ब) सामाजिक
क) अंतर्गत ड) सांस्कृतिक
५. कौशल्य म्हणजे एखादे काम उत्तम करण्याची ..... होय.
अ) बुद्धीमत्ता ब) क्षमता
क) अभिरुची ड) कल

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

अ) विवाह

ब) बचावात्मक निराशावाद

क) फुरसतीच्या वेळेचे सकारात्मक उपयोग

ड) कार्य समाधान

इ) मैत्रीमधील लिंगभिन्नता

प्र.) 3 अ) निर्णयनाची प्रक्रिया आणि निर्णयनातील महत्वाचे घटक स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) स्वतःच्यासाठी करिअर साठा करुन ठेवण्याचे घटक सविस्तर लिहा. [10]

प्र.) 4 अ) पहिल्या छापेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) स्टर्नबर्ग यांचा प्रेमाचा त्रिमिती सिध्दांत स्पष्ट करा. [10]

-----xxx-----

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – IV) (Old/CBCS)
Examination March/April, 2024
PSYCHOLOGY
Applied Psychology (Paper –VI) (DSC – D40)
Subject Code: 73468
Course Code: 388/3129

Day and Date: Monday, 29/04/2024

Total Marks: 50

Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

१. .... ही निर्णय प्रक्रियेतील पहिली पायरी आहे.
अ) पर्यायाचा शोध
ब) बांधिलकी तयार करणे
क) आव्हानासाठी उभे रहा
ड) पर्यायांचे मूल्यांकन करणे
२. चुकीची छाप तयार होण्यासाठी ..... हा घटक कारणीभूत आहे.
अ) साचेबंदपणा
ब) नेत्रसंपर्क
क) आकर्षकता
ड) प्रतिष्ठा
३. .... हा प्रेमामधील बोधनिक घटक आहे.
अ) जवळीकता
ब) तीव्र कामेच्छा
क) बांधिलकी
ड) मोहकता
४. संपादित आशावाद हि संकल्पना ..... यांनी विकसित केली.
अ) वॅटसन
ब) हॉलंड
क) मर्फी
ड) सेलिंगमन
५. करिअर निवडताना स्वतःमधील ..... शोध घेणे अत्यंत महत्वाचे आहे.
अ) विचारांचा
ब) अभिरुचीचा
क) अनुरुपतेचा
ड) मूल्यांचा
६. निरनिराळे छंद, करमणूक इत्यादींवर खर्च केलेला वेळ म्हणजे ..... होय.
अ) मिळविलेला वेळ
ब) गमावलेला वेळ
क) फावला वेळ
ड) कमावलेला वेळ
७. .... म्हणजे दुसऱ्याबरोबर परिचय आणि संपर्क ठेवण्यास टाळणे होय.
अ) नकारात्मकता
ब) लाजाळूपणा
क) अबोलपणा
ड) भीती

८. दुसऱ्याबरोबर जवळीकता किंवा आपली वैयक्तिक माहिती सामूहिक करणे म्हणजे ..... होय.
- अ) स्व-प्रकटीकरण   ब) बांधिलकी
क) सहवास   ड) प्रेम
९. वैयक्तिक वाढीसाठी ..... हे महत्वाचे असतात.
- अ) ताण   ब) चिंता
क) नैराश्य   ड) निर्णय
१०. स्ट्रॉंग यांच्या अभिरुची शोधिकेमध्ये व्यक्तिमत्वामधील साम्य आणि भेद लक्षात घेवून व्यक्तिमत्वाचे ..... प्रकारात वर्गीकरण केले आहे.
- अ) सहा   ब) सात
क) पाच   ड) चार

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) चुकीची छाप
ब) निर्णयनाचे व्यावहारिक उपयोजन
क) प्रौढावस्थेतील फावला वेळे
ड) संप्रेषण आणि संघर्ष
इ) शारीरिक आकर्षकता
फ) सहजीवन

प्र.) 3 अ) संवेदित नियंत्रण स्पष्ट करून संवेदित नियंत्रणाचे फायदे स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) करिअर निवडीच्या विशिष्ट निवडीपर्यंत येण्याचे तीन घटक स्पष्ट करा.

[10]

प्र.) 4 अ) मित्र मिळविणे केव्हा कठीण जाते हे स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) जवळीकतेच्या नातेसंबंधाच्या समायोजनातील महत्वाचे घटक स्पष्ट करा.

[10]

-----xxx-----

७. डॉ. सिगमंड फ्रॉईड यांच्यामते मानवामध्ये ..... इतक्या उर्मी असतात.
 अ) तीन ब) दोन
 क) पाच ड) चार
८. .... यांच्यामते, भावना आणि समाजिभिमुख वर्तन यांच्यातील संबंध खूपच गुंतागुंतीचा असतो.
 अ) हॅन्स सेल्ये ब) डॉ. सिगमंड फ्रॉईड
 क) मेयर ड) अल्बर्ट एलिस
९. अॅरिस्टॉटलच्यामते, मैत्रीसारख्या महत्वाच्या नात्यामध्ये ..... भूमिका सर्वाधिक महत्वाची आहे.
 अ) वेगळेपणाची ब) सारखेपणाची
 क) संबंधाची ड) जवळीकतेची
१०. .... म्हणजे इतरांकडून अप्रत्यक्ष आदेश अथवा हुकुमाद्वारे बदल घडवून आणणे होय.
 अ) आज्ञाधारकपणा ब) अनुरूपता
 क) मान्यता ड) संमती

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) शारीरिक आकर्षता
 ब) लिंग आणि आक्रमकता
 क) लिंगभेद आणि समाजाभिमुख वर्तन
 ड) तदनुभूतिक आनंद
 इ) आक्रमकतेची सामाजिक कारणे
 फ) अनुपालनाची मुलभूत तत्वे

प्र.) 3 अ) इतरांना आवडण्याचे आंतरिक स्रोत स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) अनुरूपतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

[10]

प्र.) 4 अ) मदतीच्या प्रवृत्तीत वाढ किंवा कमी करणाऱ्या घटकांबाबत चर्चा करा.

[10]

किंवा

ब) आक्रमकतेचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

[10]

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – IV) (NEP)

Examination March/April, 2024

PSYCHOLOGY

Modern Social Psychology (Paper – V) (DSC – D39)

Subject Code: 93508

Course Code: 3140

Day and Date: Saturday, 27/04//2024

Total Marks: 40

Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. [05]
१. .... मध्ये वर्तनामध्ये बदल घडावेत असा कोणताच हेतू नसताना इतर व्यक्ती आपल्या वर्तनात बदल घडवून आणतात.
अ) अनुरुपता ब) मान्यता
क) आज्ञाधारकपणा ड) अहेतूपूर्ण सामाजिक प्रभावा
२. समाजभिमुख वर्तनांच्या स्पष्टीकरणामध्ये ..... या संकल्पनेचा समावेश होतो.
अ) सहानुभूती ब) आपलेपणा
क) तदनुभूती ड) काळजी
३. आंतरवैयक्तिक मूल्यमापनामध्ये ..... आकर्षकतेचा प्रभाव हा वास्तव व प्रायोगिक परिस्थितीमध्ये अधिक असल्याचे दिसून आले आहे.
अ) मानसिक ब) शारीरिक
क) सामाजिक ड) बोधनिक
४. .... यांच्यामध्ये मैत्री सारख्या महत्वाच्या नात्यामध्ये सारखेपणाची भूमिका सर्वाधिक महत्वाची असते.
अ) अॅरिस्टॉटल ब) प्लेटो
क) न्यूकॉम्ब ड) गाल्टन
५. डॉ. सिगमंड फ्रॉईड यांच्यामते भावनांमध्ये ..... इतक्या उर्मी असतात.
अ) दोन ब) तीन
क) एक ड) चार

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही तीन)

[15]

- अ) भावस्थितीची भूमिका
- ब) सामाजिक दबाव
- क) गरज किंवा प्रचोदना सिध्दांत
- ड) सामाजिक बहिष्कार
- इ) अनुपालनाची मूलभूत तत्वे

प्र.) 3 अ) आकर्षणाचे बर्हिगत स्रोत म्हणून शारीरिक आकर्षकता स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) अनुरुपतेवर परिणाम करणारे घटक सविस्तर लिहा.

[10]

प्र.) 4 अ) समाजिमुख वर्तनात वाढ करणारे घटक स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) मानवी आक्रमकतेची कारणे स्पष्ट करा.

[10]

-----xxx-----

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – IV) (CBCS)

Examination March/April, 2024

PSYCHOLOGY

Modern Social Psychology (Paper –V) (DSC – D39)

Subject Code: 73467

Course Code: 388/3129

Day and Date: Saturday, 27/04/2024

Total Marks: 50

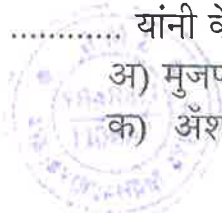
Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

१. सामाजिक प्रभावाच्या ..... या प्रकारामध्ये इतर व्यक्तींना प्रत्यक्ष विनंती करून त्यांच्या वर्तनामध्ये बदल घडवून आणण्याचा प्रयत्न केला जातो.
अ) अनुरूपता ब) अनुपालन
क) अनुबंध ड) मान्यता
२. सामाजिक मानसशास्त्राज्ञांच्या मते इतरांशी ..... प्रस्थापण्याची गरज ही सामान्यपणे सर्वांमध्ये व तीव्र स्वरूपाची पहावयास मिळते.
अ) जवळीकता ब) भावस्थिती
क) आकर्षण ड) मान्यता
३. आक्रमकता कमी करण्याकरीता संपूर्ण विश्वामध्ये वापरले जाणारे तंत्र म्हणजे ..... होय.
अ) स्व-नियंत्रण ब) शिक्षा
क) भावविरेचन ड) शिथिलीकरण
४. पुरुषांच्या तुलनेत स्त्रीयांची आकर्षकता वाढविण्यामध्ये ..... रंगाचे योगदान सर्वाधिक असल्याचे दिसून येते.
अ) पिवळा ब) पांढरा
क) गुलाबी ड) लाल
५. सामाजिक मानदंडाच्या निर्मितीमध्ये स्वयंगतीशीलन या संकल्पनेचा वापर ..... यांनी केला.
अ) मुजफ्फर शेरीफ ब) बॅरॉन
क) अँश ड) रेशर

Seat No.	
----------	--

Semester – IV Examination Nov. 2023 DSC –
Sub Name – Ancient Indian History & Culture
BA – II - IDS – CBCS Paper - II
Sub Code – 73411/78811

Day - Firday Date – 01/12/2023

Total Marks – 50

Time - 10.30 to 12.30 pm

- सूचना - १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ रिमाम्या जागा भरा.

१०

- १) मौर्य काळात सैन्याच्या प्रमुखाला ..... असे म्हणत.
अ) अमात्य   ब) महामात्य   क) अध्यक्ष   ड) बलाध्यक्ष
- २) सम्राट अशोकाने बांधलेल्या स्तूपांची संख्या ..... सांगितली.
अ) ८००००   ब) ८४०००   क) ३००००   ड) ७००००
- ३) गाथासप्तशती हा काव्य ग्रंथ ..... भाषेत आहे.
अ) संस्कृत   ब) प्राकृत   क) अर्धमागधी   ड) कन्नड
- ४) शालीवाहन शक ही नवी कालगणना ..... ने सुरू केली.
अ) गौतमीपूत्र श्री सातकर्णी   ब) सिमुक   क) कृष्ण   ड) हाल
- ५) डॉ. व्ही. तु. स्मिथने ..... ला भारतीय नेपोलियन म्हटले.
अ) समुद्रगुप्त   ब) श्रीगुप्त   क) चंद्रगुप्त पहिला   ड) अशोक
- ६) ..... विद्यापीठाची स्थापना पहिल्या चंद्रगुप्ताने केली.
अ) नालंदा   ब) दिल्ली   क) बनारस   ड) अलीगढ
- ७) रामायण महाकाव्य ..... नी लिहले आहे.
अ) वाल्मीकी   ब) व्यास   क) तुकाराम   ड) फाहीयान
- ८) कनिस्काला काळात चौथी बौद्ध धर्म परिषद ..... येथे भरविण्यात आली.
अ) कुंडलवन   ब) पाटलीपुत्र   क) रांची   ड) वाराणसी
- ९) ..... हे संस्कृत भाषेतील महान कवी व नाटककार होते.
अ) महाकवी कालीदास   ब) संत एकनाथ   क) फाहीयान   ड) विशारवादत्त
- १०) हर्षचरित हा ग्रंथ ..... ने लिहीला.
अ) राज्यवर्धन   ब) बाणभट्ट   क) हाल   ड) इप्सिंग

प्र. २ टिपा लिहा. (६ पैकी ४)

२०

- १) सम्राट अशोक
२) गौतमीपुत्र सातकर्णी

- ३) समुद्रगुप्त
- ४) सम्राट कनिष्काचे योगदान
- ५) सांचीचा स्तूप
- ६) कालीदासाची नाटके

प्र. ३ सविस्तर उत्तरे दया.

अ) सम्राट चंद्रगुप्ताचे कार्य स्पष्ट करा.
किंवा

ब) सम्राट कनिष्काचे साम्राज्य विस्ताराचे धोरण सांगा.

१०

प्र. ४ सविस्तर उत्तरे दया.

अ) सम्राट हर्षवर्धने राज्य विटलाराचे कार्य स्पष्ट करा.
किंवा

ब) रामायण व महाभारत या ग्रंथाची माहिती दया.

१०

Seat.No.

B.A.(Part-II) Semester- 4 (NEP)
Examination, March. /April - 2024
IDS (Paper- II)

Sub--Ancient Indian History and Culture
Sub. Code:- 93452

Day and Date:- Thursday 25/04/2024
Time:- 2:30 pm to 4:30 pm

Total Marks: 40

सूचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालील दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (०५)

१ . चंद्रगुप्त मौर्याचा राजवाड----- येथे होता .

अ. तक्षशिला

ब. पाटलीपुत्र

क. कपिला

ड. गिरनार

२. मेघदूत हे काव्य -----ने लिहिले .

अ. कालिदास।

ब. व्यास

क. श्री सातकर्णी

ड. विशाखादत्त

३. गाथा सप्तशती हा ग्रंथ --- --भाषेत आहे .

अ .संस्कृत

ब .प्राकृत

क. अर्धमागधी

ड .कन्नड

४. ' हर्षवर्धन राजाच्या बहिणीचे नाव -----होते .

अ. राजश्री

ब. तेजश्री

क . मायावती

ड. लोपमुद्रा

५. रामायण हा ग्रंथ----- यांनी लिहिला आहे.

अ. व्यास

ब. कालिदास

क. वाल्मिकी

ड. कनिष्क

प्रश्न २. टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

(१५)

1. चंद्रगुप्त मौर्य
2. गौतमीपुत्र श्री सातकर्णी राजा
3. समुद्रगुप्ताचे कार्य
4. स्तूप
5. गांधार मथुरा शैली

प्रश्न ३.) सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही 2)

(20)

- अ) सम्राट अशोकाचे कार्य व धर्म विस्तार याची सविस्तर माहिती लिहा .
- ब) सम्राट कनिष्काच्या कार्याचे मूल्यमापन करून माहिती लिहा .
- क) सम्राट हर्षवर्धनाचा साम्राज्य विस्तार सविस्तर लिहा .
- ड) रामायण व महाभारत या ग्रंथाविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

@@@

Seat.No.

B.A.(Part- II) Semester- 4 (CBCS)

Examination, March/April. 2024

IDS (Paper- II)

Sub-Ancient Indian History and Culture

Sub. Code:- 73411

Day and Date:- Thursday 25/04/2024

Total Marks: 50

Time:- 2.30 to 4.30 pm

सूचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालील दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (10)

१ . चंद्रगुप्त मोरया चा राजवाड----- येथे होता.

अ. तक्षशिला.

ब. पाटलीपुत्र

क. कपिला

ड. गिरनार

२. गाथा सप्तशती हा ग्रंथ -----या भाषेत आहे.

अ. संस्कृत

ब. प्राकृत

क. अर्धमागधी

ड. कन्नड

३. मेघदूत हे काव्य -----ने लिहिले.

अ. कालिदास

ब. व्यास

क. श्री सातकर्णी

ड. विशाखा दत्त

४. हर्षवर्धन राजाच्या बहिणीचे नाव----- होते.

अ. राजश्री

ब. तेजश्री

क. मायावती

ड. लोकमुद्रा

५. रामायण हा ग्रंथ -----यांनी लिहिला आहे .

अ. व्यास

ब. कालिदास

क. वाल्मिकी

ड. कनिष्क

६. कौटिल्याने हा ग्रंथ----- लिहिला आहे.

अ. रामायण

ब. अर्थशास्त्र

क. वास्तुशास्त्र

ड. गीता

७. -----राजाच्या नाण्यावर जहाजाची प्रतिकृती आहे.

अ. समुद्रगुप्त

ब. सिमुक

क. हाल

ड. यज्ञ श्री सातकर्णी

८. डॉक्टर व्ही ए स्मिथने -----ला भारतीय नेपोलियन म्हटले आहे.

अ. समुद्रगुप्त

ब. श्रीगुप्त

क. घटोत्कच

ड. कौटिल्य

९. ----- हा कुशानं वशातील महत्वाचा व प्रभावशाली राजा होय.

अ. कनिष्क

ब. वासुदेव

क. सिमुक

ड. धनानंद

१०. बाणभट्ट हा कवी -----राजाच्या दरबारी होता..

अ. कनिष्क

ब. हर्षवर्धन

क. हाल

ड. धनानंद

प्रश्न २. टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

(20)

१. चंद्रगुप्त मौर्य

२. गौतमीपुत्र श्री सातकर्णी राजा

३. समुद्रगुप्ताचे कार्य

४. स्तूप

५. गांधार व मथुरा शैली

६. कैलास मंदिर

प्रश्न ३. सविस्तर उत्तरे लिहा

(१०)

अ) सम्राट अशोकाचे कार्य व धर्मविस्तार याची माहिती लिहा .

किंवा

ब) सम्राट कनिष्काचे कार्याचे मूल्यमापन करून माहिती लिहा .

प्रश्न ४ . सविस्तर उत्तरे लिहा.

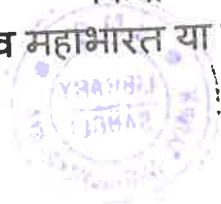
(१०)

अ) सम्राट हर्षवर्धनाच्या साम्राज्य विस्तार लिहा.

किंवा

ब) रामायण व महाभारत या ग्रंथाविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

@@@

Seat No.	
-------------	--

Semester – IV Examination Nov. 2023 DSC – C - 29
Sub Name – History of Modern Maharashtra (1900-1960)
BA – II History Optional Paper – 5 CBCS
Sub Code – 73457/78857/62369

Day - Saturday Date – 02/12/2023
Time - 10.30 to 12.30 pm

Total Marks – 50

- सूचना - १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ रिमाम्या जागा भरा.

१०

- १) यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९८५   ब) १९८६   क) १९८७   ड) १९८८
- २) नागनाथ नायकवडींनी ..... स्टेशनवर रेल्वे सुटली.
अ) कोरेगाव   ब) मिरज   क) कराड   ड) शेगोली
- ३) वसंतदादा पाटील यांचे मूळ गाव ..... होय.
अ) देवराष्ट्रे   ब) पद्मळे   क) कोल्हापूर   ड) सांगली
- ४) कोयना भूकंप ..... रोजी झाला.
अ) १२ डिसे. १९६७   ब) १३ डिसे. १९६७
क) ११ डिसे. १९६७   ड) १५ डिसे. १९६७
- ५) लातूर/किल्लारी भूकंप _____ रिश्टर स्केलचा होता.
अ) ६.५   ब) ७.५   क) ६.१   ड) ६
- ६) ..... रोजी मुस्लीम सत्यशोधक समाजाची स्थापना झाली.
अ) २१ मार्च १९७०   ब) २२ मार्च १९७०
क) २३ मार्च १९७१   ड) २४ मार्च १९७०
- ७) विद्रोही तुकाराम चे लेखक ..... होय.
अ) आ.ह.साळुंखे   ब) शरद पाटील   क) म.फुले   ड) बाबुराव गुरव
- ८) सत्यशोधक कम्युनिस्ट पक्षाची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९७८   ब) १९७७   क) १९७६   ड) १९७९
- ९) महाराष्ट्रातील तांत्रिक शिक्षणाचा प्रारंभ ..... येथे झाला.
अ) मुंबई   ब) पूणे   क) औरंगाबाद   ड) ठाणे
- १०) अहिल्याबाई होळकर योजना विद्यार्थिनींना ..... देणेसाठी सुरू केली.
अ) उपस्थिती भत्ता   ब) प्रवासामध्ये सवलत
क) पुस्तकपेढी योजना   ड) शिक्षण व फी माफी

- प्र. २ टिपा लिहा. (६ पैकी ४)
- १) यशवंतराव चव्हाण यांचे कृषी विषयक कार्य
  - २) वसंतदादा पाटील यांचे कार्य
  - ३) आरे दूध डेअरी
  - ४) प्रवरा सहकारी कारखाना
  - ५) हमीद दलबाई यांचे विचार
  - ६) माध्यमिक शिक्षणाची उद्दिष्टे व ध्येय

२०

- प्र. ३ सविस्तर उत्तरे दया.
- अ) नागनाथ अण्णा नायकवडी यांचे कार्य सांगा.
किंवा
- ब) वसंतराव नाईक यांचे कार्य स्पष्ट करा.

१०

- प्र. ४ सविस्तर उत्तरे दया.
- अ) मुस्लीम सत्यशोधक समाजाची वैशिष्ट्ये सांगा.
किंवा
- ब) महाराष्ट्रातील उच्च व तांत्रिक शिक्षणाचा आढावा घ्या.

१०

Seat.No.

B.A.(Part- II) Semester- 4 (NEP)
Examination, March /April. - 2024 DSC-C29
Sub _History of Modern Maharashtra (1960-2000)
BA 2, History optional Paper 5 NEP
Sub. Code:- 93498

Day and Date:- Friday, 26/04/2024
Time:- 2.30pm to 4.30pm

Total Marks: 40

सूचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (०५)

१ . वसंत दादा पाटील यांच----- हे मूळ गाव होय.

- अ. देवराष्ट्रे   ब.कोल्हापूर
क. पदमाळे   ड. कराड

२. कोयनेचा भूकंप..... रिश्टर स्केल होता.

- अ. 8.5   ब. 7.5
क. 6.5   ड. 5.8

३. विद्रोही तुकाराम चे लेखक -----हे आहेत.

- अ. शरद पाटील   ब. महात्मा फुले
क. डॉ. आ. ह.साळुंखे   ड. प्रा. बाबुराव गुरव

४. अहिल्याबाई होळकर योजना विद्यार्थिनींना----- देण्यासाठी सुरु केली आहे.

- अ. उपस्थिती भत्ता   ब. प्रवासामध्ये सवलत
क. पुस्तक पेढी योजना   ड. शिक्षण व फी माफी

5. .... या गावी हमीद दलवाई यांचा जन्म झाला.

- अ. मिरजोळी   ब. चिपळूण
क. रत्नागिरी   ड. गुहागर

प्रश्न २. टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

(15)

1. लातुर भूकंप
2. नागनाथ अण्णा नायकवडी यांचे शैक्षणिक कार्य
3. मुस्लिम सत्यशोधक समाज
4. विद्रोही सांस्कृतिक चळवळ
5. मुलींसाठी शैक्षणिक योजना

प्रश्न ३. सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

(20)

- अ) यशवंतराव चव्हाण यांचे शैक्षणिक कार्य लिहा.
- ब) वसंतराव नाईक यांच्या कार्याचा आढावा घ्या.
- क) कोयना भूकंपाचे वर्णन लिहा.
- ड) महाराष्ट्रातील उच्च व तांत्रिक शिक्षणाचा आढावा घ्या.

@@@

Seat.No.

B.A.(Part- II)Semester- 4 (CBCS) Examination, March. /April - 2024

HISTORY (Paper- 5) (DSC - C-29)

Sub-Histiry of Modern Maharashtra (1960-2000)

Sub. Code:- 73457

Day and Date:- Friday 26-4-2024

Total Marks: 50

Time:- 2.30pm to 4.30 pm

सूचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (10)

१ . कसेल त्याची जमीन हा निर्णय -----या मुख्यमंत्र्यांच्या काळात घेतला गेला.

अ. शंकरराव चव्हाण

ब. यशवंतराव चव्हाण

क. कन्नमवार

ड. वसंतराव नाईक

२. नागनाथ अण्णा नायकवडी यांनी -----या स्टेशनवर रेल्वे लुटली.

अ. कोरेगाव

ब. शेणोली

क. मिरज

ड. कराड

३. वसंत दादा पाटील यांचे मूळ गाव----- हे होय.

अ. देवराष्ट्रे

ब. पदमाळे

क. कोल्हापूर

ड. पलूस

४. 'लातूर /किल्लारी भूकंप -----रिश्टर स्केल होता.

अ. 6.5

ब. 7.5

क. 6.1

ड. 6.0

५. मी भरून पावले हे चरित्र -----यांनी लिहिले आहे.

अ. मेहरुनिसा दलवाई

ब. सायरा मुलाणी

क. जावेद शहा

ड. बेनझीर तांबोळी

६. विद्रोही तुकाराम याचे लेखक----- हे आहेत.

अ. शरद पाटील

ब. महात्मा फुले

क. आ.ह.साळुंखे

ड. बाबुराव गुरव

७. तीन दगडांची चूल हे -----यांचे आत्मचरित्र आहे.

- अ. नाजुबाई गावित   ब.तानुबाई गावित
क. हौसाबाई गावित   ड. विमल मोरे

८. भारतीय शिक्षणाचा सर्वकस विचार करण्यासाठी 1964 मध्ये -----आयोगाची स्थापना झाली.

- अ. मुदलीयर   ब.कोठारी
क.राधाकृष्णन   ड. चित्रा नाईक

९. अहिल्याबाई होळकर योजना विद्यार्थिनींना----- देण्यासाठी सुरु केली.

- अ. उपस्थिती भत्ता   ब. प्रवासामध्ये सवलत
क. पुस्तक पेढी योजना   ड. शिक्षण व फी माफी

१०. प्र के अत्रे यांनी----- या देशात टी डी पदविका मिळवली.

- अ. फ्रान्स   ब.रशिया
क.अमेरिका   ड.इंग्लंड

प्रश्न २. टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

(20)

1. नागनाथ अण्णा नायकवडी यांचे शैक्षणिक कार्य
2. श्रीपाद अमृत डांगे
3. विठ्ठलराव विखे पाटील यांचे कार्य
4. हमीद दलवाई यांचे विचार
5. सत्यशोधक कम्युनिस्ट पक्ष
6. 1968 चे महाराष्ट्राचे शैक्षणिक धोरण

प्रश्न ३. सविस्तर उत्तरे लिहा

(१०)

अ) यशवंतराव चव्हाण यांचे कृषी व सहकार क्षेत्रातील कार्य सविस्तर लिहा.

किंवा

ब) कृषी विकासातील वसंतराव नाईक यांचे कार्य लिहा .

प्रश्न ४ . सविस्तर उत्तरे लिहा

(१०)

अ) विद्रोही सांस्कृतिक चळवळीची स्थापना उद्दिष्टे व कामगिरी लिहा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील उच्च माध्यमिक शिक्षण यांची सविस्तर माहिती लिहा.

Seat
No.

Semester – IV Examination Nov. 2023 DSC – C - 30

Sub Name –

BA – II History Optional Paper – 6 CBCS

Sub Code – 73458/78832/62370

Day - Tuesday

Date – 05/12/2023

Total Marks – 50

Time - 2.30 to 4.30 pm.

- सूचना - १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ रिमाम्या जागा भरा.

१०

- १) दर्पण हे वृत्तपत्र ..... यांनी सुरू केले.
अ) लो.टिळक   ब) आगरकर   क) महात्मा फुले   ड) बाळशास्त्री जांभेकर
- २) आनंदमठ ही कांदबरी ..... यांनी लिहली.
अ) रामकृष्ण परमहंस   ब) विवेकानंद
क) .....   ड) .....
- ३) भारतातील पहिली रेल्वे ..... साली सुरू झाली.
अ) १८५०   ब) १८५१   क) १८५३   ड) १८५४
- ४) आर्थिक निस्सारणाचा सिद्धांत ..... यांनी सांगितला.
अ) नामदार गोखले   ब) दादाभाई नौरोजी
क) लो. टिळक   ड) लोकहितवादी
- ५) १९१६ मध्ये गांधीजींनी ..... येथे आश्रम स्थापन केले.
अ) साबरमती   ब) वर्धा   क) सौराष्ट्र   ड) दिल्ली
- ६) आझाद हिंद सेनेची स्थापना ..... यांनी केली.
अ) नेताजी सुभाषचंद्र बोस   ब) रासबिहारी बोस
क) कै.मोहनसिंग   ड) लाला लजपतराय
- ७) मुस्लीम लिगची स्थापना ..... रोजी झाली.
अ) ३० डिसे. १९०६   ब) ३० डिसे. १९०७
क) २८ डिसे. १९०६   ड) २५ डिसे. १९०६
- ८) पाकीस्तानचे निर्माते म्हणून ..... यांना ओळखले जाते.
अ) बै. जीना   ब) डॉ.महमद इक्बाल
क) प्राचार्य बेक   ड) रहमत अली
- ९) राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाची स्थापना ..... यांनी केली.
अ) केशव हेगडेकर   ब) डॉ परांजपे
क) डॉ.मुंजे   ड) बै. जीना

१०) रझाकारांच्या संघटनेचा नेता
अ) ललयाकत अली
क) कासीम रलझवी

..... होता.
ब) शहाजबाझ खान
ड) V.P. मेनन

प्र. २ टलपा ललहा. (कोणतेही ॡ)

- १) काँग्रेसची स्थापना
- २) स्वदेशी चळवळ
- ३) चलतगाव कट
- ॡ) वासुदेव बळवंत फडके
- ५) सय्यद अहमदखान
- ६) जातीय नलवाडा

२०

प्र. ३ सवलस्तर उत्तरे दया.

- अ) हलंदी राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे ललहा.
कलंवा
- ब) चले जाव चळवळीची माहलती दया.

१०

प्र. ॡ सवलस्तर उत्तरे दया.

- अ) बंगालमधील क्रांतिकारी चळवळीचा आढावा घ्या.
कलंवा
- ब) भारताच्या फाळणी वलषयी थोडक्यात माहलती दया.

१०

Seat.No.

B.A.(Part- 2) Semester- 4 (NEP)
Examination, March. /April - 2024
HISTORY Optional (Paper- 6) (DSC - C 30) NEP
Sub-History of Freedom struggle (1858-1947)
Sub. Code: 93499

Day and Date:- Monday, 29/04/2024
Time:- 10:30 am to 12:30 pm

Total Marks: 40

सूचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (०५)

१ . दर्पण हे वृत्तपत्र -----यांनी सुरू केले .

अ. लोकमान्य टिळक

ब. आगरकर

क. महात्मा फुले

ड. बाळशास्त्री जांभेकर

२. धारासना सत्याग्रहाचे नेतृत्व -----यांनी केले .

अ. सरहदद गांधी

ब. पंडित नेहरू

क. सरोजिनी नायडू

ड. सरदार पटेल

३. कुका चळवळ -----यांनी उभारली.

अ. लाला हरदयाळ

ब. गुरु रामसिंग

क. चंद्रशेखर आझाद

ड. भगतसिंग

४. भारतीय बोलशेविक पक्ष ----- यांनी स्थापन केला .

अ. एन. दत्त मुजुमदार

ब. अजित रॉय

क. मानवेंद्रनाथ रॉय

ड. लाला लजपतराय

५ . पाकिस्तानचे निर्माते म्हणून -----यांना ओळखले जाते .

अ. बॅरिस्टर जिना

ब. डॉ महंमद इक्बाल

क. राहमत अली

ड. सर सय्यद अहमद खान

प्रश्न २. टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

(१५)

1. स्वदेशी चळवळ
2. जालियनवाला बाग हत्याकांड
3. सायमन कमिशन
4. भारतातील डाव्या चळवळी
5. संस्थांनाचे विलीनीकरण

प्रश्न ३.) सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

(20)

- अ) राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे लिहा
- ब) चले जाव चळवळीचा थोडक्यात वृत्तांत लिहा
- क) पंजाब मधील क्रांतिकारी चळवळी विषयी माहिती लिहा
- ड) भारताच्या फाळणीची कारणे व परिणाम लिहा .

@@@

Seat.No.

B.A.(Part- II) Semester- 4 (CBCS) Examination, March/April. 2024

HISTORY (Paper- 6) (DSC - C-30)

'Sub --History of Freedom Struggle

Sub. Code:- 73458

Day and Date:- Monday 29-4-2024

Total Marks: 50

Time:- 10.30 to 12.30 PM

सूचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (०५)

१ . दर्पण हे वृत्तपत्र-----यांनी सुरु केले.

अ. लो.टिळक

ब. आगरकर

क. महात्मा फुले

ड. बाळशास्त्री जांभेकर

२. आनंद मठ ही कादंबरी -----यांनी लिहिली.

अ. रामकृष्ण परमहंस

ब. विवेकानंद

क. मंगल पांडे

ड. नामदार गोखले

३ . भारतातील पहिली रेल्वे -----या साली सुरु झाली.

अ. 1850

ब. 1851

क. 1853

ड. 1854

४. आर्थिक निसारणाचा सिद्धांत -----यांनी मांडला.

अ. लोकमान्य टिळक

ब. दादाभाई नौरोजी

क. लोकहितवादी

ड. वसंतदादा पाटील

५. 1916 मध्ये गांधीजींनी -----येथे आश्रम स्थापन केला.

अ. साबरमती

ब. वर्धा

क. सौराष्ट्र

ड. दिल्ली

६. आझाद हिंद सेनेची स्थापना -----यांनी केली .

अ. नेताजी सुभाषचंद्र बोस

ब.मोहनसिंग

क.लाला लजपतराय

ड.रासबिहारी बोस

७. मुस्लिम लीगची स्थापना-----रोजी झाली.

अ.30 डिसें.1906

ब.30 डिसें.1907

क.28 डिसें.1906

ड.25 डिसें.1906

८. पाकिस्तानचे निर्माते म्हणून----- यांना ओळखले जाते.
 अ. बॅरिस्टर जिना   ब. मोहम्मद इकबाल
 क. प्राचार्य बेक   ड. रहमत अली
९. राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाची स्थापना -----यांनी केली.
 अ. केशव हेगडेकर   ब. डॉ परांजपे
 क. डॉ मुंजे   ड. बॅरिस्टर जिना
१०. रजा करांच्या संघटनेचा नेता----- होता.
 अ. लियाकत अली   ब. शहजबझ खान
 क. कासीम रिझवी   ड. व्ही.पी.मेनन

प्रश्न २. टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

(20)

१. काँग्रेसची स्थापना
२. स्वदेशी चळवळ
३. चितगाव कट
४. सय्यद अहमदखान
५. वासुदेव बळवंत फडके
६. जातीय निवाडा

प्रश्न ३.) सविस्तर उत्तरे लिहा.

(१०)

- अ) राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे लिहा.
 किंवा
 ब) चलेजाव चळवळीची माहिती लिहा .

प्रश्न ४. सविस्तर उत्तरे लिहा.

(१०)

- अ) पंजाब मधील क्रांतिकारी चळवळीची माहिती लिहा
 किंवा
 ब) भारताच्या फाळणीची कारणे देऊन परिणाम लिहा

@@@

Seat No.	
----------	--

B A .(Part - II) (Semester IV)Examination Oct - 2023

HOME SCIENCE Paper No.5

**DSC-D49 : Fundamentals of Textile Science and Apparel
Construction**

Subject Code 73477/78877

Day and Date - Monday 4/12/23

Time - 10.30 am to 12.30 pm

Mark : 40

सूचना

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात .
- 3) आवश्यक तिथे सुबक आकृती काढावे.

प्रश्न क्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[05]

- 1) रेशमी तंतू अळीच्या----- पासून तयार होतो
अ) कोषापासून   ब) केसापासून
क) स्त्रावापासून   ड) अंडी पासून
- 2) प्लाय धागा म्हणजे ----- धागा होय
अ) एकेरी   ब) दुहेरी
क) मल्टिपल   ड) केबल
- 3) सॅटिन कापड कापण्यासाठी----- चा वापर करतात
अ) मेजरींग टेप   ब) नागमोडी कात्री
क) साधी कात्री   ड) पिक
- 4) नमुना तयार करताना काटकोन रेषा आखण्यासाठी ----- चा उपयोग करतात
अ) एल स्केल   ब) त्रिकोण स्केल
क) फ्रेंच कर   ड) फुटपट्टी
- 5) गारमेंट मध्ये-----चा उपयोग चांगल्या फिटिंग करिता केला जातो
अ) टक्स   ब) डार्ट
क) शिवनी   ड) प्लीज

प्रश्न क्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न सोडवा.

[20]

अ) सुती तंतूची उत्पादन प्रक्रिया लिहा

ब) शरीराची मापे घेण्याचे प्रकार सविस्तर लिहा

क) नाविन्यपूर्ण धाग्यावर सविस्तर लिहा

प्रश्न क्र.4 टिपा लिहा (कोणत्याही 3)

[15]

1) टोपली विन

2) वीरंजन

3) वया व फनी

4) लेआउट

5) गाठीचा धागा व लूप धागा

*****

Seat No

B. A. (Part-II) (Semester-IV) (NEP)

Examination March/April - 2024

Home Science (Optional)

(DSC-D49) Fundamentals of Textile Science and Apparel Construction

Subject Code 93518

Day and Date-Saturday 27/04/2024

Time - 2:30 PM to 4:30PM

Mark-40

- सूचना- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात .
3) आवश्यक तिथे सुबक आकृती काढावे.

प्रश्न क्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

(5)

- 1) धागा तयार करण्याच्या प्रक्रियेला _____ म्हणतात
अ) विणणे   ब) परिसज्जा   क) क ताई   ड) पिंजणे
- 2) गारमेंट मध्ये ----- चा उपयोग चांगल्या फिटिंग करिता केला जातो.
अ) टक्स   ब) डार्ट   क) शिवनी   ड) प्लीट
- 3) प्लाय धागा म्हणजे----- धागा होय
अ) एकेरी   ब) दुहेरी   क) मल्टिपल   ड) केबल
- 4) ----- ही दोन कपड्यांचे तुकडे एकत्र करण्याचे शिवनी ची पद्धत आहे
अ) टक्स   ब) प्लीट   क) शिवनी   ड) डाच
- 5) पेपर पॅटर्न तयार करताना----- पेपर चा वापर करतात.
अ) ब्राऊन   ब) पांढरा   क) काळा   ड) पिवळा

प्रश्न क्र. 2 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न सोडवा.

(20)

- अ) मागाचे भाग सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) साधी विन व ट्वील वीण यावर सविस्तर लिहा.
- क) बेतकाम आणि कर्तन कामात उपयोगात येणाऱ्या साधनावर लिहा .

प्रश्न क्र.3 टिपा लिहा (कोणत्याही 3)

(15)

- 1) धाग्याचा पिळ
- 2) परिसज्येचे उद्देश
- 3) वया व फनी
- 4) धाग्याचा क्रमांक
- 5) शरीराची मापे घेण्याची मार्गदर्शक तत्वे

Seat No.

B A .(Part - II) (Semester IV) Examination Oct - 2023

HOME SCIENCE Paper No. 6

(DSC-D50) Introduction to Human Development

Subject Code - 73478 /78878

Day & Date: Tuesday, 05/12/2023

Time - 10.30 AM to 12.30PM

Mark : 40

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
  - 2) उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात.
  - 3) आवश्यक तिथे सुबक आकृती काढावे.

प्रश्न क्र.1. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[05]

- 1) हाडे कठीण होण्याच्या क्रियेला ----- म्हणतात
अ) मेंदू पेशींची जोडणी   ब) खनिजीकरण   क) कुर्च्या
- 2) जीन पियाजे यांनी ----- विकासाच्या सखोल अभ्यास केला
अ) शारीरिक   ब) भावनिक   क) बोधात्मक .
- 3) प्रत्येक प्रजनन पेशीमध्ये रंगसूत्राच्या ----- जोड्या असतात
अ) 22   ब) 23   क) 26   ड) 46
- 4) प्रेम व वाचले ही बालकांची ----- गरज आहे
अ) मानसिक सामाजिक   ब) शारीरिक   क) सामाजिक
- 5) ----- हे सूक्ष्म कारक कौशल्य आहे.
अ) चालणे   ब) उड्या मारणे   क) चित्र काढणे

प्रश्न क्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) वाढ व विकासाची व्याख्या लिहून विकासाची तत्वे स्पष्ट करा.
- ब) नवजाताचे सगायोजन यावर सविस्तर चर्चा करा.
- क) भावनांची व्याख्या लिहा आनंद व भीतीचे प्रगटीकरण व कारणे लिहा.

प्रश्न क्र.3 टिपा लिहा (कोणत्याही 3)

[15]

- 1) लिंग निश्चिती
- 2) प्रतिक्षिप्त क्रिया
- 3) विकासाचे क्षेत्र
- 4) स्मरण

*****

Seat no.

**B A .(Part II) (Semester IV)(NEP)
Examination, March/April 2024
HOME SCIENCE (optional) Paper No. 6
DSC- D50 Introduction to Human Development
Subject Code - 93519**

Day & Date: Monday, 29/04/2024

Time - 2.30 to 4.30 pm

Mark - 40

- सूचना :**
- 1 सर्व प्रश्न आवश्यक आहे
  - 2 उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात
  - 3 आवश्यक तिथे सुबक आकृती काढावे

प्रश्न क्र.1. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (5)

1) अक्षानुवर्ती क्रमात विकास हा ----- होतो.

अ) डोक्याकडून पायाकडे

ब) दूर ते जवळ

क) मध्य भागापासून बाह्यभागाकडे .

ड) डोक्याकडून माने कडे.

2) नवजात अवस्थेचा कालखंड----- असतो.

अ) जन्म ते 15 दिवस   ब) 15 दिवस ते 2 वर्ष

क) 2 ते 6 वर्ष

ड) 6 ते 12वर्ष.

3) प्रत्येक प्रजनन पेशीमध्ये रंगसूत्राच्या ----- जोड्या असतात

अ) 22   ब) 23.   क) 26

ड) 46

4) अस्थी ----- होण्याच्या क्रियेला असिफिकेशन म्हणतात

अ) कठीण ब) मऊ   क) कमजोर   ड) वरील सर्व

5) जीन पियाजे यांनी ----- विकासाचा सखोल अभ्यास केला

अ) शारीरिक ब) भावनिक क) बोधात्मक ड) सामाजिक

प्रश्न क्र.2 प्रत्येक गटातील एक प्रश्न सोडवा.

(20)

अ गट

कारक विकासाचा क्रम व कारक कौशल्य यावर लिहा .

किंवा

विकासावर परिणाम करणारे कोणत्याही चार घटक स्पष्ट करा

ब गट.

वाढ व विकासाची व्याख्या लिहून विकासाची तत्वे स्पष्ट करा.

किंवा

नवजाताचे समायोजन यावर सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न क्र.3 टिपा लिहा (कोणत्याही 3)

(15)

1)लिंग निश्चिती

2) प्रतिक्षिप्त क्रिया.

3) अंतस्त्रावी ग्रंथी.

4). भीती व राग प्रकटीकरण व हाताळणे

5) सृजनशीलता

*****

Seat No.

बी. ए. भाग २ - सत्र परीक्षा : ४ नोव्हेंबर/डिसेंबर २०२३

विषय - पारंपरिक तर्कशास्त्र (IDS)

पेपर क्रमांक : २

(CBCS 73423/78823/62323)

वार : शुक्रवार

दिनांक : ०१/१२/२०२३

एकूण गुण : ५०

वेळ : १०.३० ते १२.३०

सूचना: १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा

१०

१) - - - हा विगमनाचा एक प्रकार आहे

अ) संविधान ब) उत्कर्षण क) प्रतियोग ड) साम्यानुमान

२) विगमनात आपण विशिष्टाकडून ----- कडे गमन करतो.

(अ) विशिष्टा ब) सामान्या क) कांही ड) अनिश्चितते

३) ----- ही शास्त्रीय विगमनाची शेवटची अवस्था आहे.

अ) तथ्यसंकलन ब) विश्लेषण क) अभ्युपगम ड) उपपादन

४) ----- हे तत्त्व विगमनाचे एक गृहीत तत्व आहे.

अ) कारणतेचे ब) सापेक्षतेचे क) उत्फांतीचे ३) स्वयंसिद्धतेचे

५) कारण व कार्य ही ----- असतात.

अ) समप्रमाणात ब) विषमप्रमाणात क) कमीजास्त प्रमाणात ड) अनिश्चित प्रमाणात

८) शास्त्रीय निरीक्षणात

६) अनिरीक्षण म्हणजे ----- निरीक्षण होय.

अ) अपूर्ण ब) पूर्ण क) बरोबर ड) चुकीचे

७) दुर्निरीक्षण म्हणजे ----- निरीक्षण होय.

अ) अपूर्ण ब) पूर्ण क) बरोबर ड) चुकीचे

८) घटनाघटनातील परस्परसंबंधाविषयी केलेला अंदाज म्हणजे ----- होय

अ) निरीक्षण ब) प्रयोग क) नियम ड) अभ्युपगम

९) गुरुत्वाकर्षण हा ----- प्रकारचा नियम आहे.

अ) सामाजिक ब) शासकीय क) आदर्शवादी ड) निसर्ग

१०) ----- हे विज्ञानाचे अंतिम ध्येय आहे.

अ) उपपादन ब) विश्लेषण क) नियम ड) संशोधन

प्रश्न २ कोणत्याही चारवर टीपा लिहा.

२०

अ) केवलगणनात्मक विगमन

ब) निसर्गाच्या नियमबद्धतेचे तत्व

क) निरीक्षणाचे फायदे

ड) नियमाचे प्रकार

ई) शास्त्रीय उपपादनाचे (स्पष्टीकरणाचे) प्रकार

प्रश्न ३. शास्त्रीय विगमनाच्या अवस्था स्पष्ट करा.

१०

किंवा

कारणाचा शास्त्रीय अर्थ (व्याख्या) विशद करा

प्रश्न ४. निरीक्षणाची व्याख्या देऊन त्याचे स्वरूप (वैशिष्ट्ये) स्पष्ट करा

१०

किंवा

उचित अभ्युपगमाच्या अटीची चर्चा करा.

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – IV) (NEP)
Examination March/April, 2024
LOGIC (I.D.S) (Paper – II)
Traditional Logic (Inductive Logic)
Subject Code: 93464
Course Code: 3140

Day and Date: Thursday, 25/04/2024

Total Marks: 40

Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा. [05]
१. .... विगमन हे केवळ गणनेवर आधारीत टप्प्या टप्प्याने पूर्ण होणारी प्रक्रिया आहे.
अ) गणनात्मक ब) साम्यानुमान
क) शास्त्रीय ड) अपूर्ण
२. जर्मन गणिततज्ञ गेऑर्ग कांटोर यांनी ..... मध्ये प्रथमच संच सिध्दांताची रचना केली.
अ) १८७१ ब) १९७०
क) १८७० ड) १८६९
३. निरीक्षणाचे ..... इतके दोष आढळतात.
अ) चार ब) पाच
क) तीन ड) दोन
४. .... विगमनामध्ये कारणतेच्या तत्वावर विश्वास ठेवला जातो.
अ) गणनात्मक ब) साम्यानुमान
क) शास्त्रीय ड) अपूर्ण
५. .... यांच्यामते एखाद्या नैसर्गिक घटनेच्या शास्त्रीय स्पष्टीकरणासाठी केलेला अंदाज किंवा प्रयत्न म्हणजे अभ्युपगम किंवा सिध्दांत कल्पना होय.
अ) वुल्फ ब) मिल्ल
क) जिहान्स ड) कॉफे

- प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही तीन) [15]
- अ) अभ्युपगमाचे व्यावहारीक उपयोग
ब) प्रयोगाच्या मर्यादा
क) साम्यानुमानाचे स्वरुप
ड) अभ्युपगमची प्रचिती
इ) संच लिहण्याची यादी पध्दती

- प्र.) 3 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
- 1) संचाचे प्रकार स्पष्ट करा.
  - 2) निरीक्षणाची व्याख्या सांगून शास्त्रीय निरीक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - 3) शास्त्रीय विगमनाच्या विविध अवस्था स्पष्ट करा.

-----XXX-----

viii) Chipko movement was started by

- a) Medha Patkar
b) Anna Hazare
c) Sundarlal Bahuguna
d) None of the above

ix) Following gas was related to Bhopal Tragedy

- a) Chlorine
b) Methyl isocyanate
c) Dioxines
d) Hydrogen

x) In which state of India 'Radhanagari wildlife sanctuary' is situated

- a) Kerala
b) Orissa
c) Karnataka
d) Maharashtra

Q.2 Answer any THREE of the following:

(15)

- a) Explain concept of conservation of biodiversity.
b) Give the methods of solid waste management.
c) Explain the concept of sustainable development.
d) Discuss the importance of public awareness for environment protection.
e) Explain the energy flow in an ecosystem.

Q.3 Write short notes on any THREE:

(15)

- a) Urbanization
b) Food chain
c) Forest resources
d) Air pollution
e) Environmental Ethics

Q.4 Give structure and function of aquatic ecosystem.

OR

Explain the causes and impacts of global warming.

(10)

Q.5 Explain importance of mineral resources. Give effects and control measures of mining.

OR

Give salient features of Air (prevention and control of pollution) Act of India.

(10)

Q.6 Explain the role of an individuals in conservation of natural resources.

(10)

OR

Give importance of water conservation and discuss Rain water Harvesting.

मराठी रूपांतर

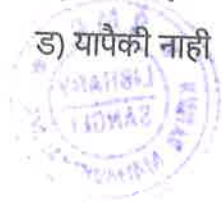
सूचना : १) सर्व प्रश्न लिहणे गरजेचे आहेत

२) प्रश्नांच्या उजवीकडील संख्या पूर्ण गुण दर्शवितात

प्र. १ खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

(१०)

१. सेंद्रिय पदार्थाचे विघटन करणा-या सूक्ष्मजीवाला काय म्हणतात ?
अ) विघटक
ब) उत्पादक
क) भक्षक
ड) यापैकी नाही.
२. ओझोन संरक्षण दिन या दिवशी साजरा केला जातो.
अ) ऑगस्ट १५
ब) जून ५
क) सप्टेंबर १६
ड) डिसेंबर २५
३. बेलास्ट वॉटर खालीलपैकी कोणत्या प्रदूषणाचा स्त्रोत आहे?
अ) मृदा प्रदूषण
ब) सागरी प्रदूषण
क) हवा प्रदूषण
ड) ध्वनी प्रदूषण
४. खालीलपैकी कोणत्या अपुनीनिर्मित नैसर्गिक ऊर्जा संसाधन आहे?
अ) कोळसा
ब) जंगल
क) पाणी
ड) माती
५. भारतीय संसदेने वन्यजीव संरक्षण कायदा कोणत्या साली आमलात आणला ?
अ) १९८०
ब) १९७४
क) १९७२
ड) १९८२
६. ब्रिटिश परिस्थितीकीतज्ञ ए.जी. टान्सले यांनी १९३५ मध्ये कोणती संज्ञा स्पष्ट केली?
अ) जैवविविधता
ब) परिसंस्था
क) परिस्थितिकी
ड) यापैकी नाही
७. पृथ्वीचा एकूण किती टक्के भूभाग पाण्याने व्यापलेला आहे?
अ) ७०%
ब) ८०%
क) ५०%
ड) ३०%
८. चिपको आंदोलनाची सुरवात कोणी केली?
अ) मेधा पाटकर
ब) अण्णा हजारे
क) सुंदरलाल बहुगुणा
ड) यापैकी नाही

९. खालीलपैकी कोणता वायू भोपाळ वायू दूर्घटनेशी संबंधित आहे ?

- अ) क्लोरिन   ब) मिथिल आयसोसायनेट
क) डायऑक्सिन   ड) हायड्रोजन

१०. खालीलपैकी कोणत्या राज्यात राधानगरी अभयारण्य आहे ?

- अ) केरळ   ब) ओरिसा
क) कर्नाटक   ड) महाराष्ट्र

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(15)

- अ. जैवविविधतेचे संरक्षण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
आ. घनकचरा व्यवस्थापनाच्या पध्दती सांगा.
इ. शाश्वत विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
ई. पर्यावरण संरक्षणासाठी जनजागृतीचे महत्त्व याविषयी चर्चा करा.
उ. परिसंस्थेतील ऊर्जावहन स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा.

(15)

- अ. शहरीकरण
आ. अन्नसाखळी
इ. जंगल संसाधन
ई. हवा प्रदूषण
उ. पर्यावरणीय नीति

प्र. ४ जलीय परिसंस्थेची संरचना व कार्य सांगा.

(10)

किंवा

वैश्विक तापमानवाढीची कारणे व दुष्परिणाम स्पष्ट करा.

प्र .५ खनिज संसाधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. खाणकामाचे पर्यावरणीय परिणाम आणि त्यावरील प्रतिबंधात्मक उपाय सांगा.

(10)

किंवा

भारताच्या जल प्रतिबंध व प्रदूषण नियंत्रण कायदयामधील प्रमुख तरतूदी सांगा.

प्र .६ नैसर्गिक संसाधनाच्या संवर्धनातील वैयक्तिक सहभागाविषयी चर्चा करा.

(10)

किंवा

जलसंवर्धनाचे महत्त्व सांगून पावसाच्या पाण्याचे संकलन याविषयी चर्चा करा.

viii) Chipko movement was started by

- a) Medha Patkar
- b) Anna Hazare
- c) Sundarlal Bahuguna
- d) None of the above

ix) Following gas was related to Bhopal Tragedy

- a) Chlorine
- b) Methyl isocyanate
- c) Dioxines
- d) Hydrogen

x) In which state of India 'Radhanagari wildlife sanctuary' is situated

- a) Kerala
- b) Orissa
- c) Karnataka
- d) Maharashtra

Q.2 Answer any THREE of the following: (15)

- a) Explain concept of conservation of biodiversity.
- b) Give the methods of solid waste management.
- c) Explain the concept of sustainable development.
- d) Discuss the importance of public awareness for environment protection.
- e) Explain the energy flow in an ecosystem.

Q.3 Write short notes on any THREE: (15)

- a) Urbanization
- b) Food chain
- c) Forest resources
- d) Air pollution
- e) Environmental Ethics

Q.4 Give structure and function of aquatic ecosystem. (10)

OR

Explain the causes and impacts of global warming.

Q.5 Explain importance of mineral resources. Give effects and control measures of mining.

OR

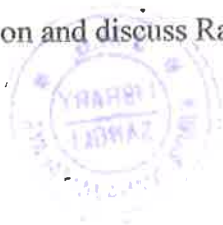
(10)

Give salient features of Air (prevention and control of pollution) Act of India.

Q.6 Explain the role of an individuals in conservation of natural resources. (10)

OR

Give importance of water conservation and discuss Rain water Harvesting.

सूचना : १) सर्व प्रश्न लिहणे गरजेचे आहेत

२) प्रश्नांच्या उजवीकडील संख्या पूर्ण गुण दर्शवितात

प्र. १ खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

(१०)

१. सेंद्रिय पदार्थाचे विघटन करणा-या सूक्ष्मजीवाला काय म्हणतात ?
अ) विघटक
ब) उत्पादक
क) भक्षक
ड) यापैकी नाही.
२. ओझोन संरक्षण दिन या दिवशी साजरा केला जातो.
अ) ऑगस्ट १५
ब) जून ५
क) सप्टेंबर १६
ड) डिसेंबर २५
३. बेलास्ट वॉटर खालीलपैकी कोणत्या प्रदूषणाचा स्त्रोत आहे?
अ) मृदा प्रदूषण
ब) सागरी प्रदूषण
क) हवा प्रदूषण
ड) ध्वनी प्रदूषण
४. खालीलपैकी कोणत्या अपुनीनिर्मित नैसर्गिक ऊर्जा संसाधन आहे?
अ) कोळसा
ब) जंगल
क) पाणी
ड) माती
५. भारतीय संसदेने वन्यजीव संरक्षण कायदा कोणत्या साली आमलात आणला ?
अ) १९८०
ब) १९७४
क) १९७२
ड) १९८२
६. ब्रिटिश परिस्थितीकीतज्ञ ए.जी. टान्सले यांनी १९३५ मध्ये कोणती संज्ञा स्पष्ट केली?
अ) जैवविविधता
ब) परिसंस्था
क) परिस्थितिकी
ड) यापैकी नाही
७. पृथ्वीचा एकूण किती टक्के भूभाग पाण्याने व्यापलेला आहे?
अ) ७०%
ब) ८०%
क) ५०%
ड) ३०%
८. चिपको आंदोलनाची सुरवात कोणी केली?
अ) मेधा पाटकर
ब) अण्णा हजारे
क) सुंदरलाल बहुगुणा
ड) यापैकी नाही

९. खालीलपैकी कोणता वायू भोपाळ वायू दूर्घटनेशी संबंधित आहे ?

अ) क्लोरिन

ब) मिथिल आयसोसायनेट

क) डायऑक्सिन

ड) हायड्रोजन

१०. खालीलपैकी कोणत्या राज्यात राधानगरी अभयारण्य आहे ?

अ) केरळ

ब) ओरिसा

क) कर्नाटक

ड) महाराष्ट्र

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(15)

अ. जैवविविधतेचे संरक्षण ही संकल्पना स्पष्ट करा.

आ. घनकचरा व्यवस्थापनाच्या पध्दती सांगा.

इ. शाश्वत विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.

ई. पर्यावरण संरक्षणासाठी जनजागृतीचे महत्त्व याविषयी चर्चा करा.

उ. परिसंस्थेतील ऊर्जावहन स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा.

(15)

अ. शहरीकरण

आ. अन्नसाखळी

इ. जंगल संसाधन

ई. हवा प्रदूषण

उ. पर्यावरणीय नीति

प्र. ४ जलीय परिसंस्थेची संरचना व कार्य सांगा.

(10)

किंवा

वैश्विक तापमानवाढीची कारणे व दुष्परिणाम स्पष्ट करा.

प्र. ५ खनिज संसाधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. खाणकामाचे पर्यावरणीय परिणाम आणि त्यावरील प्रतिबंधात्मक उपाय सांगा.

(10)

किंवा

भारताच्या जल प्रतिबंध व प्रदूषण नियंत्रण कायदयामधील प्रमुख तरतूदी सांगा.

प्र. ६ नैसर्गिक संसाधनाच्या संवर्धनातील वैयक्तिक सहभागाविषयी चर्चा करा.

(10)

किंवा

जलसंवर्धनाचे महत्त्व सांगून पावसाच्या पाण्याचे संकलन याविषयी चर्चा करा.

B.A. (Part – II) (Semester – IV) Examination, April, 2024
Skill Enhancement Course -IV
E-Banking
Sub Code: 93529

Day and Date: Tuesday, 30/04/2024

Time - 2.30.p.m. to 4.30.p.m.

Total Marks: 50

Seat Number	
--------------------	--

प्रश्न - योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

1. UPI सेवा .....मध्ये सुरू झाली.
अ) 2016 ब) 2017 क) 2018 ड) 2019
2. कोणती बँक बँकर्स बँक म्हणून ओळखली जाते?
अ) आर.बी.आय. ब) एस.बी.आय. क) पी.एन.बी. ड) नाबार्ड
3. ई-पेमेंट म्हणजे काय?
अ) ऑनलाइन सॉफ्टवेअरचे पेमेंट ब) इलेक्ट्रॉनिक्सचे पेमेंट
क) खरेदी आणि विक्रीसाठी इलेक्ट्रॉनिक पेमेंट ड) ऑनलाइन सेवांचे पेमेंट
4. ई पैशाचा वापर ..... द्वारे करता येतो.
अ) संगणक ब) मोबाईल क) इंटरनेट ड) सर्व
5. PIN चे पूर्ण रूप काय आहे?
अ) सार्वजनिक ओळख क्रमांक ब) वैयक्तिक ओळख क्रमांक
क) खाजगी ओळख क्रमांक ड) पासवर्ड ओळख क्रमांक
6. एटीएम, डेबिट कार्ड, क्रेडिट कार्ड, मेट्रो कार्ड इत्यादीसाठी सामान्य नाव .....आहे.
अ) मास्टर कार्ड ब) व्हिसा कार्ड क) स्मार्ट कार्ड ड) इलेक्ट्रॉनिक कार्ड
7. UPI चे पूर्ण रूप ..... आहे.
अ) युनिफाइड पेमेंट इंटरफेस ब) युनिक पेमेंट इंटरफेस
क) युनायटेड पेमेंट इंटरफेस ड) युनिफाइड प्रोसेसिंग इंटरफेस
8. एटीएम पासवर्ड ..... मध्ये ठेवावा
अ) वैयक्तिक डायरी ब) ऑफिस डायरी क) मेमरी ड) वरील सर्व
9. ATM चे पूर्ण रूप आहे:
अ) स्वयंचलित टेल मशीन ब) ऑटोमॅटिक टेलर मशीन
क) ऑल इंडिया टेलर मशीन ड) ऑटोमॅटिक टोल मशीनरी
10. क्रेडिट कार्डची संकल्पना सर्वप्रथम कोणत्या देशात सुरू झाली?

अ) UK   ब) USA   क) फ्रान्स   ड) भारत

11. एटीएमद्वारे ग्राहकांना कोणत्या सुविधा उपलब्ध आहेत?
अ) रोख ठेव   ब) विशिष्ट संख्येच्या व्यवहारांचे शिल्लक चौकशी तपशील
क) रोख पैसे काढणे दररोज पूर्वनिर्धारित मर्यादेच्या अधीन आहे   ड) वरील सर्व
12. एटीएम पासवर्ड फक्त सोबत शेअर केला जाईल
अ) जोडीदार   ब) आज्ञाधारक मुलगा   क) आज्ञाधारक मुलगी   ड) वरीलपैकी काहीही नाही
13. इंटरनेट बँकिंग संदर्भात .....
अ) इंटरनेटद्वारे खाते चालवणे   ब) एटीएमद्वारे खाते उघडणे
क) दोन्ही (अ) आणि (ब)   ड) वरीलपैकी काहीही नाही
14. VPA म्हणजे -.....
अ) व्हर्च्युअल पेमेंट पत्ता   ब) आभासी प्रक्रिया पत्ता
क) महत्त्वपूर्ण देयक प्राधिकरण   ड) दृश्यमान देयक प्राधिकरण
15. इलेक्ट्रॉनिक पेमेंट वाढीचा मुख्य घटक ..... आहे
अ) ग्राहक नवीन पद्धतीची मागणी करतात   ब) सरकारी नियमन
क) तंत्रज्ञानाचा विकास   ड) वरील सर्व
16. UPI ..... ने विकसित केले आहे?
अ) एनसीपीआय   ब) एसबीआय   क) सेबी   ड) आरबीआय
17. कोणतेही UPI ॲप तुमचा ..... वापरून तुमचे बँक तपशील मिळवेल
अ) खाते क्रमांक   ब) लाभार्थीचे नाव   क) IFSC कोड   ड) नोंदणीकृत मोबाईल क्रमांक
18. UPI मध्ये व्यवहाराची वरची मर्यादा किती आहे ?
अ) ₹ 50,000   ब) ₹ 1. लाख   क) ₹ 25,000   ड) ₹.3 लाख
19. खालीलपैकी कोणती प्रमाणीकरण पद्धत ATM मध्ये वापरली जाते ?
अ) पिन   ब) डीएफ   क) पीएफए   ड) वरीलपैकी काहीही नाही
20. ई-बँकिंगमुळे बँकेचा करभार ..... बनतो.
अ) अकार्यक्षम   ब) कागदपत्र विरहित   क) परंपरागत   ड) यापैकी नाही
21. भारतात सर्वप्रथम ..... ने क्रेडिट कार्ड योजना सुरु केली.
अ) बँक ऑफ इंडिया   ब) एस.बी.आय.   क) सेन्ट्रल बँक ऑफ इंडिया   ड) बँक ऑफ बडोदा
22. ई-बँकिंगमुळे बँकिंग व्यवहारांचा कालावधी ..... होतो.
अ) २४ x ७   ब) १८ x ७   क) १२ x ७   ड) १६ x ७
23. खालीलपैकी कोणती सुविधा पेमेंट बँक प्रदान करते ?
अ) दर्ज   ब) क्रेडिट कार्ड   क) डेबिट कार्ड   ड) दोन्ही 'ब' आणि 'क'

24. पेमेंट सुरक्षा आणि माहिती प्रदान करण्यासाठी डिझाइन केलेल्या सॉफ्टवेअर आणि माहितीच्या संयोजनाला ..... म्हणतात.

अ) डिजिटल वॉलेट ब) पॉप अप जाहिरात क) शॉपिंग कार्ट ड) एनक्रिप्शन

25. डेबिट कार्डद्वारे खातेदारांना त्यांच्या खात्यावरील ..... रक्कम आदा केली जाते.

अ) कर्जाऊ ब)जादा क) शिल्लक ड) यापैकी नाही

